

๕๙๕.๙๑๘

๒๓๙๖ก

๑-๗

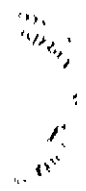
การวิเคราะห์คำซ้อนซ้ำภาษาไทย

ปริญญาโท

ของ

บุญเกื้อ แทนวันชัย

17 พ.ย. 2538

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

มีนาคม 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

195416

การวิเคราะห์คำสอนชาตินิยมภาษาไทย

บทคัดย่อ

ของ

บุญเกื้อ แทนวันชัย

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

มีนาคม 2538

การศึกษาวិเคราะห์คำซ้อนซ้ำในภาษาไทยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างทางไวยากรณ์ ความหมาย และการใช้คำซ้อนซ้ำ โดยศึกษาวิเคราะห์คำซ้อนซ้ำจำนวน 555 คำ ซึ่งเก็บรวบรวมได้จากปริบทการใช้ภาษาในการสื่อสารจากการพูดและการเขียนในรูปแบบต่าง ๆ และผลของการวิเคราะห์พบว่า ในด้านโครงสร้างทางไวยากรณ์ คำซ้อนซ้ำมีส่วนประกอบ 2 ลักษณะ คือ หนึ่ง ประกอบด้วยคำชนิดเดียวกัน ได้แก่ ประกอบด้วยคำนามล้วน คำกริยาล้วน และคำวิเศษณ์ล้วน และสอง ประกอบด้วยคำต่างชนิดกัน และชนิดของคำที่นำมาประกอบเป็นคำซ้อนซ้ำ ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท และคำสันธาน ส่วนชนิดของคำซ้อนซ้ำนั้นจำแนกได้ 5 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ และคำบุพบท ซึ่งคำซ้อนซ้ำทั้ง 5 ชนิดนี้ เมื่อปรากฏในประโยค จะทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกริยา และหน่วยขยายหน่วยต่างๆ ในด้านความหมายของคำซ้อนซ้ำ พบว่ามีทั้งที่เป็นความหมายตรง และความหมายเปรียบเทียบ ส่วน ลักษณะของความหมายของคำซ้อนซ้ำ พบว่า มีทั้งที่เป็นความหมายเดียว ซึ่งความหมายของคำอาจปรากฏที่หน่วยหน้าหรือหน่วยหลังก็ได้ และความหมายรวมซึ่งเกิดจากความหมายของหน่วยหน้าและหน่วยหลัง ส่วนด้านการใช้คำซ้อนซ้ำนั้น พบว่า มีการใช้คำซ้อนซ้ำชนิดที่เป็นคำกริยามากกว่าชนิดอื่นและมักจะใช้คำซ้อนซ้ำในการขยายความให้กับคำอื่นในประโยคให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งคำซ้อนซ้ำปรากฏใช้ทั้งในการใช้ภาษาที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ยังสามารถใช้คำซ้อนซ้ำเพื่อการเน้นความ เพื่อการแสดงเจตนาอ้อม และเพื่อให้ภาษามีความสละสลวย

An ANALYSIS OF KHUMSONSUM IN THAI

AN ABSTRACT

BY

BOONKEUA TANWUNCHAI

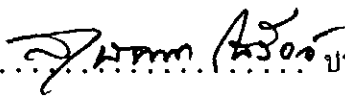
Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Thai
at Srinakharinwirot University

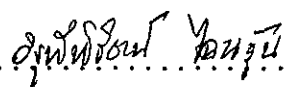
March 1995

This analysis of repetitive phrases or word pairs (khum sonsum) in Thai language was undertaken to study the grammatical structure, meaning and use of word pairs, and was based on an analysis of 555 word pairs compiled from a wide variety of communicative speech and writing. The study found that grammatically there are two basic types of word pairs: 1) those made up of two different parts of speech. The types of words that form word pairs include nouns, pronouns, verbs, adverbs, prepositions, and conjunctions. Word pairs can be classified into five types: nouns, pronouns, verbs, adverbs, and prepositions. In sentences they can act as subjects, objects, verbs and modifiers. As for meaning, some have only one meaning, which is derived either from the first unit or the second unit in the pair: and others have combined meanings derived from both units. It was found that word pairs are most commonly used as verbs, and they are most often used to modify a sentence and give it a more clear meaning. Word pairs are used in both formal and informal language. They can be used to add emphasis and indirectly express intent as well as to add style to language.

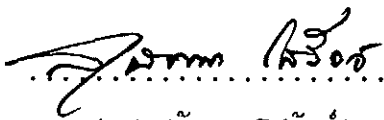
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
ภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

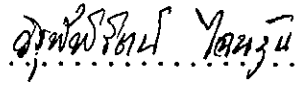
คณะกรรมการควบคุม

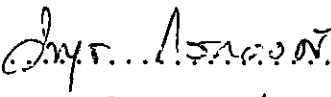
.... ประธาน
(รศ.สุนันทา ไสรัจจ๋)

.... กรรมการ
(อาจารย์วิรุฬห์รัตน์ โฉนจุ่น)

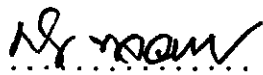
คณะกรรมการสอบ

.... ประธาน
(รศ.สุนันทา ไสรัจจ๋)

.... กรรมการ
(อาจารย์วิรุฬห์รัตน์ โฉนจุ่น)

.... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.วิพุธ ไสภวงค์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 10 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2538

ประกาศขอบคุณการ

ปริญญาโทฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีก็เพราะ รองศาสตราจารย์สุนันทา ไสร์จัจ ประธานกรรมการ และท่านอาจารย์วิรุฬห์รัตน์ โฉนจุ่น กรรมการผู้ควบคุมปริญญาโท ได้กรุณาแนะนำช่วยเหลือและสละเวลาในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของอาจารย์ทั้งสองท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิพุธ ไสรวงศ์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ท่านได้กรุณาให้คำแนะนำในการเพิ่มเติมและแก้ไขข้อบกพร่องจนทำให้ปริญญาโทมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอบพระคุณอาจารย์ฟูเจิงหย่าว อาจารย์ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยปักกิ่ง ประเทศจีน ที่ได้แนะนำหัวข้อการท้าววิจัยครั้งนี้

หากว่างานวิจัยนี้จะพึงมีประโยชน์ด้วยประการใดก็ดี ผู้วิจัยขอน้อมอุทิศให้แก่คุณพ่อคุณแม่ และครูบาอาจารย์ทั้งหลายของผู้วิจัย

บุญเกื้อ แทนวันชัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ 1
	ภูมิหลัง 1
	จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า 6
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า 6
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า 6
	นิยามศัพท์เฉพาะ 8
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า 8
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 9
	เอกสารที่เกี่ยวข้อง 9
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 11
2	การวิเคราะห์โครงสร้างทางไวยากรณ์ของคำซ้อนซ้ำ 14
	ส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำ 14
	คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำชนิดเดียวกัน 14
	คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำต่างชนิดกัน 19
	ชนิดและหน้าที่ของคำซ้อนซ้ำ 34
	คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนาม 35
	คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำสรรพนาม 44
	คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยา 45
	คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ 55
	คำซ้อนซ้ำที่เป็นบุพบทวลี 65
3	การวิเคราะห์ความหมายของคำซ้อนซ้ำ 66
	ประเภทของความหมาย 66
	ความหมายตรง 66

บทที่	หน้า
ความหมายเปรียบ	69
ลักษณะของความหมาย	72
ความหมายเป็นความหมายเดียว	73
ความหมายเป็นความหมายรวม	84
4 การวิเคราะห์การใช้คำซ้อนซ้ำ	88
การปรากฏคำซ้อนซ้ำในบริบทการใช้ภาษา	88
วัตถุประสงค์ในการใช้คำซ้อนซ้ำ	95
การใช้คำซ้อนซ้ำเพื่อช่วยเน้นความหมาย	95
การใช้คำซ้อนซ้ำเพื่อแสดงเจตนาอ้อมของผู้พูด	97
การใช้คำซ้อนซ้ำเพื่อความสละสลวยของภาษา	100
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	103
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	103
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	103
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	103
อภิปรายผล	107
ข้อเสนอแนะ	108
บรรณานุกรม	110
ภาคผนวก	113
ประวัติผู้วิจัย	191

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารทำความเข้าใจกัน ดังนั้นภาษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์, ภาษาและสังคมจึงมีความสัมพันธ์กัน เมื่อสังคมขยายตัว เพราะมีความเจริญเติบโตด้านต่างๆ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป ภาษาก็จะต้องขยายตัวและเปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ทันกับสังคม ภาษาไทยก็เช่นเดียวกัน จากคำเดิมที่ส่วนมากเป็นคำพยางค์เดี่ยวจึงมีคำซ้อนอยู่เนืองจากัด เมื่อศิลปวิทยาการเจริญมากขึ้นคำที่มีคำซ้อนไม่เพียงพอจึงจำเป็นต้องสร้างคำขึ้นมาใช้ใหม่, บรรจบ พันธุเมธา (2519 : 81-123) ได้กล่าวถึงเรื่องการสร้างคำใหม่ในภาษาไทยว่ามี 3 แบบ แต่ละแบบมีลักษณะต่างกันไปตามวิธีการสร้างดังนี้

1. คำประสม คือ คำที่เกิดจากการนำคำ 2 คำ หรือมากกว่านั้นโดยแต่ละคำไม่ได้มีความหมายคล้ายกันมาประสมกันเข้าเกิดคำใหม่ โดยมีคำต้นเป็นคำตั้งส่วนคำที่ตามมาเป็นคำขยาย ความหมายของคำที่เกิดใหม่จะอยู่ที่คำต้น เช่น กินใจ ชี้อวด พิมพ์ดีด ผู้แทนราษฎร เรียงเบอร์

2. คำซ้ำ คือ คำที่เกิดจากการที่คำคำเดียวกันนำมากล่าว 2 ครั้ง มีความหมายใหม่เป็นความหมายเน้นหนัก หรือบางที่ต่างกันไปจากเมื่อเป็นคำเดี่ยว เช่น เด็กๆ หมู่ๆ สาวๆ งูๆ ปลาๆ กิโละๆ พลาจๆ ไปๆ มาๆ

3. คำซ้อน (หรือบางที่เรียกว่า คำคู่) คือ คำที่เกิดจากการนำคำเดี่ยวตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปซึ่งมีความหมายหรือเสียงคล้ายกัน ใกล้เคียงกัน หรือเป็นไปในทางองเดียวกันมาซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่เกิดขึ้น คำซ้อนแบ่งออกได้หลายประเภทดังนี้

3.1 คำซ้อนที่เกิดจากคำ 2 คำซ้อนกัน เช่น เนื้อตัว ผิดชอบ ลูกหลาน คล้าย-คลึงแข็งแรง ชัดช่อง เจ็บไข้ ทิ่มตา อุ่มชู

3.2 คำซ้อน 4 คำ หรือ 6 คำ ที่มีสัมผัสกลางคำ เช่น ยากดีมีเงิน อดอยาก-ปากแห้ง เจ็บไข้ได้ป่วย ชิงกีวชาก็แรง อดตาหลับขับตานอน

3.3 คำซ้อน 2 คู่ คือ คำซ้อน 4 คำที่สามารถแยกออกเป็นคู่ได้ 2 คู่ ซึ่งแบ่งออกได้ 2 ชนิดดังนี้

3.3.1 คำซ้อนสลับ คือ คำซ้อน 2 คู่ สลับที่กัน คู่แรกเป็นคำที่ 1 กับคำที่ 3 คู่ที่สองแยกเป็นคำที่ 2 กับคำที่ 4 เช่น หน้าขึ้นอกตรม ปากหวานกันเบรี้ยว ผิดชอบชั่วดี หนักนิดเบาหน่อย

3.3.2 คำซ้อนซ้ำ คือ คำซ้อน 2 คู่ที่ คำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำเดียวกัน คำที่ 2 และคำที่ 4 เป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือเป็นคำตรงข้าม เช่น คนเล่าคนแก่ กลางแก่กลางใหม่ ครีมฟ้าครีมฝน กินทิ้งกินขว้าง

จากกรณีที่คำเดิมภาษาไทยซึ่งมีลักษณะเป็นคำพยางค์เดียวมีใช้ไม่เพียงพอ และมีการสร้างคำขึ้นใหม่ด้วยวิธีดังกล่าวข้างต้น ทำให้มีคำพยางค์ โดยเฉพาะคำในลักษณะคำซ้อนซ้ำมีอยู่ภาษาไทยเป็นจำนวนมากและได้กลายเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของภาษาไทย

การใช้คำซ้อนซ้ำมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งจะเห็นได้จากหลักฐานทางภาษาดั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ล้วนมีคำซ้อนซ้ำปรากฏใช้อยู่ในวรรณกรรมสมัยต่างๆ จำนวนมาก ดังตัวอย่างข้อความในวรรณกรรมบางเรื่องของแต่ละสมัยต่อไปนี้

สมัยสุโขทัย เช่น

/ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง (ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช : 14)

... เมื่อชั่วพ่อกู กูบาเรอแก่พ่อกู กูบาเรอแก่แม่กู กูได้ตัวเนื้อตัวปลา กูเอามาแก่พ่อกู กูได้หมากส้มหมากหวาน อันใดกินอ้อยกินดี กูเอามาแก่พ่อกู กูไปตีหนังวังช้างได้ กูเอามาแก่พ่อกู กูไปที่บ้านที่เมือง ได้ช้างได้งวง ได้บัวได้นาง ได้เงินได้ทอง ...

ไตรภูมิพระร่วง (วรรณกรรมสมัยสุโขทัย : 34)

... พระยายมราชขึ้นทรงธรรมนักหนา พิจารณาถ้อยความอันใดด้วยอันชื้อ และ
ชอบธรรมทุกอันทุกเรื่อง ผู้ใดตายยอมไหว้พระยายมราชก่อน พระยายมราชจึงถาม
ผู้นั้นว่ามีใจได้กระทำบุญกระทำบาปอันใด มีแรงคู่ และมีงว่าโดยสัตย์โดยจริง ...

สมัยอยุธยา เช่น

✓ ลิลิตอองการแข่งน้ำ (วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม 1 : 8)

... ปล้าเงี้ยวรอนราญรงค์ ผิดงผีหมื่น ลำหมื่นผา มาหน้าทบก ตกนอกยก
ฟ้าแมนแดนฟ้าตั้งฟ้าต่อ หล่อหลวงเต้า ทั้งเหง้าภูติพันสบัติ ศรีพรหมรักษ์ ยักษ์กุมาร
หลายบ้านหลายท่า ล้วนผีฟ้าผีเหว เร็วยิ่งลมบ้า ...

มหาชาติคาหลวง (วรรณกรรมสมัยอยุธยา เล่ม 1 : 162)

... อันว่าความบใช้ชวนอ่อน ยงงค้อยนอนค้อยงงไล่ อโถ พรหมเม อนามย
บแดบเดียดเนื้อ ความบเอื้อบอาตุรสังสังสอด อโถ อุดูเจน ยาเปม ลูกไม้ลูกม่วง
มีในภูคุดคาชแล อโถ มูลผลา พุท ทงงมูลทงงมนนมาก แต่กอบากกอบเป็นนักชไล่
อโถ ทสา มกสา จ ทงงวันทงงวันกับชบ เหลือบเหลือดกับบตอม สอดเลอย ...

✓ สมัยรัตนโกสินทร์ เช่น

กฎหมายตราสามดวง (2506 ล.3 : 227)

"ผู้ใดบังอาจป้องกันขัดเอาโจรไว้ในบ้านในเรือนตน แล้วก็ไล่เลือกโจรนั้นหนี
รอดก็ตี ป้องกันไว้หนีส่งก็ตี ท่านให้เอาเจ้าบ้านเจ้าเรือนผู้นั้นเฆมาลงโทษ"

กามนิตวาสิฏฐี (2534 : 82, 83)

"...เคราะห์ซ้ำพเจ้ายังคืออยู่หน่วยที่ผู้เฒ่าผู้แก่มีบิดาซ้ำพเจ้าเป็นต้น มัวตกอกตกใจ ด้วยเรื่อง เหยียบธรณีประตูกันเสีย..."

"...ซ้ำพเจ้ายังว่ามนต์อีกบทหนึ่ง หลุดรอดตัวมาได้พันทุกข์พันยากไป..."

"...บิดาซ้ำพเจ้าเห็นว่าให้มากวันไว้เป็นดี เมื่อเหลือเมื่อขาด จะได้พ้นภัยไม่มีการขาดตกบกพร่องในพิธี..."

เทศนาเสือป่า (2520 :105, 112)

"...จะนั้นให้รู้จักฝากเนื้อฝากตัว และประจบประแจงท่านผู้มีอำนาจไว้..."

"...ถ้าแม้ว่าคนเกิดสะดุดหรือตกหลุมตกหล่มลงไปจะชดผู้อื่นไม่ได้..."

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 26 ตุลาคม 2536 หน้า 8 คอลัมน์ที่มศึกษา

... "ความปรารถนาของประชาชนที่จะยกฐานะความเป็นอยู่ของตัวเองด้วยระบบ และกลไกทางอุตสาหกรรม เพื่อความกินคืออยู่ที่เทียมหน้าเทียมตากับอารยประเทศ แต่ความต้องการเหล่านี้มีอาจบรรลุถึงเป้าหมายอย่างปลอดภัยบ้าง เนื่องจาก วิทยาการ ความรู้และเทคโนโลยีไม่สามารถที่จะนำมาเกื้อหนุนระบบอุตสาหกรรมทั้ง ส่วนที่เป็นเครื่องมือเครื่องมือในกระบวนการผลิต" ...

"...เมื่อโครงการอุตสาหกรรมนั้น เป็นรูปเป็นร่าง หรือมีทางไปรอดแล้ว ภาค อุตสาหกรรมเอกชนอาจแยกตัวออกไปตั้งโรงงานอิสระ..."

"...ที่มศึกษาก็หวังว่า หากมหาวิทยาลัยไม่มัวทะเลาะเบาะแว้งภายในเพื่อ แย่งเก้าอี้ตำแหน่งต่างๆ แล้วหันมาตั้งหน้าตั้งตาดำเนินการตามแผนที่เขียนไว้..."

งานวิจัยร่วมสมัย ชักม้าชมเมือง (2522 : 35, 37)

<u>กม็อกนี้วนี่</u>	นะหนอ
จึ่งประมวลมาชะลอ	หล่อไว้
<u>กักปอกักปลัฟอ</u>	พันลึก
<u>กัซพอกัซนมาไซ</u>	ช่วยสร้างรังสรรค์
<u>งามาใบงามต้นฝาก</u>	ฝ้ายคา
มือหนึ่งปลูกหนึ่งกา	หนดเกล้า
<u>ปลูกจิตปลูกใจสา</u>	เนกจด
<u>เพื่อนาเฒ่เพื่อนมั่งเฒ่า</u>	ฝากฝ้ายคาแฝง

คำซ่อนซ้ำที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยปัจจุบันตามที่ยกตัวอย่างข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าคำซ่อนซ้ำมีใช้อยู่ในภาษาไทยอย่างต่อเนื่องเสมอทั้งในวรรณกรรมประเภทร้อยแก้วและร้อยกรอง แม้แต่วรรณกรรมเรื่อง กามนิต ซึ่งเป็นเรื่องแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษและได้รับการยกย่องว่าเป็นวรรณกรรมที่ผู้แปลใช้ภาษาไทยได้อย่างงดงามมีความไพเราะ เป็นสำนวนไทยให้อ่านราบรื่นดี ผู้แปลถ่ายทอดเป็นภาษาไทยโดยสามารถเลือกใช้คำได้เหมาะสมก็มีการใช้คำลักษณะคำซ่อนซ้ำอยู่ไม่น้อย นอกจากนี้ เยาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ กวีที่ได้รับรางวัลซีไรต์และเป็นศิลปินแห่งชาติด้านวรรณศิลป์ ก็นิยมใช้คำซ่อนซ้ำในวรรณกรรมของท่านดัง เช่นบทประพันธ์ชักม้าชมเมืองที่ยกมาข้างต้น

๓๗ จากที่กล่าวมานี้จะ เห็นได้ว่าคำซ่อนซ้ำเป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งของภาษาไทยซึ่งคนไทยนิยมใช้ทั้งการพูดและการเขียนมาช้านานแล้ว และยังคงนิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน และเรื่องของคำซ่อนซ้ำในภาษาไทยก็มีรายละเอียดที่น่าสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเป็นอันมาก เช่น ด้านไวยากรณ์ ความหมายและการนำไปใช้ แต่ปรากฏว่ายังมีการศึกษาค้นคว้าไม่มากนัก ส่วนผู้ใหญ่จะกล่าวอย่างผิวเผินรวมอยู่เป็นส่วนหนึ่งของคำซ่อน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องคำซ่อนซ้ำในภาษาไทยในด้านโครงสร้างทางไวยากรณ์ ความหมายและการใช้คำซ่อนซ้ำอย่างมีระบบ

จุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างทางไวยากรณ์ของคำซ้อนซ้ำ
2. เพื่อวิเคราะห์ความหมายของคำซ้อนซ้ำ
3. เพื่อวิเคราะห์การนำคำซ้อนซ้ำ

ความสำคัญของกาการศึกษาค้นคว้า

การศึกษา เรื่องคำซ้อนซ้ำในภาษาไทยจะทำให้ทราบลักษณะเด่นของภาษาไทยอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงถึงอัจฉริยลักษณ์ของภาษาไทย อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำภาษาทั้งทางการพูดและการเขียนตลอดจนการเรียนการสอนภาษาไทยในส่วนที่เกี่ยวกับคำซ้อนซ้ำทั้งทางด้านโครงสร้างทางไวยากรณ์ ความหมายและการนำไปใช้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า จำนวน 6

คำซ้อนซ้ำที่ใช้ในการศึกษามีทั้งหมด 555 คำ เก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ หลายประเภทดังต่อไปนี้

1. ประเภทงานเขียน

1.1 หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยโดยพิจารณาเลือกหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย ได้แก่

1.1.1 ไทยรัฐ ฉบับประจำเดือนสิงหาคม-ธันวาคม 2536 เดือนละ 10 ฉบับ รวม 50 ฉบับ

1.1.2 เดลินิวส์ ฉบับประจำเดือนสิงหาคม-ธันวาคม 2536 เดือนละ 10 ฉบับ รวม 50 ฉบับ

1.1.3 มติชน ฉบับประจำเดือนสิงหาคม-ธันวาคม 2536 เดือนละ 10 ฉบับ รวม 50 ฉบับ

รวมหนังสือพิมพ์ที่นำมาเก็บข้อมูล 150 ฉบับ

1.2 นวนิยายที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายซึ่งแต่งขึ้นในช่วงเวลาทั้งยุคก่อนยุคกลาง และยุคปัจจุบัน จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่

เมืองกทพว ตำบรัวรวว

- 1.2.1 ผู้ตี ของ ดอกไม้สด พ.ศ. 2477
- 1.2.2 ปี่ศาลจ ของ เสนีย์ เสาวพงศ์ พ.ศ. 2496
- 1.2.3 จดหมายจากเมืองไทย ของ โบตัน พ.ศ. 2512
- 1.2.4 ปูนบิตทอง ของ กฤษณา อโศกสิน พ.ศ. 2525
- 1.2.5 เวลาในขวดแก้ว ของ ประภัสสร เสวิกุล พ.ศ. 2528
- 1.2.6 ปาก ของ ว.วินิจฉัยกุล พ.ศ. 2530

1.3 รวมเรื่องสั้นที่ได้รับความนิยมแพร่หลายซึ่งแต่งขึ้นในช่วงเวลา ทั้งยุคเก่า ยุคกลาง และยุคปัจจุบัน จำนวน 3 เล่ม ได้แก่

1.3.1 ขอแรงหน่อยเถอะ ของ ศรีบูรพา เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นที่แต่งขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2492-2495

1.3.2 ซอยเดียวกัน ของ วาณิช จรุงกิจอนันต์ เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นที่แต่งขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2521-2526

1.3.3 ครอบครัวยุคกลางถนน ของ ศิลา โคมฉาย เป็นหนังสือรวมเรื่องสั้นที่แต่งขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2529 -2535

1.4 งานเขียนเชิงวิชาการของนักวิชาการที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย จำนวน 3 เล่ม ได้แก่

1.4.1 รวมบทความแฉนวนวรรณกรรม ของ หม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ

1.4.2 ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี ของ ดร.เจตนา นาควัชระ

1.4.3 ชนข้างขุนแผนฉบับอ่านใหม่ ของ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช

2. ประเภทการพูด

2.1 การพูดของผู้ดำเนินรายการและผู้ร่วมรายการในการสนทนา การให้สัมภาษณ์และการอภิปรายจากรายการสดทางสื่อโทรทัศน์ในช่วงเวลาเดือนกันยายน-ธันวาคม 2536 รวม 4 เดือน

2.2 การพูดในการสนทนาทางวิชาการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชจากแถบวิเทศน์ในช่วงเวลาเดือนกันยายน-ธันวาคม 2536 รวม 4 เดือน

นิยามศัพท์เฉพาะ

คำซ้อนซ้ำ หมายถึง คำที่เกิดจากการนำคำ 4 คำมาเรียงกันโดยมีคำที่ 1 กับ คำที่ 3 ซ้ำกัน ส่วนคำที่ 2 กับคำที่ 4 จะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน เป็นไปในทางอง เดียวกัน หรือตรงข้ามกัน

การวิเคราะห์โครงสร้างทางไวยากรณ์ของคำซ้อนซ้ำ หมายถึง การแยกส่วน ประกอบของคำซ้อนซ้ำ การพิจารณาชนิดและหน้าที่ของคำซ้อนซ้ำเมื่ออยู่ในประโยค

การวิเคราะห์ความหมายของคำซ้อนซ้ำ หมายถึง การแยกประเภท และลักษณะ ของความหมายของคำซ้อนซ้ำ

การใช้คำซ้อนซ้ำ หมายถึง การปรากฏของคำซ้อนซ้ำในบริบทการพูดและการเขียน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. เก็บรวบรวมคำซ้อนซ้ำจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แล้วบันทึกลงในบัตรคำ
2. สืบค้นและศึกษาดำรง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องคำซ้อนซ้ำ เพื่อกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์คำซ้อนซ้ำโดยในการวิเคราะห์ด้านไวยากรณ์ของคำซ้อนซ้ำจะศึกษาตามแนวไวยากรณ์ของพระยาอุปกิต ศิลปสาร กาพย์ ทองหล่อ และวิจิตรนั ภาณุพงศ์
3. วิเคราะห์คำซ้อนซ้ำในเรื่องต่อไปนี้
 - 3.1 วิเคราะห์โครงสร้างทางไวยากรณ์
 - 3.1.1 ส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำ
 - 3.1.2 ชนิดและหน้าที่ของคำซ้อนซ้ำในประโยค
 - 3.2 วิเคราะห์ความหมายของคำซ้อนซ้ำ
 - 3.2.1 ประเภทของความหมาย
 - 3.2.1.1 ความหมายตรง
 - 3.2.1.2 ความหมายเปรียบ
 - 3.2.2 ลักษณะของความหมาย
 - 3.2.2.1 ความหมายเดี่ยว
 - 3.2.2.2 ความหมายรวม

3.3 วิเคราะห์การใช้คำซ้อนซ้ำ

3.3.1 การปรากฏคำซ้อนซ้ำในบริบทการใช้ภาษา

3.3.2 วัตถุประสงค์ในการใช้คำซ้อนซ้ำ

3.3.1.1 เพื่อช่วยเน้นความหมาย

3.3.1.2 เพื่อแสดงเจตนาอ้อมของผู้พูด

3.3.1.3 เพื่อความสละสลวยของภาษา

4. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา นาคสกุล (2516 : 110-118) ได้กล่าวถึงเรื่องคำขยายคู่ไว้ในการศึกษาเรื่องแบบการเสริมสร้อยในภาษาไทยและเขมรว่า คำขยายคู่เป็นคำที่เกิดจากการขยายหรือเพิ่มจังหวะจากเดิมซึ่งเป็นคำ 2 หรือ 3 จังหวะ ให้เป็นคำ 4 หรือ 6 จังหวะ คำลักษณะดังกล่าวนี้เป็นที่นิยมกันมากทั้งในภาษาไทยและภาษาเขมร และเป็นวิธีการที่ทำให้สร้างคำใหม่ ๆ ได้อยู่เสมอ ซึ่งการขยายคู่คำที่พบในภาษาไทยและภาษาเขมรมี 5 แบบโดยมีอยู่ 2 แบบที่มีลักษณะเช่นเดียวกับคำซ้อนซ้ำซึ่งเป็นเรื่องที่จะทำการศึกษาคือ

1. แบบ cx ขยายคู่เป็น cxcy หรือ cycx คือ คำสองพยางค์หรือคำประสม (cx) อาจจะขยายออกเป็นคำคู่ได้ ถ้าคำใดคำหนึ่งปรากฏในคำเสริมสร้อย (xy) กล่าวคือคำประสม (cx) ถ้า x ปรากฏในคำเสริมสร้อยได้เป็น xy คำสองพยางค์หรือคำประสม (cx) นั้นขยายออกเป็น cxcy โดยคำเสริมสร้อย (xy) จะปรากฏในตำแหน่งที่ 2 และ 4 ส่วนพยางค์ต้นจะปรากฏซ้ำอีกครั้งในตำแหน่งที่ 3 ตัวอย่างเช่น

cx	ห้องน้ำ
xy	น้ำท่า
cxcy	ห้องน้ำห้องท่า

หรือ

cx	ท้องนา
xy	ไร่เนา
cycx	ท้องไร่ท้องนา

2. แบบ wx ขยายคู่เป็น wxwy / wywx การขยายคู่แบบนี้ต่างจากแบบที่ 1 ตรงที่คำตั้งนั้นเป็นคำที่มีความสัมพันธ์กันทางไวยากรณ์ (wx) เช่น คำกริยา-กรรม นำเข้าคำประสมและโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่นำมาขยายแล้วได้คำคู่ขยาย ได้แก่ กริยา-กรรม, กริยา-วิเศษณ์ และ นาม-คุณศัพท์ เป็นต้น

ตัวอย่างคำขยายคู่แบบนี้ เช่น

wx	กินข้าว
xy	ข้าวปลา
wxwy	กินข้าวกินปลา

หรือ

wx	คนแก่
xy	แก่เฒ่า
wywx	คนเฒ่าคนแก่

หมายเหตุ

cx	แทน	คำสองพยางค์ หรือคำประสม
wx	แทน	คำ 2 คำซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางไวยากรณ์ (เช่น คำกริยา-กรรม, บุพบท-นาม, นาม-คุณศัพท์ ฯลฯ)
xy	แทน	คำเสริมสร้อย

คุณฎิพร ชานโรคนานต์ (2528 : 25-41) ได้ศึกษาเรื่องการใช้คำในกฎหมายตราสามดวงได้กล่าวถึงคำซ้อน 4 พยางค์ว่ามี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่งเป็นคำซ้อน 4 พยางค์ที่มีสัมผัสโดยพยางค์ที่ 2 จะสัมผัสกับพยางค์ที่ 3 เช่น คำว่า ข้าวยากหมากแพง เชือดเนื้อถือหนัง กลุ่มที่สองเป็นคำซ้อน 4 พยางค์ที่ไม่มีสัมผัส กลุ่มนี้แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ ชนิดที่ไม่มี

พยางค์ซ้ำกันเรียกว่า คำซ้อนสลับ เช่นคำว่า ชอบเนื้อพึงใจ กู้หนี้ยืมสิน อีกชนิดหนึ่งมีพยางค์ซ้ำกันเรียกว่าคำซ้อนซ้ำ เช่น คำว่า ต่อดำต่อว่า โดยสัจโดยจริง

นววรรณ พันธุมธา (2527 : 8-13) แบ่งคำ 4 พยางค์ตามความหมายเป็น 3 ประเภท คือ

1. คำ 4 พยางค์ที่ส่วนประกอบไม่มีความหมาย หรืออาจจะสูญเสียความหมายไปแล้ว เช่นคำว่า กะปรีกะเปร่า กูลูกจ้อ ทะมัดทะแมง

2. คำ 4 พยางค์ที่มีส่วนประกอบบางส่วนมีความหมาย ส่วนประกอบที่มีความหมาย อาจจะเป็นคำมูล คำซ้อน เช่น กระดากกระด้าง ตูบตูปู่

3. คำ 4 พยางค์ที่ส่วนประกอบแต่ละส่วนมีความหมาย ส่วนประกอบเหล่านั้นอาจเป็นคำมูล คำประสม คำซ้อน เช่น คำว่า ชี้หลงชี้ลี้ม อาน้ำอาบท่า เงินดาวเงินเดือน

พะอบ โปษะภฤชณะ (2526) ได้กล่าวถึงเรื่องการสร้างคำวิธีหนึ่ง คือการซ้อนคำ ซึ่งมีอยู่ 5 ลักษณะ ลักษณะหนึ่งนั้น คือ การซ้อนคำ 4 คำ ที่มีคำที่ 1 และคำที่ 3 เป็นคำๆ เดียวกัน ทำให้เกิดจังหวะและสัมผัสและจัดเป็นสำนวน เช่นคำว่า ผู้หลักผู้ใหญ่ รวบหัวรวบหาง เข้าได้เข้าไพบ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัชฎาพรหม เศรษฐวัฒน์ (2516) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องคำซ้อนในภาษาไทยพบว่า คำซ้อนสามารถขยายคู่จาก 2 จังหวะออกเป็น 4 จังหวะ โดยสามารถขยายคู่ได้ถึง 9 ลักษณะและมีอยู่ลักษณะหนึ่งซึ่งช่วยให้สร้างคำขึ้นมาใหม่ได้มากที่สุด คือ ลักษณะ $xy \rightarrow axay$ (xy แทนคำสองพยางค์หรือคำซ้อน, aa แทนคำแทรกเข้าระหว่างคำซ้อน) ตัวอย่างเช่นคำว่า ในป่าในดง ใจยักษ์ใจมาร หน้าเหี่ยวหน้าแห้ง นำเกลียดน่าชัง ทาหยิ่งทาศะโส

ราตรี อินวารชร์ (2534) ได้ศึกษาเรื่องการซ้อนคำในภาษาไทยโดยศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทยที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกันและตรงข้ามกันที่ใช้ตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พบว่า ทุกสมัยมีการซ้อนคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายคลึงกันและตรงข้ามกันโดยจะมีการซ้อนคำ; ซึ่งประกอบด้วยหน่วยที่เป็นคำ 2-3 หน่วย และเป็นกลุ่มคำ 2 หน่วย ซึ่งการซ้อนคำที่เป็นกลุ่มคำ 2 หน่วย มี 5 ลักษณะ

ลักษณะที่เด่นที่สุดคือ การซ้ำคำที่ 1 กับคำที่ 3 เพราะพบว่ามีการใช้คำลักษณะนี้ทุกสมัยไม่ว่าจะเป็นสมัยสุโขทัยอยุธยา รัตนโกสินทร์ ดังตัวอย่างคำในลักษณะดังกล่าวของแต่ละสมัยต่อไปนี้

1. สมัยสุโขทัย เช่นคำว่า กลางบ้านกลางเมือง ด้วยรีด้วยพล ที่ล้มที่ตาย รัฐบาลรู้คุณ หัวฟุ้งหัวรบ

2. สมัยอยุธยา เช่นคำว่า ตราแดดตราฝน นานไปนานมา ด้วยไม้ด้วยมือ ตามรู้ตามเห็น งามศิลป์ในธรรม หาข้าวหาปลา

3. สมัยรัตนโกสินทร์ เช่นคำว่า เผื่อเหลือเผื่อขาด ร่วมทุกข์ร่วมสุข จับตาจับใจ ความยากความลำบาก ทุกคราวทุกสมัย

สถาวร พ็ชรบารุง (2529) ได้ศึกษาเรื่องการใช้คำว่า เป็น ในภาษาไทยกล่าวว่า คำ "เป็น" ประกอบกับคำอื่นกลายเป็นคำซ้อนซึ่งมี 2 ชนิดคือ

1. ชนิดคำซ้อน 2 พยางค์ เช่นคำว่า เป็นอยู่
2. ชนิดคำซ้อน 4 พยางค์ คำว่า เป็น อยู่ในตำแหน่งที่ 1 และ ซ้ำเสียงคำว่า เป็น อีกครั้งในพยางค์ที่ 3 ส่วนพยางค์ที่ 2 และพยางค์ที่ 4 จะเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน ทานองเดียวกัน หรือตรงข้ามกัน ซึ่ง สถาวร พ็ชรบารุง เรียกคำลักษณะนี้ว่าคำซ้อนซ้ำสลับ ตัวอย่างเช่น คำว่า เป็นหนี้เป็นสิน เป็นกอบเป็นกำ เป็นปากเป็นเสียง เป็นคู้เป็นแคว

คำว่า "เป็น" เมื่อประกอบกับคำเดียวกันกลายเป็นคำซ้อนซ้ำสลับ (หรือคำซ้อนซ้ำ) เมื่ออยู่ในประโยคทำหน้าที่ได้ดังนี้

1. เป็นหน่วยกริยา เช่น พ่อมักเป็นปากเป็นเสียงกับแม่เสมอ หรือ ฉันยังเป็นหนี้เป็นสินเขาอยู่เลย
2. เป็นหน่วยขยายหน่วยกริยา เช่น เขาพูดกับหล่อนอย่างเป็นงานเป็นการ หรือกินให้เป็นที่เป็นทางหน่อยซิลูก
3. เป็นหน่วยขยายในหน่วยนาม เช่น เขาไม่มีรายได้เป็นชิ้นเป็นอัน หรือ ฉันก็ไม่ได้อะไรเป็นกอบเป็นกำอะไร

พรเพ็ญ ต้นประเสริฐ (2533) ได้ศึกษาเพลงไทยสากลตลอดปี พ.ศ. 2529-2531 โดยศึกษาด้านลักษณะภาษาและการสะท้อนวัฒนธรรมไทย ผลการศึกษาพบว่าในด้านลักษณะภาษาผู้แต่งเพลงไทยสากลระหว่างปี พ.ศ. 2529- 2531 นิยมใช้คำเสริมสร้อยอันลักษณะ

คำขยายคู่ 4 จังหวะ (ตามที่กาญจนา นาคสกุล ได้อธิบายไว้ในเรื่องคำขยายคู่) แบบ cx ขยายคู่เป็น cxcy /cycx และแบบ wx ขยายคู่เป็น wxwy /wywx ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับ คำซ้อนซ้ำ และการที่ผู้แต่งเพลงนิยมใช้คำลักษณะนี้ก็เพราะทำให้ท่วงทำนองของภาษาในเพลง นุ่มนวลไพเราะรื่นหู มีจังหวะจะโคนไม่ห้วนหรือแข็งกระด้าง ตัวอย่างการใช้คำขยายคู่ในเนื้อ เพลง เช่น

รอยไถยังฝังใจฝังกาย
 ครึ่งนายหนีนนายทนายเงิน

ของลูกผู้ชายคนชื่อมะโหนก
 ใช้อิทธิพลล่วงเกินคนยากคนจน

(เพลงถึกควายทุย ภาค 8 ของ คาราบาว)

บทที่ 2

การวิเคราะห์โครงสร้างทางไวยากรณ์ของคำซ้อนซ้ำ

1. ส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำ

คำซ้อนซ้ำเป็นคำที่เกิดจากการนำคำ 4 คำมาเรียงกันโดยมีคำที่ 1 กับคำที่ 3 ซ้ำกัน และคำที่ 2 กับคำที่ 4 มีความสัมพันธ์กันในทางความหมายคือ มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน เป็นไปในทางเองเดียวกัน หรือตรงข้ามกัน และจากการวิเคราะห์โครงสร้างของคำซ้อนซ้ำที่นำมาศึกษาจำนวน 555 คำ พบว่า คำซ้อนซ้ำมีส่วนประกอบแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1.1 คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำชนิดเดียวกัน

1.2 คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำต่างชนิดกัน

1.1 คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำชนิดเดียวกัน

1.1.1 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคานามล้วน

คานาม (กาชย ทงหล่อ. 2525 : 262 -268) หมายถึงคำที่ใช้เรียกชื่อคน สัตว์ สิ่งของ และสถานที่ ซึ่งแบ่งย่อยออกเป็น 5 ชนิด ได้แก่

สามัญนาม เป็นนามที่ใช้เรียกชื่อคน สัตว์ สิ่งของ และสถานที่ทั่วไป เช่น คำว่า แม่ ลูก ม้า นก แหวน ไม้ บ้าน ไร่นา ฯลฯ

วิสามัญนาม เป็นนามที่ใช้เรียกชื่อเฉพาะของคน สัตว์ สิ่งของ และสถานที่ เช่น คำว่า มาลี เอรಾವดี พระไตรปิฎก ศรีนครินทรวิโรฒ

ลักษณนาม เป็นนามที่แสดงรูป ลักษณะ ขนาดหรือ ประมาณของนาม เช่น คำว่า พวก เหล่า ตัว สิ่ง อัน ฯลฯ

สมุหนาม เป็นนามที่แสดงความเป็นหมวดหมู่ของนาม เช่น คำว่า กองทหาร พวกกรรมกร ฝ่ายค้าน คณะผู้จัดงาน ฯลฯ

อาการนาม เป็นคำกริยาหรือคำวิเศษณ์ที่มีคำว่า "การ" หรือ "ความ" นำหน้า เช่น คำว่า การเดิน การนอน ความดี ความเจริญ ฯลฯ

เมื่อวิเคราะห์ดูส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำพบว่า คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำนาม ล้วนนั้น ส่วนประกอบคำที่ 1 กับ คำที่ 3 เป็นคำนามที่มีเสียงและรูปซ้อนกัน คล้ายกัน เป็น ไปในทางนองเดียวกัน หรือ ตรงข้ามกัน คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าวมีจำนวน 54 คำ ได้แก่คำว่า

กองเงินกองทอง	กับข้าวกับปลา	การบ้านการเมือง	การบ้านการเรือน
ข้อไม้ข้อมือ	แขกบ้านแขกเมือง	คู่พระคู่นาง	เครื่องมือเครื่องมือ
เงินดาวเงินเดือน	เจ้ากี้เจ้าการ	เจ้าข้าวเจ้าของ	เจ้าบทเจ้ากลอน
เจ้าบ่าวเจ้าสาว	เจ้าหน้าเจ้าตา	จุกจุกจุกจุก	ชู้กับบ่ชู้กับปลี
ชั่วครั้งชั่วคราว	ชั่วลูกชั่วหลาน	ชาวบ้านชาวช่อง	ชาวบ้านชาวเมือง
ชาวฟ้าชาวสวรรค์	ชาวไร่ชาวนา	ตัวเงินตัวทอง	ตาม้าตาเรือ
ตีนโรงตีนศาล	ท้องไร่ท้องนา	ที่หน้าทีหลัง	น้ำจิตน้ำใจ
น้ำเหนือน้ำโคล	บ่อเงินบ่อทอง	เบื้องหน้าเบื้องหลัง	ปากหอยปากบุญ
ปากเหยี่ยวปากกา	ปุมหน้าปุมหลัง	ผีบ้านผีเรือน	ผีบ้านผีเมือง
พระเดชพระคุณ	พระยศพระเกียรติ	แม่บ้านแม่เรือน	ร่วมพิธีร่วมไทร
รุ่นลูกรุ่นหลาน	แรงกายแรงใจ	ลูกผีลูกคน	ลูกหูลูกตา
เสียงนกเสียงกา	แสงเงินแสงทอง	หน้าลี้หน้าขวาน	หน้าอกหน้าใจ
หม้อข้าวหม้อแกง	หัวแก้วหัวแหวน	หัวจิตหัวใจ	หัวเรียวหัวแรง
หัวหลักหัวตอ	อู๋ข้าวอู๋น้ำ		

คำซ้อนซ้ำคำว่ากับข้าวกับปลา ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 คือคำว่ากับไม่ใช่ว่าเดียวกับคำว่า กับที่เป็นคำสันธานอันที่นี้หมายถึง อาหารที่กินกับข้าว เช่น แกงชนิดต่างๆ จึงเป็นคำนาม และคำซ้อนซ้ำจำนวน 54 คำ ที่ประกอบจากคำนามล้วนตามโครงสร้างแบบนี้จะทำหน้าที่เป็นคำนามทุกคำ

1.1.2 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำกริยาล้วน

คำกริยา (กำชัย ทองหล่อ. 2525 : 299-302) หมายถึงคำที่ใช้เรียกการ แสดงอาการหรือการกระทำของนามหรือสรรพนามซึ่งแบ่งแยกย่อยออกเป็น 4 ชนิด ได้แก่ สกรรมกริยา เป็นกริยาที่ต้องมีกรรมมารับจึงจะได้รับความโดยที่กรรมอาจจะ บปรากฏหรือไม่ปรากฏรูปให้เห็นก็ได้ซึ่งหากสกรรมกริยาปรากฏโดยไม่ปรากฏกรรมตามมา หมายถึงว่ามีการละกรรมไว้ เช่น ประโยคว่า จันทิว คำว่า ทิว เป็นสกรรมกริยาที่ต้องมี กรรมมารับว่าทิวข้าว แต่อาจจะละคำที่เป็นกรรมไว้ กล่าวเพียงว่า จันทิว ก็สามารถที่จะ เข้าใจความหมายได้

อกรรมกริยา เป็นกริยาที่ไม่ต้องมีกรรมมารับก็มีความหมายบริบูรณ์ เช่นคำว่า เดิน นั่ง วิ่ง บิน ฯลฯ

วิกตรรกกริยา เป็นกริยาที่ไม่มีเนื้อความสมบูรณ์ในตัวเองต้องอาศัยเนื้อความ ของคำที่ตามมาจึงจะได้รับความ เช่น คำว่า เป็น คำนี้เมื่อปรากฏโดยไม่คำอื่นตามมาจะไม่ สามารถบอกความหมายได้ เช่น เมื่อกล่าวว่า เขาเป็น ไม่อาจสื่อความหมายได้ จะต้อง มี คำตามมาจึงจะเข้าใจ เช่น เมื่อกล่าวว่า เขาเป็นครู คำอื่นๆ ที่จัดเป็นกริยาชนิดนี้ เช่น เหมือน คล้าย ราว ดุจ เท่า ฯลฯ

กริยานุเคราะห์ หรือ คำช่วยกริยาเป็นกริยาที่ทำหน้าที่ช่วยกริยาอื่น ำให้แสดง ความหมายออกมาเป็นกาล มาลา เช่น คำว่า กำลัง จะ จัก คง พึง ฯลฯ

คำกริยาบางคำอาจเป็นได้ทั้งกริยาสกรรม กริยาอกรรม วิกตรรกกริยา หรือ กริยานุเคราะห์ ดังนั้นในการวิเคราะห์ดูส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำในปริณฎานพจน์นี้จะ พิจารณาคำกริยา 3 ชนิด คือ คำกริยา (ซึ่งหมายถึงกริยาสกรรมและกริยาอกรรม) วิกตรรก- กริยา และกริยานุเคราะห์หรือคำช่วยกริยา และจากการวิเคราะห์พบว่าคำซ้อนซ้ำที่มีโครง สร้างเป็นคำกริยาล้วน ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำกริยาที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน และส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 ก็เป็นคำกริยาที่อาจจะมี ความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน เป็นไปในทางองเดียวกัน หรือตรงข้ามกัน คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าวมีจำนวน 41 คำ ได้แก่ คำว่า

กลับไปกลับมา	กล้าได้กล้าเสีย	กลับไปกลับมา	กินทั้งกินขว้าง
จงล้างจงผลาญ	ชักคั้นชักงอ	ชี้เป็นชี้ตาย	เดินเข้าเดินออก
เดินไปเดินมา	ได้พูดได้เกิด	ไต่ยีนไต่ฟัง	ได้รู้ได้เห็น
ต่อล้อต่อเถียง	ต่อว่าต่อขาน	ตัดเป็นตัดตาย	ตามล้างตามเช็ด
ตามล้างตามผลาญ	ตายอดตายอยาก	แบ่งรับแบ่งสู้	ปะติดปะต่อ
เป็นกำยเป็นกอง	เป็นเคียดเป็นแค้น	ไปกบไปกอด	ไปพูดไปเกิด
ผ่านไ้ผ่านไปมา	พลิกไปพลิกมา	พลิ้วไปพลิ้วมา	ย้อนไปย้อนมา
ร่วมกินร่วมนอน	รุมทึ้งรุมตา	รู้แพ้รู้ชนะ	ลืมนเป็นลืมตาย
เวียนไปเวียนมา	สอดรู้สอดเห็น	เสียงเป็นเสียงตาย	หกล้มหกลุก
เหลือกินเหลือใช้	เหลืออดเหลือทน	อดหลับอดนอน	อยากรู้อยากเห็น
เอาเป็นเอาตาย			

และคำซ้อนซ้ำจำนวน 41 คำที่ประกอบจากคำกริยาล้วนตามโครงสร้างแบบนี้
ทำหน้าที่เป็นคำกริยาทุกคำ

1.1.3 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำวิเศษณ์ล้วน

คำวิเศษณ์ (กาชย ทงหล่อ. 2525 : 332-337) หมายถึง คำที่ทำหน้าที่
ประกอบคำนาม คำสรรพนาม คำกริยาและคำวิเศษณ์ด้วยกันเองให้มีชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งแบ่ง
แยกย่อยออกเป็น 10 ชนิด ได้แก่

ลักษณะวิเศษณ์ เป็นคำที่ประกอบคำอื่น เพื่อบอกชนิด ขนาด สัมฐาน สี เสียง
กลิ่น รส สัมผัส อากาาร เช่นคำว่า ดี ใหญ่ กลม แดง ดั่ง หอม เฟ็ด ร้อน เร็ว ฯลฯ

กาลวิเศษณ์ เป็นคำที่ประกอบคำอื่นๆ เพื่อบอกเวลาเช่น คำว่า เตี้ยว เข้า
ค่ำ ก่อน นาน ฯลฯ

สถานวิเศษณ์ เป็นคำที่ประกอบคำอื่นเพื่อบอกสถานที่ เช่นคำว่า เหนือ ใต้
ไกล ใกล้ บน ล่าง ห่าง ฯลฯ

ประมาณวิเศษณ์ เป็นคำที่ประกอบคำอื่น เพื่อบอกจำนวนทั้งจำนวนนับและ

จำนวนประมาณ เช่นคำว่า หนึ่ง สอง มาก น้อย หลาย บาง คนละ ทั้งหมด ทั้งปวง ฯลฯ

นิยมวิเศษณ์ เป็นคำที่ประกอบคำอื่น เพื่อบอกความชี้เฉพาะ เช่นคำว่า นี้ นั้น นี่ นั่น ทั้งนี้ ทั้งนี้ จริง เฉพาะ แน่นนอน ฯลฯ

อนิยมวิเศษณ์ เป็นคำที่ประกอบคำอื่น เพื่อบอกความไม่ชี้เฉพาะหรือไม่จำกัด แน่นนอน เช่นคำว่า ไหน ใด ไร ก็ ฯลฯ

ปฤจฉาวิเศษณ์ เป็นคำที่ประกอบคำอื่น เพื่อบอกเนื้อความเป็นคำถามหรือความสงสัย เช่นคำว่า ไหน ใด ไร ก็ อะไร อย่างไร ฯลฯ

ประติชญาวิเศษณ์ เป็นคำที่ประกอบคำอื่น เพื่อบอกเสียงเรียกและขานรับ เช่นคำว่า จำ ไว้ ขอรับ ฯลฯ

ประติเชธวิเศษณ์ เป็นคำที่ประกอบคำอื่น เพื่อบอกความปฏิเสธหรือไม่ยอมรับ เช่นคำว่า มิ ไม่ บ่ ฯลฯ

ประพันธวิเศษณ์ เป็นคำที่ประกอบคำอื่น เพื่อเชื่อมประโยคให้มีข้อความเกี่ยวข้องกัน เช่นคำว่า ที่ ซึ่ง อัน คือ เพื่อ ฯลฯ

จากการวิเคราะห์พบว่าคำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบเป็นคำวิเศษณ์ล้วนนั้น ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำวิเศษณ์ที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน และส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 ก็เป็นคำวิเศษณ์ที่อาจจะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน เป็นไปในทางองเดียวกัน หรือตรงข้ามกัน คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าวมีจำนวน 13 คำ ได้แก่ คำว่า

กลางเก่ากลางใหม่	คนละไม้คนละมือ	คนละเล็กคนละน้อย	เดียวดีเดียวร้าย
พอดีพอดี	พอดีพอร้าย	มีดีมีร้าย	ไม่ใกล้ไม่ไกล
ไม่ดีไม่งาม	ไม่ถูกไม่ควร	สมจริงสมจัง	เสมอดั้นเสมอบลาย
หามรุ่งหามค่ำ			

คำซ้อนซ้ำคำว่า หามรุ่งหามค่ำ คำว่า หาม มาจากคำว่า ฮาม ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ระบุว่าเป็นคำวิเศษณ์ แปลว่า รุ่ง และ คำซ้อนซ้ำจำนวน 13 คำ ที่ประกอบจากคำวิเศษณ์ล้วน ตามโครงสร้างแบบนี้ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ทุกคำ

1.2 คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำต่างชนิดกัน

คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำต่างชนิดกัน มีถึง 20 โครงสร้าง คือ

1.2.1 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำนาม+คำกริยา+คำนาม+คำกริยา คำ

ซ้อนซ้ำโครงสร้างแบบนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำนามที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำกริยาที่อาจจะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน เป็นไวยากรณ์ตนเองเดียวกัน หรือตรงข้ามกัน คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าวมีจำนวน 23 คำ ได้แก่ คำว่า

การกินการอยู่	การเรียนการสอน	ชนลูกชนพอง	ของรักของหวง
ขาเข้าขาออก	ความเป็นความตาย	ความรักความใคร่	ใจจดใจจ่อ
ใจหายใจคว่ำ	ตัวตั้งตัวตี	ตัวตามตัวแทน	น้ำกินน้ำใช้
เข้าออกหน้าทอน	ผีเข้าผีออก	ลาห้กลลาโค่น	ลูกล่อลูกชน
ลูกเล่นลูกฮา	ส่วนได้ส่วนเสีย	หัวชุกหัวซุน	หัวทิ่มหัวต่า
หัวปักหัวปำ	หัวพัดหัวเหวี่ยง	หัวเลี้ยวหัวต่อ	

คำซ้อนซ้ำจำนวน 23 คำ ที่ประกอบจากคำนามและคำกริยาตามโครงสร้างแบบนี้ ทาหน้าที่เป็นคำนามและคำกริยา โดยส่วนมากจะเป็นคำนามมีเพียง 4 คำ ที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยา ได้แก่ คำว่า ใจจดใจจ่อ ใจหายใจคว่ำ ผีเข้าผีออก และหัวทิ่มหัวต่า นอกจากนี้มีข้อสังเกตว่า คำซ้อนซ้ำตามโครงสร้างแบบนี้บางคำได้แก่คำว่า การกินการอยู่ การเรียน-การสอน ความเป็นความตาย และความรักความใคร่ อาจจะวิเคราะห์โครงสร้างส่วนประกอบของคำเป็นคำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วย คำอาการนามซ้อนกันเป็น การกิน+การอยู่ การเรียน+การสอน ความเป็น+ความตาย และ ความรัก+ความใคร่

1.2.2 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำนาม+คำวิเศษณ์+คำนาม+คำวิเศษณ์

คำซ้อนซ้ำโครงสร้างแบบนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำนามที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำวิเศษณ์ที่อาจจะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกันเป็นไวยา

านทานองเดียวกันหรือตรงข้ามกัน คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบ ดังกล่าวนี้อาจมีจำนวน 31 คำ ได้แก่ คำว่า

ข้อดีข้อเสีย	คนจนคนรวย	คนเฒ่าคนแก่	คนเด่นคนดิ่ง
คนยากคนจน	คนหนุ่มคนสาว	คนใหญ่คนโต	ครึ่งแล้วครึ่งเล่า
ความดีความชอบ	ใจดีใจดำ	จุดใดจุดหนึ่ง	ขึ้นเล็กขึ้นน้อย
ชอกเล็กชอกน้อย	ชอยเล็กชอยน้อย	เด็กหนุ่มเด็กสาว	ตาเล็กตาน้อย
ทางใดทางหนึ่ง	ทำนั่นทำนี่	ผลได้ผลเสีย	ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
เมืองนอกเมืองนา	ไม้เบื่อไม้เมา	รู้แล้วรู้เล่า	วันแล้ววันเล่า
ส่วนเว้าส่วนโค้ง	สิ่งใดสิ่งหนึ่ง	หน้าดำหน้าแดง	หัวหงอกหัวดำ
อย่างใดอย่างหนึ่ง	อันหนึ่งอันเดียว	อันหนึ่งอันใด	

คำซ้อนซ้ำจำนวน 31 คำ ที่ประกอบจากคำนามและวิเศษณ์ตามโครงสร้างแบบนี้ ส่วนมากจะทำหน้าที่เป็นคำนามมีเพียง 6 คำที่ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ คือคำว่า ใจดีใจดำ ทำนั่นทำนี่ รุ้แล้วรู้เล่า อย่างใดอย่างหนึ่ง อันหนึ่งอันเดียว และอันหนึ่งอันใด

1.2.3 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำนาม+คำกริยา+คำนาม+คำวิเศษณ์ คำซ้อนซ้ำโครงสร้างแบบนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำนามที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำต่างชนิดกันโดยคำที่ 2 เป็นคำกริยาส่วนคำที่ 4 เป็นคำวิเศษณ์ ซึ่งอาจมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน เป็นไปนทานองเดียวกัน หรือตรงข้ามกัน คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าวมีจำนวน 3 คำ ได้แก่คำว่า คอพับคออ่อน ที่เล่นที่จริง และหลังขดหลังแข็ง

คำซ้อนซ้ำจำนวน 3 คำ ที่ประกอบจากคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ตามโครงสร้างแบบนี้ทำหน้าที่เป็นคำกริยา และคำวิเศษณ์ โดยคำว่า คอพับคออ่อน ทำหน้าที่เป็นคำกริยา คำว่า ที่เล่นที่จริง และคำว่าหลังขดหลังแข็งทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์

1.2.4 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำนาม+คำสรรพนาม+คำนาม+คำสรรพนาม

ส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำนอกจากจะเป็นคำนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว คำสรรพนาม ซึ่งเป็นคำที่ใช้แทนคำนามก็สามารถนำมาเป็นส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำได้ คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างแบบนี้พบเพียง 1 คำ คือ คำว่า ตัวใครตัวมัน คำซ้อนซ้ำคำนี้ส่วนประกอบ คำที่ 1 กับคำที่ 3 คือ "ตัว" เป็นคำนามชนิดลักษณะนามที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วน คำที่ 2 กับคำที่ 4 คือ "ใคร" กับ "มัน" เป็นคำสรรพนาม โดย "ใคร" เป็นสรรพนามที่ ใช้แทนนามต่างๆ ไปไม่ชี้เฉพาะเจาะจง ส่วน "มัน" เป็นบุรุษสรรพนามที่แทนผู้ที่ถูกกล่าวถึง และเพื่อประกอบรวมกันเป็นคำซ้อนซ้ำแล้วทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์

1.2.5 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำนาม+คำกริยา+คำนาม+คำนาม คำซ้อน

ซ้ำที่มีโครงสร้างแบบนี้พบเพียง 1 คำ คือ คำว่า น้ำพักน้ำแรง คำซ้อนซ้ำคำนี้ส่วนประกอบ คำที่ 1 กับคำที่ 3 คือ "น้ำ" เป็นคำนามที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนคำที่ 2 กับคำที่ 4 คือ "พัก" กับ "แรง" เป็นคำต่างชนิดกันโดย "พัก" เป็นคำกริยา ส่วน "แรง" เป็นคำนาม และ เมื่อประกอบรวมกันเป็นคำซ้อนซ้ำแล้วทำหน้าที่เป็นคำนาม

1.2.6 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำนาม+คำนาม+คำนาม+คำวิเศษณ์ คำซ้อน

ซ้ำที่มีโครงสร้างแบบนี้พบเพียง 1 คำ คือ คำว่า คู่ทุกข์คู่ยาก คำซ้อนซ้ำคำนี้ส่วนประกอบ คำที่ 1 กับคำที่ 3 คือ "คู่" เป็นคำนามที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนคำที่ 2 กับคำที่ 4 คือ "ทุกข์" กับ "ยาก" เป็นคำต่างชนิดกันโดย "ทุกข์" เป็นคำนาม ส่วน "ยาก" เป็นคำวิเศษณ์ และ เมื่อประกอบรวมกันเป็นคำซ้อนซ้ำแล้วทำหน้าที่เป็นคำนาม

1.2.7 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำสรรพนาม+คำวิเศษณ์+คำสรรพนาม+

คำวิเศษณ์ คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างแบบนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำสรรพนาม ที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำวิเศษณ์ที่อาจจะมี ความหมาย เหมือนกันคล้ายกันเป็นไปในทางอ้อมเดียวกันหรือตรงข้ามกัน คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าว มีจำนวน 4 คำ ได้แก่คำว่า

าครูฎาครูผิด ที่ฎกที่ควร ผู้แต่ผู้แก่ ผู้ใดผู้หนึ่ง

คำซ้อนซ้ำจำนวน 4 คำ ที่ประกอบจากคำสรรพนาม และคำวิเศษณ์ ตามโครงสร้าง แบบนี้ทำหน้าที่เป็นคำสรรพนาม และคำวิเศษณ์ โดยคำว่าผู้ใดผู้หนึ่ง เป็นคำสรรพนามที่เหลือ อีก 3 คำ เป็นคำวิเศษณ์

1.2.8 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำกริยา+คำนาม+คำกริยา+คำนาม คำ

ซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างแบบนี้พบมากที่สุดถึง 226 คำ แบ่งออกเป็น

ก. คำกริยา+คำนาม+คำกริยา+คำนาม คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบ แบบนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำกริยาที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำนามที่อาจจะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน เป็นไปในทางองเดียวกัน หรือ ตรงข้ามกัน คำซ้อนที่มีส่วนประกอบดังกล่าวนี้มีจำนวน 196 คำ ได้แก่ คำว่า

ก้มหน้าก้มตา	กลับบ้านกลับช่อง	กลับหัวกลับหาง	กลับเนื้อกลับตัว
กินบ้านกินเมือง	กินเลือดกินเนื้อ	กู้บ้านกู้เมือง	เก็บเงินเก็บทอง
เก็บเนื้อเก็บตัว	เก็บปากเก็บคำ	เกรงอกเกรงใจ	ขยับเนื้อขยับตัว
ขวางหูขวางตา	ขัดแย้งขัดขา	เข้ารกเข้าพง	ข้ามน้ำข้ามทะเล
ข้ามหน้าข้ามตา	ขายสิทธิ์ขายเสียง	ขึ้นหน้าขึ้นตา	ชูดเลือดชูดเนื้อ
เข้าท่าเข้าทาง	เข้าที่เข้าทาง	เข้าพกเข้าห่อ	เข้าพระเข้านาง
เข้ารูปเข้ารอย	เข้าอกเข้าใจ	แข่งบุญแข่งวาสนา	คงเส้นคงวา
ครั้นเนื้อครั้นตัว	คาบลูกคาบคอก	คิดหน้าคิดหลัง	คุ่นหูคุ่นตา
คุ่มแตกคุ่มผ่น	เคียงบ่าเคียงไหล่	งอมืองอตีน	งอมืองอเท้า
จองเวรจองกรรม	จับจิตจับใจ	จับไม้จับมือ	จับปากจับคอ
เจียมเนื้อเจียมตัว	เจ็บอกเจ็บใจ	จุดไม้จุดมือ	ชอบอกชอบใจ
ชายหูชายตา	ขึ้นอกขึ้นใจ	ใช้รถใช้ถนน	คลจิตคลใจ
ดูหน้าดูหลัง	देंงหน้า देंงหลัง	ได้งานได้การ	ได้เนื้อได้หนัง

ได้สั้ดได้ส่วน	ตอกอกตอกใจ	ต่อปากต่อคำ	ต่อหน้าต่อตา
ต้องตาต้องใจ	ต้อนหน้าต้อนหลัง	ตั้งเนื้อตั้งตัว	ตั้งบ้านตั้งเมือง
ตั้งหน้าตั้งตา	ตั้งอกตั้งใจ	ตัดแขนตัดขา	ตัดมือตัดตีน
ตากแดดตากฝน	ตากแดดตากลม	ติดคุกติดตะราง	ติดเนื้อติดตัว
ติดไม้ติดมือ	ติดหูติดตา	ติดอกติดใจ	ต้นตาต้นใจ
แต่งงานแต่งงาน	แต่งงานแต่งงาน	เตรียมตัวเตรียมใจ	ถอนรากถอนโคน
ถอยหน้าถอยหลัง	ถึงเนื้อถึงตัว	ถึงพริกถึงขิง	ถึงโรงถึงศาล
ถึงลูกถึงคน	ถึงเลือดถึงเนื้อ	ถึงอกถึงใจ	ถือเนื้อถือตัว
ถือยศถือศักดิ์	ทำงานทำการ	ทำบุญทำกุศล	ทำบุญทำทาน
ทำไร่ทำนา	ทำเวรทำกรรม	ทูลเกล้าทูลกระหม่อม	เทน้ำเทท่า
น้อมเกล้าน้อมกระหม่อม	ขาดตาขาดใจ	แบ่งพรรคแบ่งพวก	โบกไม้โบกมือ
ประทับอกประทับใจ	ปลื้มอกปลื้มใจ	ปล่อยเนื้อปล่อยตัว	ปิดแข็งปิดขา
ปิดหูปิดตา	เปิดหูเปิดตา	โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม	
ผ่านหูผ่านตา	เผาบ้านเผาเมือง	ผูกจิตผูกใจ	ผากเนื้อผากตัว
ผากผีผากใช้	พันทุกข์พันเศก	พันเวรพันกรรม	พันหูพันตา
พรากรูปพรากรแม่	พลอยฟ้าพลอยฝน	พลัดพ่อพลัดแม่	พลาดท่าพลาดทาง
มีชื่อมีแป	มีแ่งมีมุม	มีปากมีเสียง	มีปี่มีขลุ่ย
มีเหย้ามีเรือน	มีเรื่องมีราว	มีลูกมีเต้า	มีหน้ามีตา
มีหลักมีเกณฑ์	มีหลักมีฐาน	ยกแข่งยกขา	ยัดเส้นยัดสาย
รวบหัวรวบหาง	ร่วมจิตร่วมใจ	ร่วมทุกข์ร่วมสุข	ร่วมมือร่วมใจ
ร่วมมือร่วมแรง	ร่วมไม้ร่วมมือ	ร่วมแรงร่วมใจ	รักบ้านรักเมือง
รักษาเนื้อรักษาตัว	ระวังเนื้อระวังตัว	รู้เนื้อรู้ตัว	รู้เรื่องรู้ราว
ลงไม้ลงมือ	ลั่นเกล้าลั่นกระหม่อม	ล้อมหน้าล้อมหลัง	ลอยหน้าลอยตา
ลูบหลังลูบไหล่	เล่นพรรคเล่นพวก	เสียดแข็งเสียดขา	เสียดปากเสียดท้อง
ลืมหูลืมตา	สงบปากสงบคำ	สนอกสนใจ	สบายเนื้อสบายตัว

สบายอกสบายใจ	สร้างเนื้อสร้างตัว	สร้างบ้านสร้างเมือง	สะอึกตาสะอึกใจ
สิ้นชาติสิ้นแผ่นดิน	สิ้นเรื่องสิ้นราว	สิ้นเวรสิ้นกรรม	สูบเลือดสูบเนื้อ
เสียเงินเสียทอง	เสียผู้เสียคน	เสียเลือดเสียเนื้อ	เสียอกเสียใจ
สปากาส์ท้อง	หมดเนื้อหมดตัว	หมดเรื่องหมดราว	หมดโรคหมดภัย
หมดไส้หมดพุง	หลงทิศหลงทาง	หลงหูหลงตา	หลบแดดหลบฝน
หลบหน้าหลบตา	ห้วงหน้าห้วงหลัง	หอบข้าวหอบของ	หักอกหักใจ
หาข้าวหาปลา	หาใจหายศ	หาทุกข์หาโศก	หาวันหาคืน
หาหน้าหาตา	เห็นเดือนเห็นตะวัน	เห็นรูปเห็นร่าง	เห็นหน้าเห็นตา
เห็นอกเห็นใจ	แหกหม้อแหกไห	หิงผิวหิงเมีย	อยู่บ้านอยู่ช่อง
ออกงานออกการ	ออกหน้าออกตา	ออกหัวออกก้อย	เอางานเอาการ
เอาเรื่องเอาราว	เอาหน้าเอาตา	เอาฤกษ์เอาชัย	เอาอกเอาใจ
อาบน้ำอาบท่า			

คำซ้อนซ้ำจำนวน 196 คำที่ประกอบจากคำกริยา และคำนาม ตามโครงสร้างแบบนี้ ทุกคำทวนหน้าที่เป็นคำกริยาโดยเป็นกริยาที่มีกรรม

ข. วิกตรรถกริยา+คำนาม+วิกตรรถกริยา+คำนาม คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบแบบนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำวิกตรรถกริยาที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำนามที่อาจจะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือเป็นไปในทางตรงกันข้าม คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าวนี้ มีจำนวน 30 คำ ได้แก่ คำว่า

เป็นก๊กเป็นเหล่า	เป็นกลุ่มเป็นก้อน	เป็นกอบเป็นกำ	เป็นชั้นเป็นตอน
เป็นคั่งเป็นแคว	เป็นงานเป็นการ	เป็นเงินเป็นทอง	เป็นชั้นเป็นอัน
เป็นตัวเป็นตน	เป็นที่เป็นทาง	เป็นบาบเป็นกรรม	เป็นปากเป็นเสียง
เป็นปีเป็นขลุ่ย	เป็นผักเป็นฝ่าย	เป็นพิษเป็นภัย	เป็นพินเป็นไพ
เป็นมือเป็นเท้า	เป็นรูปเป็นร่าง	เป็นเรื่องเป็นราว	เป็นลมเป็นแล้ง
เป็นลูกเป็นหลาน	เป็นวิวเป็นควาย	เป็นเวรเป็นกรรม	เป็นหูเป็นตา

เป็นหนี้เป็นสิน เป็นหลักเป็นฐาน เป็นหลุมเป็นบ่อ เป็นหน้าเป็นตา
เป็นศักดิ์เป็นศรี เหมือนลูกเหมือนหลาน

คำซ้อนซ้ำจำนวน 30 คำ ที่ประกอบจากคำวิภทรรถกิริยา และคำนาม ตามโครงสร้างแบบนี้ เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างส่วนประกอบแล้ว พบว่าส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 จะเป็นคำวิภทรรถกิริยา คำว่า เป็นเกือบทุกคำ ยกเว้นเพียง 1 คำ คือ คำว่า เหมือนลูกเหมือนหลาน ที่ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำวิภทรรถกิริยา คำว่าเหมือนและคำซ้อนซ้ำตาม โครงสร้างแบบนี้ทำหน้าที่เป็นคำกริยา และคำวิเศษณ์ โดยคำที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยาได้แก่ คำว่าเป็นตัวเป็นตน เป็นมากเป็นเสียง เป็นเป็เป็นขลุ่ย เป็นพินเป็นนาพ เป็นรูปเป็นร่าง เป็นลมเป็นแล้ง เป็นหูเป็นตา เป็นหนี้เป็นสิน และเป็นหน้าเป็นตา ส่วนคำที่เหลือทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์

1.2.9 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำกริยา+คำวิเศษณ์+คำกริยา+คำวิเศษณ์

คำซ้อนซ้ำโครงสร้างแบบนี้ แบ่งออกเป็น

ก. คำกริยา+คำวิเศษณ์+คำกริยา+คำวิเศษณ์ คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบแบบนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำกริยาที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำวิเศษณ์ที่อาจจะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน เป็นไปในทางองเดียวกันหรือตรงกันข้าม คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าวนี้ มีจำนวน 34 คำได้แก่ คำว่า

กินนอกกินใน	ข้ามวันข้ามคืน	ชายดีบชายดี	คิด เล็กคิตน้อย
คิดแล้วคิดอีก	ซึ้งกึ่งซึ้งคิต	ซิงดีซิงเด่น	ซิงร้อยซิงล้าน
ซิงไหวซิงพริบ	ดูคำดูดี	ดูถูกดูแคลน	ได้ดิบได้ดี
ตอดเล็กตอดน้อย	ปวดแสบปวดร้อน	พ่อนสั้นพ่อนยาว	พ่อนหนักพ่อนเบา
ผ่านร้อนผ่านหนาว	ยินดียินร้าย	ย้มน้อยย้มใหญ่	ว่า เหมาะว่าควร
รักสวยรักงาม	รู้ดีรู้ชั่ว	รู้ดำรู้แดง	รู้ร้อนรู้หนาว
รู้แล้วรู้รอด	รู้เหนือรู้ใต้	มีนอกมีใน	ลุ่มสี่ลุ่มห้า

เห็นรีเห็นขวาง	เห็นจริงเห็นจัง	เห็นศีเห็นงาม	เห็นคำเห็นแดง
เห็นถูกเห็นควร	เอาจริงเอาจัง		

คำซ้อนซ้ำจำนวน 34 คำ ที่ประกอบจากคำกริยา และคำวิเศษณ์ ตามโครงสร้างแบบนี้ ส่วนมากทำหน้าที่เป็นคำกริยามีเพียง 3 คำที่ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ ได้แก่ คำว่า ชำวัน ชำมคีน เหมาะว่าควร และลุ่มลี้ลุ่มห้ำ

ข. วิกตรรถกริยา+คำวิเศษณ์+วิกตรรถกริยา+คำวิเศษณ์ คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบแบบนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำวิกตรรถกริยาที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำวิเศษณ์ที่อาจจะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกันหรือตรงข้ามกัน คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าวนี้ มีจำนวน 4 คำ คือ คำว่า

เป็นจริงเป็นจัง	เป็นล่าเป็นล้น	เป็นหนุ่มเป็นสาว	เป็นใหญ่เป็นโต
-----------------	----------------	------------------	----------------

คำซ้อนซ้ำจำนวน 4 คำ ที่ประกอบจากคำวิกตรรถกริยา และคำวิเศษณ์ ตามโครงสร้างแบบนี้ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ 2 คำ ได้แก่ คำว่า เป็นจริงเป็นจัง เป็นล่าเป็นล้น ส่วน คำว่า เป็นหนุ่มเป็นสาว และเป็นใหญ่เป็นโต ทำหน้าที่เป็นคำกริยา

1.2.10 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำกริยา+คำกริยา+คำกริยา+คำนาม

คำซ้อนซ้ำโครงสร้างแบบนี้มีเพียง 1 คำ คือ คำว่า เป็นห่วงเป็นใย คำซ้อนซ้ำคำนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นวิกตรรถกริยาที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 4 เป็นคำต่างชนิดกัน โดย "ห่วง" เป็นคำกริยา ส่วน "ใย" เป็นคำนามทั้ง 2 คำ มีความหมายทำนองเดียวกัน และเมื่อประกอบกันเป็นคำซ้อนซ้ำ ทำหน้าที่เป็นคำกริยา

สำหรับคำว่า เป็นห่วงเป็นใยนี้มีข้อสังเกตว่าอาจจะวิเคราะห์ส่วนประกอบแยกออกเป็นคำ 2 ชุดเรียงกัน เป็น เป็นห่วง+เป็นใย ได้

1.2.11 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคากิริยา+คากิริยา+คากิริยา+คำวิเศษณ์

คำซ้อนซ้ำโครงสร้างแบบนี้มีเพียง 1 คำ คือคำว่า ดูหมิ่นดูแคลน คำซ้อนซ้ำคำนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 คือ "ดู" เป็นกริยา ที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนคำที่ 2 กับคำที่ 4 คือ "หมิ่น" กับ "แคลน" เป็นคำต่างชนิดกันโดย "หมิ่น" เป็นคากิริยา ส่วน "แคลน" เป็นคำวิเศษณ์ ซึ่งมีความหมายคล้ายกัน และเมื่อประกอบรวมกันเป็นคำซ้อนซ้ำแล้วทำหน้าที่เป็นคากิริยา

1.2.12 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคากิริยา+คำนาม+คากิริยา+คำวิเศษณ์

คำซ้อนซ้ำโครงสร้างแบบนี้มี 2 คำ แบ่งออกเป็น

ก. วิกตรรถกิริยา+คำนาม+วิกตรรถกิริยา+คำวิเศษณ์ คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบลักษณะนี้คือคำว่า เป็นเด็กเป็นเล็ก คำซ้อนซ้ำคำนี้ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำวิกตรรถกิริยาซึ่งมีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำต่างชนิดกันโดย "เด็ก" เป็นคำนาม ส่วน "เล็ก" เป็นคำวิเศษณ์และเมื่อประกอบรวมกันเป็นคำซ้อนซ้ำแล้วทำหน้าที่เป็นคากิริยา

ข. คากิริยา+คำนาม+คากิริยา+คำวิเศษณ์ คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบลักษณะนี้คือคำว่า พันทุข์พันร้อน คำซ้อนซ้ำคำนี้ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 คือ "พัน" เป็นคากิริยา ซึ่งมีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนคำที่ 2 กับคำที่ 4 คือ "ทุข์" กับ "ร้อน" เป็นคำต่างชนิดกัน โดย "ทุข์" เป็นคำนาม ส่วน "ร้อน" เป็นคำวิเศษณ์ซึ่งมีความหมายคล้ายกัน และเมื่อรวมกันเป็นคำซ้อนซ้ำแล้วทำหน้าที่เป็นคากิริยา

1.2.13 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำช่วยกิริยา+คำวิเศษณ์+คากิริยา+

คำนาม คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างแบบนี้มีเพียง 1 คำ คือคำว่า เป็นสาวเป็นนาง คำซ้อนซ้ำคำนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 คือ "เป็น" เป็นวิกตรรถกิริยาที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนคำที่ 2 กับคำที่ 4 คือ "สาว" และ "นาง" เป็นคำต่างชนิดกันโดย "สาว" เป็นคำวิเศษณ์ ส่วน "นาง" เป็นคำนาม ซึ่งมีความหมายคล้ายกัน และเมื่อรวมกันเป็นคำซ้อนซ้ำแล้วทำหน้าที่เป็นคากิริยา

1.2.14 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำช่วยกริยา+คำกริยา+คำช่วยกริยา+คำกริยา คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างแบบนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำช่วยกริยาที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำกริยาที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกันเป็นไปในทางองเดียวกัน หรือตรงข้ามกัน คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าวนี้มีจำนวน 6 คำ ได้แก่คำว่า

กำลังกินกำลังนอน	จงเกลียดจงชัง	จักจบจักสิ้น	จะกินจะอยู่
จะจตจะจา	จะเป็นจะตาย		

คำซ้อนซ้ำทั้ง 6 คำ ที่ประกอบจากคำช่วยกริยาและคำกริยา ตามโครงสร้างแบบนี้ เกือบทุกคำที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยา ยกเว้นคำว่า กำลังกินกำลังนอน ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ นอกจากนี้คำในกลุ่มนี้มีคำที่ส่วนประกอบของคำมีการละคำก่อนเป็นส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำ คือคำว่า จักจบจักสิ้น ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 คือคำว่า จัก มีการละคำมาจากคำเต็มว่า รู้จัก โดยละคำว่า รู้

1.2.15 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำช่วยกริยา+วิเศษณ์+คำช่วยกริยา+คำวิเศษณ์ คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบลักษณะนี้มีเพียง 1 คำคือคำว่า จะดีจะชั่ว คำซ้อนซ้ำคำนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 คือ "จะ" เป็นคำช่วยกริยา ซึ่งมีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนคำที่ 2 กับคำที่ 4 คือ "ดี" กับ "ชั่ว" เป็นคำวิเศษณ์ ซึ่งมีความหมายตรงข้ามกันและเมื่อรวมเป็นคำซ้อนซ้ำแล้วทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์

1.2.16 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำวิเศษณ์+คำนาม+คำวิเศษณ์+คำนาม คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างแบบนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำวิเศษณ์ที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำนามที่อาจจะมีความหมายเหมือนกันคล้ายกันเป็นไปในทางองเดียวกัน หรือตรงข้ามกัน คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าวนี้มีจำนวน 69 คำ ได้แก่ คำว่า

กาลี่บ้านกาลี่เมือง	เกินหน้า เกินตา	คู่บ้านคู่เมือง	คับบอคับใจ
เจริญหูเจริญตา	ซัดถ้อยซัดคำ	ตีวันตีคืน	ตืออกตือใจ
เต็มบ้านเต็มช่อง	เต็มบ้านเต็มเมือง	เต็มปากเต็มคำ	เต็มเม็ดเต็มหน่วย
เต็มไม้เต็มมือ	เต็มอกเต็มใจ	ถูกตาถูกใจ	ถูกปากถูกคอ
ถูกเรื่องถูกราว	ถูกอกถูกใจ	แปลกหูแปลกตา	ผิดที่ผิดทาง
ผิดหัวผิดเมีย	ผิดรูปผิดร่าง	ผิดหูผิดตา	พร้อมหน้าพร้อมตา
มันอกมันใจ	รกรุกตา	ร้อนออกร้อนใจ	สมน้ำสมเนื้อ
สมหน้าสมตา	สมเหตุสมผล	สุดจิตสุดใจ	หนักอกหนักใจ
หอมปากหอมคอ	อ่อนออกร้อนใจ	ลับหูลับตา	ทันอกทันใจ
คนละไม้คนละมือ	ต่างจิตต่างใจ	ต่างชาติต่างภาษา	ต่างบ้านต่างเมือง
ต่างเผ่าต่างพันธุ์	ต่างยุคต่างสมัย	ทุกแง่ทุกมุม	ทุกชาติทุกภาษา
ทุกซอกทุกมุม	ทุกทิศทุกทาง	ทุกบาททุกสตางค์	ทุกเพศทุกวัย
ทุกรูปทุกนาม	ทุกสิ่งทุกอย่าง	ทุกหนทุกแห่ง	ทุกหมู่ทุกเหล่า
ทุกยุคทุกสมัย	ทั่วบ้านทั่วเมือง	น้อยอกน้อยใจ	บางครั้งบางคราว
บางสิ่งบางอย่าง	บางยุคบางสมัย	พอกพอกใจ	สองแง่สองมุม
สองจิตสองใจ	หลายชั้นหลายตอน	หลายครั้งหลายครา	หลายครั้งหลายหน
หลายรูปหลายนาม	หลายยุคหลายสมัย	หลายสิ่งหลายอย่าง	ก็ครั้งก็หน
ก็ยุคก็สมัย			

คำซ้อนซ้ำจำนวน 69 คำที่ประกอบจากคำวิเศษณ์ และคำนามตามโครงสร้างแบบนี้ทุกคำทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์

1.2.17 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำวิเศษณ์+คำกริยา+คำวิเศษณ์+คำกริยา

คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างแบบนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำวิเศษณ์ ที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำกริยาที่อาจจะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน เป็นไปนองเดียวกัน หรือตรงข้ามกัน คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าวมีจำนวน 12 คำ ได้แก่คำว่า

ครึ่งหลักครึ่งต้น	ตรงไปตรงมา	แทบเป็นแทบตาย	พอคัดพอเหวี่ยง
พอมีพอกิน	ช่างจดช่างจำ	สุดรักสุดบูชา	ไม่รู้ไม่รู้
นำเกลียดนำชัง	นำรักนำชัง	นำรักนำเอ็นดู	ไม่รู้ไม่เห็น

คำซ้อนซ้ำจำนวน 12 คำที่ประกอบจากคำวิเศษณ์และคำกริยา ตามโครงสร้างแบบนี้ทุกคำทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์ โดยมีบางคำนอกจากทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์แล้วยังอาจทำหน้าที่เป็นคำกริยาด้วย ได้แก่คำว่า ครึ่งหลักครึ่งต้น ตรงไปตรงมา พอคัดพอเหวี่ยง ช่างจดช่างจำ และไม่รู้ไม่รู้

1.2.18 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำเชื่อม+คำนาม+คำเชื่อม+คำนาม ส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำนอกจากจะเป็นคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จากการวิเคราะห์พบว่ามีคำบุพบท และคำสันธาน เป็นส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำ ซึ่งเรื่องคำบุพบทและคำสันธานนี้ พระยาอุปกิตศิลปสาร (2524 : 97-107) ได้อธิบายไว้ว่า คำบุพบท คือคำที่ใช้หน้าคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ หรือนำหน้าประโยค ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ชนิดได้แก่

- บุพบทหน้ากรรรม ได้แก่คำว่า ซึ่ง แก่
 - บุพบทหน้าคำที่เป็นเจ้าของ ได้แก่คำว่า แห่ง ของ
 - บุพบทหน้าบทบอกลักษณะได้แก่คำว่า ด้วย กับ ทั้ง โดย ตาม แต่ ต่อ เพื่อ สำหรับ เฉพาะ
 - บุพบทหน้าบทบอกเวลา ได้แก่คำว่า เมื่อ ใน ณ แต่ จน กระทั่ง
 - บุพบทหน้าบทบอกสถานที่ได้แก่คำว่า ที่ ใน เหนือ บน ข้าง ริม ใตล ใกล้ กลาง จาก ถึง ลู่ ยัง
 - บุพบทหน้าบทบอกประมาณได้แก่คำว่า ล้น ทั้ง ตลอด ลัก รว
- ส่วนคำสันธาน คือ คำที่ทำหน้าที่เชื่อมคำกับคำ ประโยคกับประโยค ข้อความกับข้อความ ได้แก่คำว่า และ กับ แต่ จึง จน ทั้ง ฯลฯ ทั้งคำบุพบทและคำสันธานต่างก็มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับคำที่อยู่ข้างหน้าและคำที่อยู่ข้างหลังคือต่างก็ทำหน้าที่เชื่อมคำข้างหน้ากับข้างหลังให้ติดต่อกัน

นอกจากนี้ จะเห็นว่าคาบางคาทำหน้าที่ทั้งในลักษณะคาบุพบทและคาสันธาน ดังนั้นในการวิเคราะห์ส่วนประกอบของคาซ้อนซ้ำในปริณญาณพนธ์นี้จะจัดคาบุพบทและคาสันธานรวม เรียกว่า คาเชื่อมซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า คาซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบแบบ คาเชื่อม+คานาม+คาเชื่อม+คานาม ส่วนประกอบคาที่ 1 กับคาที่ 3 เป็นคาเชื่อมที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคาที่ 2 กับคาที่ 4 เป็นคานามที่อาจจะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน เป็นไวยาณทานองเดียวกัน หรือตรงข้ามกัน คาซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าวมีจำนวน 17 คา ได้แก่

แก้จิตแก้ใจ	กลางแดดกลางฝน	กลางวันกลางคืน	นกรี่ตนนกรอย
นอกลุ่มนอกทาง	นบ้านนในเมือง	นริ้วนวัง	ด้วยเหตุด้วยผล
ตามบุญตามกรรม	ตามป่าตามดง	ตามเรื่องตามราว	ตามยุคตามสมัย
กับเนื้อกับตัว	กับร้องกับรอย	ทั้งเนื้อทั้งตัว	ทั้งบ้านทั้งเมือง
ทั้งวันทั้งคืน			

คาซ้อนซ้ำจำนวน 17 คา ที่ประกอบจากคาเชื่อมและคานาม ตามโครงสร้างแบบนี้ทำหน้าที่เป็นคาวิเศษณ์ และคาเชื่อม โดยทำหน้าที่เป็นบุพบทลีจำนวน 4 คา คือ คาวา นบ้านนในเมือง นริ้วนวัง กับเนื้อกับตัว และกับร้องกับรอย นอกนั้นทำหน้าที่เป็นคาวิเศษณ์

1.2.19 คาซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคาบุพบท+คากิริยา+คาบุพบท+คากิริยา

คาซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างแบบนี้ ส่วนประกอบคาที่ 1 กับคาที่ 3 เป็นคาเชื่อมที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคาที่ 2 กับคาที่ 4 เป็นคากิริยาที่อาจจะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน เป็นไวยาณทานองเดียวกัน หรือตรงข้ามกัน คาซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าวมีจำนวน 5 คา ได้แก่ คาวา ตามมีตามเกิด เพื่อเหลือเพื่อขาด แต่อ้อมแต่ออก

คาซ้อนซ้ำจำนวน 3 คา ที่ประกอบจากคาเชื่อมและคากิริยาตามโครงสร้างแบบนี้ ทำหน้าที่เป็นคาวิเศษณ์และบุพบทลี โดยคาวา ตามมีตามเกิด ทำหน้าที่เป็นคาวิเศษณ์ ที่เหลืออีก 2 คา ทำหน้าที่เป็นบุพบทลี

1.2.20 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำเชื่อม+คำวิเศษณ์+คำเชื่อม+คำวิเศษณ์

คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างแบบนี้ ส่วนประกอบคำที่ 1 กับคำที่ 3 เป็นคำเชื่อมที่มีเสียงและรูปซ้ำกัน ส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำวิเศษณ์ที่อาจจะมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน เป็นไปในทางองเดียวกัน หรือตรงข้ามกัน คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบดังกล่าวมีจำนวน 6 คำ ได้แก่ คำว่า

แก่เล็กแก่น้อย	จนเฒ่าจนแก่	จนแล้วจนรอด	แต่เล็กแต่น้อย
แต่ไหนแต่ไร	ทั้งนี้ทั้งนั้น		

คำซ้อนซ้ำจำนวน 6 คำที่ประกอบจากคำเชื่อม และคำวิเศษณ์ ตามโครงสร้างแบบนี้ เกือบทุกคำทำหน้าที่เป็นบุพบทลี ยกเว้นคำว่าแก่เล็กแก่น้อยที่ทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์

จากการวิเคราะห์โครงสร้างทางไวยากรณ์ของคำซ้อนซ้ำที่นำมาศึกษาทั้งหมดจำนวน 555 คำ พบสรุปได้ว่าคำซ้อนซ้ำมีส่วนประกอบแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำชนิดเดียวกัน มีจำนวนทั้งหมด 108 คำ ได้แก่
 - 1.1 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำนามล้วนมี 54 คำ
 - 1.2 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำกริยาล้วนมี 41 คำ
 - 1.3 คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างเป็นคำวิเศษณ์ล้วนมี 13 คำ

คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำชนิดเดียวกันทั้ง 3 โครงสร้างนี้จะทำหน้าที่เป็นคำชนิดเดียวกันกับคำที่เป็นส่วนประกอบ คือ

- คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำนามล้วนทุกคำทำหน้าที่เป็นคำนาม
- คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำกริยาล้วนทุกคำทำหน้าที่เป็นคำกริยา
- คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำวิเศษณ์ล้วนทุกคำทำหน้าที่เป็นคำวิเศษณ์

2. คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำต่างชนิดกัน มีจำนวนทั้งหมด 447 คำ ได้แก่
 - 2.1 คำนาม+คำกริยา+คำนาม+คำกริยามี 23 คำ
 - 2.2 คำนาม+คำวิเศษณ์+คำนาม+คำวิเศษณ์มี 31 คำ

2.3 คำนาม+คำกริยา+คำนาม+คำวิเศษณ์มี	3	คำ
2.4 คำนาม+คำสรรพนาม+คำนาม+คำสรรพนามมี	1	คำ
2.5 คำนาม+คำกริยา+คำนาม+คำนามมี	1	คำ
2.6 คำนาม+คำนาม+คำนาม+วิเศษณ์มี	1	คำ
2.7 คำสรรพนาม+คำวิเศษณ์+คำสรรพนาม+คำวิเศษณ์มี	4	คำ
2.8 คำกริยา+คำนาม+คำกริยา+คำนามมี	226	คำ
2.9 คำกริยา+คำวิเศษณ์+คำกริยา+คำวิเศษณ์มี	38	คำ
2.10 คำกริยา+คำกริยา+คำกริยา+คำนามมี	1	คำ
2.11 คำกริยา+คำกริยา+คำกริยา+คำวิเศษณ์มี	1	คำ
2.12 คำกริยา+คำนาม+คำกริยา+คำวิเศษณ์มี	2	คำ
2.13 คำกริยา+คำวิเศษณ์+คำกริยา+คำนามมี	1	คำ
2.14 คำช่วยกริยา+คำกริยา+คำช่วยกริยา+คำกริยามี	6	คำ
2.15 คำช่วยกริยา+คำวิเศษณ์+คำช่วยกริยา+คำวิเศษณ์มี	1	คำ
2.16 คำวิเศษณ์+คำนาม+คำวิเศษณ์+คำนามมี	69	คำ
2.17 คำวิเศษณ์+คำกริยา+คำวิเศษณ์+คำกริยามี	12	คำ
2.18 คำเชื่อม+คำนาม+คำเชื่อม+คำนามมี	17	คำ
2.19 คำเชื่อม+คำกริยา+คำเชื่อม+คำกริยามี	3	คำ
2.20 คำเชื่อม+คำวิเศษณ์+คำเชื่อม+คำวิเศษณ์มี	6	คำ

คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำต่างชนิดกันทั้ง 20 โครงสร้างจัดเป็นคำชนิดต่างๆ ดังนี้

- เป็นคำชนิดเดียวกับคำที่เป็นส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำคำนั้นทุกส่วนประกอบ เช่น คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบเป็นคำนาม+คำกริยา+คำนาม+คำกริยา จัดเป็นทั้งคำนามและคำกริยา เช่น คำว่า หัวทิ่มหัวตา เป็นคำกริยา ส่วนคำว่า ของรักของหวงเป็น คำนาม
- เป็นคำชนิดเดียวกับคำที่เป็นส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำคำนั้นเพียงส่วนประกอบส่วนเดียว เช่น คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบ เป็นคำกริยา+คำนาม+คำกริยา+คำนาม จัดเป็นคำกริยา อย่างเดียวทุกคำ เช่น คำว่า จับไม้จับมือ ทำงานทำการ

นอกจากนี้ จะเห็นว่าคำซ้อนซ้ำที่มีจำนวนมากที่สุดคือ คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำต่างชนิดกันที่เป็นคำกริยา+คำนาม+คำกริยา+คำนาม โดยมีถึง 226 คำ ส่วนคำซ้อนซ้ำที่มีจำนวนน้อยที่สุด โดยมีเพียง 1 คำนั้นมี 7 โครงสร้าง ได้แก่คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างประกอบด้วย

- คำนาม+คำสรรพนาม+คำนาม+คำสรรพนาม
- คำนาม+คำกริยา+คำนาม+คำนาม
- คำนาม+คำนาม+คำนาม+คำวิเศษณ์
- คำกริยา+คำกริยา+คำกริยา+คำนาม
- คำกริยา+คำกริยา+คำกริยา+คำวิเศษณ์
- คำกริยา+คำวิเศษณ์+คำกริยา+คำนาม
- คำช่วยกริยา+คำวิเศษณ์+คำช่วยกริยา+คำวิเศษณ์

การที่คำซ้อนซ้ำส่วนใหญ่มีโครงสร้างส่วนประกอบเป็นแบบ คำกริยา+คำนาม+คำกริยา+คำนาม เป็นเพราะคำกริยาและคำนามเป็นหมวดคำหมวดใหญ่และหมวดสำคัญในภาษา เมื่อมีการสร้างคำใช้ใหม่จึงมักนำเอาคำในหมวดกริยาและนามมาใช้ในการสร้างคำใหม่ นอกจากนี้ทั้งคำกริยาและคำนามมีความสำคัญในประโยคโดยคำกริยาจะทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา ส่วนคำนามจะทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานและหน่วยกรรมแต่คำกริยาถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการสื่อสาร เพราะเป็นส่วนที่แสดงความหมายสำคัญของประโยค เราอาจจะละหน่วยประธานหรือหน่วยกรรมมีเพียงแต่หน่วยกริยาก็สามารถได้ความในการสื่อสารด้วย เหตุนี้คำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างแบบนี้ ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับโครงสร้างประโยคที่ประกอบด้วยหน่วยกริยา และหน่วยกรรมตรงจึงมีโอกาสใช้บ่อยและ เกิดขึ้นใหม่ได้ เป็นจำนวนมาก

2. ชนิดและหน้าที่ของคำซ้อนซ้ำ

การศึกษาวิเคราะห์ชนิดและหน้าที่ของคำซ้อนซ้ำว่าเป็นคำชนิดใดและทำหน้าที่ใด ในบริภูณานิพนธ์นี้จะศึกษาวิเคราะห์โดยอาศัยหลักทฤษฎีแบบ เดิมตามตำราของพระยาอุปกิตศิลปสาร และแบบสมัยใหม่ตามตำราของวิจิตร ณ ภาณุพงศ์ ร่วมกัน

พระยาอุปกิต ศิลปสาร (2524 : 70) แบ่งคำที่มีใช้อยู่ในภาษาไทยออกเป็น 7 ชนิด

คือ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน และคำอุทาน คำต่างๆ เหล่านี้ไม่มีที่สังเกตแน่นอนว่าเป็นคำชนิดใดชนิดหนึ่ง อาจจะนำไปใช้ในหน้าที่คำชนิดอื่นก็ได้ แล้วแต่รูปของประโยค

คำแต่ละชนิดเมื่ออยู่ในประโยคจะมีฐานะ เป็นส่วนของประโยคและทำหน้าที่ในประโยค ซึ่งเรื่องนี้วิจิตร ภาณุพงศ์ (2522 : 22, 34) ได้แบ่งส่วนของประโยคออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ

ก. ส่วนมูลฐานหรือส่วนสำคัญของประโยคได้แก่ หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง หน่วยนามเต็ยว หน่วยกริยา (อกรรม สกรรม และทวิกรรม)

ข. ส่วนเสริมประโยค ได้แก่ หน่วยเสริมพิเศษ หน่วยเสริมนอกสถานที่ หน่วยเสริมบอกเวลา

จากการที่นำเอาคำชนิดต่างๆ มาประกอบกันเข้าแล้วเกิดเป็นคำซ้อนซ้ำขึ้นนี้ เมื่อได้วิเคราะห์แล้วพบว่าคำซ้อนซ้ำจัดได้เป็นคำชนิดต่างๆ และแต่ละชนิดทำหน้าที่ในประโยค ดังนี้

2.1 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนาม การวิเคราะห์คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามในประโยคที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่กำหนดไว้ในการศึกษาค้นคว้า สามารถเห็นลักษณะการทำหน้าที่ในประโยค 2 ลักษณะคือ

2.1.1 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามทำหน้าที่เดี่ยว

2.1.2 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามทำหลายหน้าที่

2.1.1 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามทำหน้าที่เดี่ยว คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามเมื่ออยู่ในประโยค ทำหน้าที่ดังนี้

ก. ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยประธานเป็นส่วนที่สำคัญของประโยค เป็นส่วนที่ทำหน้าที่กระทำกริยาในลักษณะต่างๆ ซึ่งตามปกติตำแหน่งของหน่วยประธาน จะอยู่หน้าหน่วยกริยาแต่ในบางกรณีหน่วยประธานก็ไม่ได้อยู่ในตำแหน่งดังกล่าว เสมอไปโดยอาจอยู่หลังหน่วยกริยา เช่นในกรณีการแต่งบทหรือกรองหรือกรณีที่ต้องการเน้นบทกริยา สำหรับคำซ้อนซ้ำเมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานจากการวิเคราะห์ประโยคที่ได้จากแหล่งข้อมูลพบว่าหน่วย

ประธานที่เป็นค้ำช้อนข้าวจะอยู่หน้าตำแหน่งหน้าหน่วยกริยา ตัวอย่างเช่น

แม่บ้านแม่เรือน : แม่บ้านแม่เรือนดูแลปรนนิบัติทุกคนในบ้านให้อยู่ดีกินดี
 คำว่า แม่บ้านแม่เรือนเป็นค้ำช้อนข้าวที่เป็นค้ำนามทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานโดยตามตำแหน่งอยู่หน้าหน่วยกริยาซึ่งในที่นี้หน่วยกริยาคือ "ดูแลปรนนิบัติ"

ชาวบ้านชาวช่อง : ชาวบ้านชาวช่องที่ลี้ฉุจรผ่านไบบมาต้องวัดดวงกับใครแรงเหล็กที่ไม่รู้จะหล่น
 มาสัสี่ระยะเวลาไหน
 คำว่า ชาวบ้านชาวช่องเป็นค้ำนามทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานโดยมีตำแหน่งอยู่หน้าหน่วยกริยาคือ "ต้องวัดดวง" แต่ไม่อยู่ชิดติดกันมีหน่วยขยายประธานคือ "ที่ลี้ฉุจรผ่านไบบมา" มาแทรก

ข. ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมเป็นส่วนที่ทำหน้าที่เป็นผู้ถูกหน่วยประธานกระทำแบ่งออกเป็นหน่วยกรรมตรงและหน่วยกรรมรองซึ่งกรรมทั้งสองชนิดเป็นกรรมของสกรรมกริยาและกริยาทวิกรรม เพราะกริยาชนิดอื่นจะไม่มีกรรม ตำแหน่งของหน่วยกรรมตรงจะอยู่หลังหน่วยสกรรมกริยาและหน่วยกรรมรองก็จะอยู่ต่อจากหน่วยกริยาทวิกรรมค้ำช้อนข้าวที่จัดเป็นค้ำนามนอกจากทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานดังได้กล่าวแล้วก็สามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมได้เช่นกัน และจากการวิเคราะห์พบว่าค้ำช้อนข้าวที่เป็นค้ำนามในกลุ่มทำหน้าที่เดียวมีปรากฏให้เห็นแต่ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงเท่านั้น ไม่มีปรากฏทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมรอง ซึ่งตำแหน่งที่ปรากฏอาจอยู่หลังหน่วยกริยาหรืออาจอยู่หน้าหน่วยกริยา ตัวอย่างเช่น

กับข้าวกับปลา : นางสายทองเป็นผู้ติดต่อรหว่าง เฒ่าแก้วกับนางพิมมาหากับกับข้าวกับปลา
 มาคอยส่งให้เฒ่ากินตอนเพล
 คำว่า กับข้าวกับปลาเป็นหน่วยกรรมตรงซึ่งปรากฏหลังหน่วยสกรรมกริยาคือ "หา" โดยอยู่ชิดติดกับหน่วยกริยา

หลายสิ่งหลายอย่าง : เพื่อความเป็นสิริมงคลบนเส้นทางใหม่หลายสิ่งหลายอย่างควรมีการปรับปรุง

คำว่า หลายสิ่งหลายอย่าง ในประโยคที่ยกมานี้เป็นคานามทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงซึ่งถูกหน่วยกริยาคือ "ควรมีการปรับปรุง" กระทำในที่นี้ถูกนำมาวางไว้หน้าหน่วยกริยาอาจจะเพื่อต้องการเน้นที่คำๆ นี้

ค. ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายหน่วยนาม หน่วยขยายนามเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่ประกอบหน่วยนามให้มีความสมบูรณ์หรือชัดเจนยิ่งขึ้นและเมื่อคานามโดยทั่วไปทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรงและกรรมรอง เมื่อทำหน้าที่ขยายหน่วยนามจึงทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง และหน่วยกรรมรอง คำซ้อนซ้ำที่เป็นคานามก็ทำหน้าที่นี้เช่นกัน โดยตำแหน่งจะอยู่ตามหลังหน่วยที่ขยาย ตัวอย่างเช่นคำว่า

ท้องไร่ท้องนา : พ่อใหญ่แม่ใหญ่ตามท้องไร่ท้องนายังคงตราซอมหาหิงค์อยู่ในใจตลอดมา
คำว่า ท้องไร่ท้องนา เป็นคานามทำหน้าที่ขยายหน่วยประธานคือ "พ่อใหญ่แม่ใหญ่" โดยมีคำว่าตามเป็นคำบุพบทช่วย แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำทั้ง 2

รุ่นลูกรุ่นหลาน : กล่าวกันว่ารัฐบุรุษย่อมมองการณ์ไกลจะทำอะไรคิดถึงอนาคตของคน
รุ่นลูกรุ่นหลาน แต่นักการเมืองจะมองแบบสั้นๆ ทำอะไรก็คิดถึงคะแนนเสียง
คำว่า รุ่นลูกรุ่นหลานเป็นคานามทำหน้าที่ขยายหน่วยกรรมตรงคือ "อนาคตของคน" ซึ่งเป็นกรรมตรงของหน่วยกริยา "คิดถึง"

ร่วมโพธิ์ร่วมไทร : ที่บ้านสุโขทัยจะมีงานฉลองวันครบรอบวันเกิดให้กับ ผอ. กภาพล วัชรพล
ร่วมโพธิ์ร่วมไทร ผู้ให้กำเนิดหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ
คำว่า ร่วมโพธิ์ร่วมไทรเป็นคานามทำหน้าที่ขยายหน่วยกรรมรอง คือ "ผอ. กภาพล วัชรพล ผู้ให้กำเนิดหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ"

ง. ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยา คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามนอกจากจะทำหน้าที่ขยายหน่วยนามแล้ว ยังสามารถประกอบหน่วยกริยาเพื่อเป็นการช่วยขยายหน่วยกริยาให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยตำแหน่งจะอยู่ตามหลังหน่วยกริยา ตัวอย่างเช่นคำว่า

ทางหนึ่งทางใด : เหตุการณ์ในเฮติคงจะคลี่คลายไปทางหนึ่งทางใดในอีกไม่กี่วันข้างหน้า

คำว่าทางหนึ่งทางใด เป็นคำนาม ทำหน้าที่ขยายหน่วยกริยา

"คลี่คลาย"

ชู้กับปชู้กับปล : ผมมิได้หมายความว่าความลำบากยากจนเป็นสิ่งที่เราจะต้องรักษาไว้ชู้กับปชู้กับปล

คำว่า ชู้กับปชู้กับปล เป็นคำนามทำหน้าที่ขยายหน่วยกริยาคือ

"รักษาไว้"

จ. ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกสถานที่ หน่วยคำที่อยู่ในประโยคและไม่ได้ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง หน่วยกริยา หน่วยขยาย หน่วยประธาน หน่วยขยายกรรม และหน่วยขยายกริยา จัดเป็นหน่วยเสริมและหากมีเนื้อความบอกสถานที่ให้กับบริบทนั้นก็เรียกว่าหน่วยเสริมบอกสถานที่ ซึ่งคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามทำหน้าที่เป็นหน่วยหน่วยเสริมบอกสถานที่ที่ปรากฏในข้อมูลการวิเคราะห์มีจำนวน 4 คำ ได้แก่

กองเงินกองทอง : ละครน้ำเน่าและหนังสือคารานาเสนอชีวิตที่พุ่งเพื่อด้วยวัตถุ พระเอกนางเอกต้องเกิดบนกองเงินกองทอง

คำว่า กองเงินกองทอง เป็นคำนามทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกสถานที่โดยบอกให้รู้ว่า เกิดในที่ที่ร่ำรวยเพียบพร้อมไปด้วยทรัพย์สินเงินทอง

กลางแดดกลางฝน : ประชาชนที่หาเข้ากินค้าต้องตราคราพงานกลางแดดกลางฝน
 คำว่า กลางแดดกลางฝน เป็นคานามทาหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอก
 สถานที่ โดยบอกให้รู้ว่าทำงานในที่โล่งแจ้ง

จุดใดจุดหนึ่ง : การค้นหาศพผู้เสียชีวิตเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายทหาอย่างมีขั้นตอนและแบบแผน
 เราต้องการหาศพให้ได้ทั้งหมดไม่เจาะจงที่จุดใดจุดหนึ่ง
 คำว่า จุดใดจุดหนึ่งเป็นคานามทาหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกสถานที่
 โดยมีคาบุพพทคำว่า ที่ ประกอบข้างหน้า ซึ่งบอกความไม่เจาะจงว่าจะเป็นสถานที่จุดใดจุด
 หนึ่ง แต่เป็นทุกจุดในบริเวณ

เมืองนอกเมืองนา : ฉันไม่เห็นด้วยที่ให้มันไปเรียนถึงเมืองนอกเมืองนา
 คำว่า เมืองนอกเมืองนา เป็นคานามทาหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอก
 สถานที่ โดยมีคาบุพพทคำว่าถึงประกอบข้างหน้า ซึ่งบอกให้รู้ว่าไม่ใช่ภายในประเทศ

จ. ทาหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกเวลา หน่วยคำที่บอกความเรื่องกาล
 เวลาให้กับบริบท เรียกว่าหน่วยเสริมบอกเวลา คำซ้อนซ้ำที่เป็นคานามทาหน้าที่เป็นหน่วย
 เสริมบอกเวลาที่ปรากฏในข้อมูลการวิเคราะห์มีจำนวน 2 คำ ได้แก่คำว่า

ชั่วลูกชั่วหลาน : การซุกคั้นใต้พื้นเพสิ่งของมีค่ามากมายอยากจะเก็บและอนุรักษ์สิ่งเหล่านี้
 ไว้เป็นสมบัติของแผ่นดินที่จะต้องตกเป็นมรดกชั่วลูกชั่วหลาน
 คำว่า ชั่วลูกชั่วหลาน เป็นคานามทาหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกเวลา
 โดยบอกให้รู้ว่า เป็นเวลายาวนาน

ที่หน้าที่หลัง : ที่หน้าที่หลังรู้จักดูดวงก่อนมาพบคุณไข่มุกต์ด้วยนะ
 คำว่า ที่หน้าที่หลัง เป็นคานามทาหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกเวลาโดย
 บอกให้รู้ว่าในโอกาสหน้า

ช. ทาทหน้าที่เป็นส่วนเสริมความให้วิกตรรถกรรียา วิกตรรถกรรียาเป็นกรรียาที่ไม่มีเนื้อความในตัวเองต้องอาศัยเนื้อความของคำที่ตามมาจึงจะได้ความ คำซ้อนซ้ำที่เป็นคานามสามารถนำมาช่วยเสริมความให้กับวิกตรรถกรรียา ตัวอย่างเช่นคำว่า

ชาวฟ้าชาวสวรรค์ : ดิฉันไม่เคยคิดว่าตัวเองเป็นชาวฟ้าชาวสวรรค์

คำว่าชาวฟ้าชาวสวรรค์เป็นคานามทาทหน้าที่เป็นส่วนเสริมความให้กับคำว่าเป็นซึ่งเป็นวิกตรรถกรรียา

แสงเงินแสงทอง : จดหมายฉบับนี้เหมือนแสงเงินแสงทองเรื่องรองขึ้นขณะที่ท้องฟ้ามืดมัวชั่วเด็มที่

คำว่าแสงเงินแสงทองเป็นคานามทาทหน้าที่เป็นส่วนเสริมความให้กับคำว่าเหมือนซึ่งเป็นวิกตรรถกรรียา

2.1.2 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคานามทาทหลายทาทที่ คานามคำหนึ่งๆ สามารถที่จะทาทหน้าที่ได้หลายทาทที่ กล่าวคือเมื่ออยู่ในประโยคหนึ่งทาทหน้าที่อย่างหนึ่งและเมื่ออยู่ในอีกประโยคหนึ่งก็จะทาทหน้าที่อีกอย่างหนึ่งซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลคำซ้อนซ้ำพบว่าคำซ้อนซ้ำที่เป็นคานามสามารถทาทหน้าที่ต่างๆ ได้หลายทาทที่ ดังนี้

ก. ทาทหน้าที่เป็นหน่วยประธาน-หน่วยขยายนาม มีปรากฏ 2 คำ คือ คำว่า

คนเฒ่าคนแก่

บริบทที่ 1 : ตั้งแต่เด็กที่เริ่มจาความได้จนถึงคนเฒ่าคนแก่เป็นโรคเบีร์คฟีเวอร์ไม่แพ้กัน

บริบทที่ 2 : หล่อนไม่ได้ฟังเสียงออกอ้อนของคนเฒ่าคนแก่ที่พยายามขอผัดผ่อน

คำว่าคนเฒ่าคนแก่ในบริบทที่ 1 ทาทหน้าที่เป็นหน่วยประธานของประโยคแต่ในบริบทที่ 2 ทาทหน้าที่เป็นหน่วยขยายนาม คือขยายคำว่า เสียงออกอ้อน ซึ่งเป็นหน่วยกรรมตรงของประโยค โดยมีคำบุพบทคำว่าของเป็นคำบอกความสัมพันธ์ของคำว่าเสียงออก

อันกับคำว่าคนเฒ่าคนแก่

เด็กหนุ่มเด็กสาว

บริบทที่ 1 : เด็กหนุ่มเด็กสาวกำลังเรียนหนังสือ

บริบทที่ 2 : ชิงช้าซาโลเป็นเรื่องวัยรุ่นเด็กหนุ่มเด็กสาว

คำว่าเด็กหนุ่มเด็กสาวในบริบทที่ 1 ทาหน้าที่เป็นหน่วยประธาน คือ ขยาย
คำว่าวัยรุ่น แต่ในบริบทที่ 2 ทาหน้าที่เป็นหน่วยขยายนาม คือขยายคำว่า วัยรุ่น

ข. ทาหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง-หน่วยขยายนาม มีปรากฏเพียง 1
คำ คือคำว่า

การเรียนการสอน

บริบทที่ 1 : โรงเรียนในสังกัด สพอ. ระแงะได้ปิดการเรียนการสอน

บริบทที่ 2 : การพัฒนาการศึกษาไม่พัฒนา เฉพาะการผลิตสื่อการเรียนการสอน

คำว่าการเรียนการสอนในบริบทที่ 1 ทาหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง โดย
เป็นหน่วยกรรมตรงของหน่วยกริยา "ปิด" แต่ในบริบทที่ 2 ทาหน้าเป็นหน่วยขยายนามคือ
ขยายคำว่าสื่อ

ค. ทาหน้าเป็นหน่วยกรรมตรง-ส่วนเสริมความให้วิภคตรรกกริยา มี
ปรากฏ 2 คำ คือคำว่า

ความเป็นความตาย

บริบทที่ 1 : นโยบายของบริษัทที่จะรักษาความเป็นเรือด่วนเอาไว้ไม่ให้ต่างพร้อมไม่
คำนึงถึงความเป็นความตายของสามัญชน

บริบทที่ 2 : หัวหน้าพรรคย้ำเรื่องนี้มากเพราะถือเป็นความเป็นความตาย

คำว่าความเป็นความตายในบริบทที่ 1 ทาหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง โดย
เป็นหน่วยกรรมตรงของหน่วยกริยา "คำนึงถึง" แต่ในบริบทที่ 2 ทาหน้าที่เป็น

ส่วนเสริมความมาให้กับวิกตอร์กริยาคำว่า เป็น

ตัวเงินตัวทอง

- บริบทที่ 1 : ผู้สื่อข่าวเดินไปก็ได้พบตัวเงินตัวทอง ขนาด 2 ฟุต
 บริบทที่ 2 : "หน้อยแน่ะ! โอ้เจ้าคนนี่มันเกี้ยวอัยยไว้เป็นตัวเงินตัวทองของมันนี่จะมีอะไร"

คำว่าตัวเงินตัวทองในบริบทที่ 1 ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงโดยเป็นหน่วยกรรมตรงของหน่วยกริยา คำว่า พบ แต่ในบริบทที่ 2 ทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมความให้กับวิกตอร์กริยาคำว่า เป็น แต่มีข้อสังเกตว่า คำว่า ตัวเงินตัวทองนี้มีความหมายต่างกัน โดยความหมายในบริบทที่ 1 หมายถึงสัตว์ชนิดหนึ่ง ส่วนในบริบทที่ 2 หมายถึง แหล่งที่ให้ผลประโยชน์

ง. ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายนาม-ส่วนเสริมความให้วิกตอร์กริยา
 มีปรากฏ 2 คำคือคำว่า

ขึ้นเล็กขึ้นน้อย

- บริบทที่ 1 : เขาสีหน้าซีดเผือดมือสั่นสะท้านเมื่อจับต้องเศษกระดาษขึ้นเล็กขึ้นน้อย
 บริบทที่ 2 : ขึ้นส่วนต่างๆ ของรถเมื่อหมดสภาพแล้วก็จะถูกนำเข้าเครื่องบดเป็นขึ้นเล็กขึ้นน้อย

คำว่าขึ้นเล็กขึ้นน้อยในบริบทที่ 1 ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายนามคือขยายคำว่าเศษกระดาษซึ่งเป็นกรรมตรง แต่ในบริบทที่ 2 ทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมความให้กับวิกตอร์กริยาคำว่า เป็น

ชาวไร่ชาวนา

- บริบทที่ 1 : ปัญหาของชาติเพิ่มพูนยิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาการจราจรในกรุงเทพฯ ปัญหาการกระจายอำนาจ และปัญหาชาวไร่ชาวนา

บริบทที่ 2 : ผมอยากถามคนที่เป็นชาวไร่ชาวนาเกี่ยวกับเรื่องนี้
 คำว่าชาวไร่ชาวนาในบริบทที่ 1 ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายนามคือขยายคำว่า
 ว่าเป็นปัญหา แต่ในบริบทที่ 2 หน้าที่เป็นส่วนเสริมความมาให้กับวิกิพจนานุกรมคำว่า เป็น

จ. ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา-ส่วนเสริมความมาให้วิกิพจนานุกรม มีเพียง

1 คำ คือคำว่า

เจ้ากี้เจ้าการ

บริบทที่ 1 : อีสัมเช้ามันจะเจ้ากี้เจ้าการไม่ให้ไปเล่นเพลงกับเขาคืนนั้น
 บริบทที่ 2 : รัฐบาลกรุงวอชิงตันทำตัวเป็นเจ้ากี้เจ้าการครั้งนี้ได้แรงสนับสนุนจาก
 นานาชาติ
 คำว่า เจ้ากี้เจ้าการ ในบริบทที่ 1 หน้าที่เป็นหน่วยกริยา หมายถึง นำ
 ตัวเข้าไปยุ่งเรื่องผู้อื่นโดยเขาไม่ได้ร้องขอ แต่ในบริบทที่ 2 หน้าที่เป็นส่วนเสริมความมาให้
 วิกิพจนานุกรมคำว่า เป็น

ฉ. ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน-หน่วยกรรม-หน่วยขยายนาม-ส่วนเสริม
 ความมาให้วิกิพจนานุกรม มีเพียง 1 คำ คือ

คนใหญ่คนโต

บริบทที่ 1 : เวลาคนใหญ่คนโตไปต่างประเทศคนที่อยู่หลังจะต้องระวังให้ดี
 บริบทที่ 2 : ทำทางพอกุมิใจในตัวลูกสาวพอใช้เที่ยววอดคนใหญ่คนโตทั้งหลาย
 บริบทที่ 3 : บรรดาบ้านคนใหญ่คนโตทั้งหลายระวังตัวมากขึ้นอีกร้อยเท่า
 บริบทที่ 4 : คนทุกคนที่เกิดมานั้นย่อมมีเป้าหมายว่าอยากจะเป็นอะไรในชีวิตเป็นต้นว่า
 อยากเป็นคนใหญ่คนโตมีอำนาจปกครองประเทศ
 คำว่า คนใหญ่คนโต ในบริบทที่ 1 หน้าที่เป็นหน่วยประธาน แต่ในบริบท

ที่ 2 ทาหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง โดยเป็นกรรมตรงของหน่วยกริยา "เที่ยววอด" ในบริบท
 ที่ 3 ทาหน้าที่ขยายนามคือขยายคำว่าบรรดาบ้าน และในบริบทที่ 4 ทาหน้าที่เป็นส่วนเสริม
 ให้วัฏกรรมกริยาคำว่าเป็น

2.2 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำสรรพนาม การวิเคราะห์คำซ้อนซ้ำจากแหล่งข้อมูลที่กำหนด
 ในการศึกษาค้นคว้าปรากฏคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำสรรพนาม 2 คำ คือคำว่า ผู้หนึ่งผู้หนึ่ง และ ฝ่าย
 ใดฝ่ายหนึ่ง และทั้งสองคำแสดงให้เห็นลักษณะการทาหน้าที่ในประโยคเพียงลักษณะเดียวคือ
 ทาหน้าที่เดียว คือ

2.2.1 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำสรรพนามทาหน้าที่เดียว คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำสรรพนาม
 เมื่ออยู่ในประโยคทาหน้าที่ ดังนี้

ก. ทาหน้าที่เป็นหน่วยประธาน คือคำว่า

ผู้หนึ่งผู้ใด : ความรู้สึกว่าตนเป็นที่ต้องการแก่ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นเครื่องผูกมัดให้ต้องอยู่กับ
 สิ่งนั้นอย่างเหนียวแน่นกว่าสายโลหิต

คำว่า ผู้หนึ่งผู้ใด เป็นคำสรรพนามทาหน้าที่เป็นหน่วยประธาน ซึ่งการ
 พิจารณาให้คำว่า ผู้หนึ่งผู้ใด เป็นหน่วยประธานเพราะเราสามารถเรียงส่วนของประโยค
 ได้ใหม่โดยให้คำว่าผู้หนึ่งผู้ใดเป็นหน่วยประธานและความหมายยังคงเดิม เราสามารถเรียง
 ประโยคใหม่ดังนี้ ความรู้สึกว่าผู้หนึ่งผู้ใดต้องการตนเป็นเครื่องผูกมัดให้ต้องอยู่กับสิ่งนั้นอย่าง
 เหนียวแน่นกว่าสายโลหิต

ข. ทาหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง คือคำว่า

ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด : ไทยเราไม่ได้ช่วยเหลือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในกัมพูชา

คำว่า ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นคำสรรพนามทาหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง
 โดยเป็นกรรมตรงของหน่วยกริยา "ช่วยเหลือ"

2.3 คำข้อขึ้นซ้ำที่เป็นคำกริยา

คำข้อขึ้นซ้ำที่ได้จากแหล่งข้อมูลเมื่อจัดจำแนกแล้วปรากฏว่าเป็นคำกริยามากกว่าคำชนิดอื่นๆ และมีลักษณะการทำหน้าที่ในประโยค 2 ลักษณะ คือ

2.3.1 คำข้อขึ้นซ้ำที่เป็นคำกริยาทำหน้าที่เดียว

2.3.2 คำข้อขึ้นซ้ำที่เป็นคำกริยาทำหลายหน้าที่

2.3.1 คำข้อขึ้นซ้ำที่เป็นคำกริยาทำหน้าที่เดียว คำข้อขึ้นซ้ำที่เป็นคำกริยาเมื่ออยู่ในประโยคทำหน้าที่ ดังนี้

ก. ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา หน่วยกริยาจัดว่าเป็นส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งของประโยคทำหน้าที่บอกอาการการกระทำของนามหรือสรรพนามและตามปกติตำแหน่งของหน่วยกริยาจะอยู่หลังหน่วยประธานแต่ในบางกรณีหน่วยกริยาก็อาจจะอยู่หน้าหน่วยประธาน เช่นในกรณีการแต่งบทหรือยกทรงหรือกรณีที่ต้องการเน้นบทกริยา สำหรับคำข้อขึ้นซ้ำเมื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยาจากการวิเคราะห์ประโยคที่ได้จากแหล่งข้อมูล พบว่ามีทั้งที่เป็นหน่วยกรรมกริยาและหน่วยกรรมกริยา กรณีที่เป็นหน่วยกรรมกริยาอาจมีการละหน่วยกรรมไว้นอกจากนี้ตำแหน่งของหน่วยกริยามีทั้งที่วางไว้หลังหน่วยประธานและวางไว้หน้าหน่วยประธาน ตัวอย่าง คำข้อขึ้นซ้ำที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา เช่น คำว่า

กลิ้งไปกลิ้งมา : แม้สารคดีบางเรื่องจะค้นหาคำตอบไม่เจอว่า เหตุใดมนุษย์จึงได้ทำตัวแปลกๆ เช่น ลงไปนอนทับเศษแก้วแล้วกลิ้งไปกลิ้งมาหรือขี่จักรยานลุยไฟแต่ก็ให้ความเพลิดเพลินไม่น้อย
คำว่า กลิ้งไปกลิ้งมา เป็นคำกริยาทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา โดยตำแหน่งอยู่หลังหน่วยประธาน ซึ่งในที่นี้คือ มนุษย์

ลูบหลังลูบไหล่ : นางสาวลูบหลังลูบไหล่ชายหนุ่มด้วยความรัก
คำว่า ลูบหลังลูบไหล่ เป็นคำกริยาทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยาโดยตำแหน่งอยู่หลังหน่วยประธาน "นางสาว"

ต้อนรับหน้าต้อนรับหลัง : พวกค้าทาสในรูปสำนักงานจัดหางานจะคอยจ้องดูเด็กบ้านนอกที่เข้ามา
เสี่ยงโชคต้อนรับหน้าต้อนรับหลังจะจ้างทำงาน

คำว่า ต้อนรับหน้าต้อนรับหลัง เป็นคำกริยาทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา
ซึ่งละหน่วยกรรมตรงไว้หน่วยกรรมตรงในที่นี้คือเด็กบ้านนอกที่เข้ามาเสี่ยงโชค โดยมีตำแหน่ง
อยู่หลังหน่วยประธานคือ "พวกค้าทาสในรูปสำนักงานจัดหางาน"

ถูกออกถูกใจ : หากนำเพลงฮิตของแต่ละอัลบั้มมารวมกันจะต้องถูกออกถูกใจผู้ฟังอย่างแน่นอน
คำว่า ถูกออกถูกใจ เป็นคำกริยาทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา โดยมีตำแหน่งหน้า
หน่วยประธานคือ "ผู้ฟัง" ประโยคที่ยกมานี้ หากจะให้หน่วยกริยาอยู่ในตำแหน่งหลังหน่วย
ประธานสามารถเรียงส่วนประโยคได้เป็น "หากนำเพลงฮิตของแต่ละอัลบั้มมารวมกัน ผู้ฟังจะ
ต้องถูกออกถูกใจแน่นอน"

ข. ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายคำอื่นๆ ในประโยค คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำ
กริยานอกจากจะทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยาแล้วยังสามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายคำอื่นๆ เพื่อ
ให้หน่วยนั้นๆ สมบูรณ์และชัดเจนยิ่งขึ้นได้แก่ขยายคำกริยา ขยายคำนาม ขยายคำสรรพนาม
และขยายคำวิเศษณ์และตำแหน่งจะอยู่ตามหลังคำที่ขยายโดยอาจจะอยู่ตามหลังติดกันหรือมีคำ
อื่นมาแทรก ตัวอย่างเช่นคำว่า

แหกหม้อแหกไห : ทุกครั้งหลังจากที่ได้พบกับเธอมาผมเป็นต้องกินข้าวแหกหม้อแหกไห
คำว่า แหกหม้อแหกไห เป็นคำกริยาทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายหน่วยกริยา
คือ "กินข้าว" และมีตำแหน่งอยู่หลังหน่วยกริยา

รุมที่มรุมตา : น้องหนูสาวลักษณะสรุปว่าหัวหน้าพรรคเอกภาพน่าจะถึงเวลาเปลี่ยน
ตัวเท่านั้นแหละ ขบวนการรุมที่มรุมตาน้องหนูตั้งสนั่น
คำว่า รุมที่มรุมตา เป็นคำกริยาทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายคำนามคือคำ
ว่าขบวนการ และมีตำแหน่งอยู่หลังนามโดยอยู่ตามหลังติดกัน

ใช้ธาใช้ถน : ตนก็หวังว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากประชาชนผู้ใช้ธาใช้ถน คำว่าใช้ธาใช้ถนเป็นคำกริยาทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายคำสรรพนาม คือคำว่า "ผู้" และมีตำแหน่งอยู่ตามหลังติดกับคำที่ขยาย

ชี้ถูกชี้ผิด : เรื่องการสอบสวนทางวินัยที่ ดร.อมร รักษาสัตย์เป็นประธานกำลัง มีผลคืบหน้าถึงขนาดชี้ถูกชี้ผิดได้ คำว่าชี้ถูกชี้ผิดเป็นคำกริยาทำหน้าที่ขยายคำวิเศษณ์คือคำว่าขนาดและมีตำแหน่งอยู่ตามหลังติดกับคำที่ขยาย

ค. ทำหน้าที่เป็นหน่วยนาม คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาสามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยนามได้โดยประกอบคำว่า การ หรือ ความ เข้าข้างหน้าซึ่งเมื่อเป็นหน่วยนามแล้วก็สามารถทำหน้าที่ได้เช่นกับหน่วยนามทั่ว ๆ ไป คือ ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง และหน่วยขยายนาม ตัวอย่างเช่น คำว่า

คิดเล็กคิดน้อย : การหึงหวงแข่งดีการคิดเล็กคิดน้อย เป็นเข้าศึกร้ายกาจแห่งความสงบ มาออกฤทธิ์ขึ้น ทำให้คุณแสนสลดใจยิ่งนัก คำว่า การคิดเล็กคิดน้อย เป็นหน่วยนามที่เกิดจากการประกอบคำว่า การเข้าข้างหน้าคำกริยาคำว่าคิดเล็กคิดน้อย ซึ่งเมื่อเป็นหน่วยนามแล้วก็ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานโดยมีตำแหน่งอยู่หน้าหน่วยกริยา "เป็น"

ถือยศถือศักดิ์ : เด็กทั้งหลายมีความคิดไขว้เขวไปจากแนวทางของกรอบประเพณีนิยม และละทิ้งความถือตัวความถือยศถือศักดิ์ คำว่า ความถือยศถือศักดิ์ เป็นหน่วยนามที่เกิดจากการประกอบคำว่า ความเข้าข้างหน้าคำกริยา คำว่า ถือยศถือศักดิ์ . ซึ่งเมื่อเป็นหน่วยนามแล้วก็ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงโดยมีตำแหน่งอยู่หลังหน่วยกรรมกริยาคำว่า ละทิ้ง

ร่วมมือร่วมแรง : ความพึงพาอาศัยช่วยเหลือ ความร่วมมือร่วมแรง นั้นได้มีมาแต่ดั้งเดิมช้านาน

คำว่า ความร่วมมือร่วมแรง เป็นหน่วยนามที่เกิดจากการประกอบคำว่า ความ เข้าข้างหน้าคำกริยาคำว่าร่วมมือร่วมแรง ซึ่งเมื่อเป็นหน่วยนามแล้วทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงโดยมีตำแหน่งอยู่หน้าหน่วยกริยา "ได้มี"

ทำบุญทำกุศล : การโฆษณาพระที่มีการปลุกเสกใหญ่ ๆ โดยอ้างเกจิอาจารย์ชื่อดังตามสื่อสารต่างๆ มีการโฆษณากันมากมาย ทำให้มองดูว่าการทำอย่างนั้น เป็นเรื่องทรม เทุรุกิจไปแล้วมันไม่ใช่ เรื่องการทำบุญทำกุศลตามที่อ้างกัน

คำว่า การทำบุญทำกุศลเป็นหน่วยนามที่เกิดจากการประกอบคำว่า "การ" เข้าข้างหน้าคำกริยาคำว่า ทำบุญทำกุศล ซึ่งเมื่อเป็นหน่วยนามแล้วทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายนามคำว่า เรื่อง โดยมีตำแหน่งอยู่หลังติดกับคำที่ขยาย

2.3.2 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาหลายหน้าที่ คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาคาหนึ่งสามารถทำหน้าที่ต่างๆ ได้หลายหน้าที่- เช่นเดียวกับคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามดังที่ได้กล่าวมาแล้วและสำหรับคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาทำหน้าที่ต่างๆ ได้ ดังนี้

ก. ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา-หน่วยขยายกริยา คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาเมื่ออยู่ในประโยคหนึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยาและเมื่ออยู่อีกในประโยคหนึ่งก็จะทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยา โดยเมื่อทำหน้าที่ขยายหน่วยกริยาจะมีตำแหน่งอยู่ตามหลังหน่วยกริยาที่ขยายทันทีหรือไม่ก็อยู่ ตามหลังหน่วยกริยาที่ขยายโดยมีคำว่า ได้. โดย แบบ อย่าง มาประกอบเข้าข้างหน้าคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยานั้น ซึ่งคำที่มาประกอบข้างหน้านี้ ช่วยแสดงความสัมพันธ์ของคำให้เห็นว่าคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาคานั้น ทำหน้าที่ขยายหน่วยกริยา ตัวอย่าง เช่น คำว่า

เข้าทำเข้าทาง

- บริบทที่ 1 : เมื่อใดก็ตามที่คุณรู้ตัวว่าได้ทำผิดไปแล้วคุณควรรู้จักใช้คำว่าขอโทษ เพราะมันเป็นการสื่อความหมายอย่างหนึ่งได้ว่าคุณได้สำนึกถึงสิ่งที่คุณอาจจะไม่เข้าทำเข้าทางนักที่คุณได้กระทำไปแล้ว
- บริบทที่ 2 : ถ้าคุณทำให้ซึ่งถึงการทำงานนอกห้องประชุมด้วยบางที่พวกนักการเมืองนำเน่าก็ทำงานได้เข้าทำเข้าทางได้ เนื้อได้หนึ่งเหมือนกัน
- คำว่า เข้าทำเข้าทาง ในบริบทที่ 1 ทาหน้าที่เป็นหน่วยกริยา แต่ในบริบทที่ 2 ทาหน้าที่เป็นหน่วยขยายหน่วยกริยา "ทำงาน" โดยมีคำว่า ได้ เป็นคำช่วยแสดงความสัมพันธ์กับคำกริยาว่า ช่วยขยายให้คำกริยามีความชัดเจนสมบูรณ์ขึ้น

ถอนรากถอนโคน

- บริบทที่ 1 : เมล็ดพันธุ์การเมืองที่สร้างความแตกแยกขึ้นในรัสเซียถูกถอนรากถอนโคนจนหมดสิ้น
- บริบทที่ 2 : ไม่รู้ว่าเมื่อใดรัฐบาลจะแก้ปัญหาตำรวจไม่รักษากฎหมายอย่างถอนรากถอนโคนเสียที่
- คำว่า ถอนรากถอนโคน ในบริบทที่ 1 ทาหน้าที่เป็นหน่วยกริยา แต่ในบริบทที่ 2 ทาหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยาคำว่าแก้ปัญหา โดยมีคำว่า อย่างไร เป็นคำช่วยแสดงความสัมพันธ์กับคำกริยาช่วยขยายคำกริยาให้มีความสมบูรณ์ขึ้น

นอกกลุ่มนอกทาง

- บริบทที่ 1 : ตำรวจห้องที่ พ.ต.อ.ณรงค์ กุลวิมลประทีป รับผิดชอบอยู่จะว่าไปแล้ว ส่วนใหญ่ก็อยู่ในระเปียบดี มีบางส่วนหรือบางท้องถื่นอาจนอกกลุ่มนอกทางก็คงมีบ้าง
- บริบทที่ 2 : สหรัฐจะยังคงให้การสนับสนุนทั้งตัวนาย เอลต์ซินและรัฐบาลรัสเซียตราบิดที่ไม่เดิมนอกกลุ่มนอกทางประชาธิปไตย
- คำว่า นอกกลุ่มนอกทาง ในบริบทที่ 1 ทาหน้าที่เป็นหน่วยกริยา แต่ในบริบทที่

2 ทาหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยา คำว่าเดินโดยวางอยู่หลังคำกริยาติดกันทันที

ข. ทาหน้าที่เป็นหน่วยกริยา-หน่วยขยายนาม คำซ้อนซ้ำที่เป็นหน่วยกริยาเมื่ออยู่ในประโยคหนึ่งทาหน้าที่เป็นหน่วยกริยาและเมื่ออยู่อีกในประโยคหนึ่งก็ทาหน้าที่ขยายนาม โดยเมื่อทาหน้าที่ขยายนามจะอยู่ตามหลังคานามทันที ตัวอย่างเช่น

ชุดเลือดชุดเนื้อ

บริบทที่ 1 : นโยบายตลาดการค้าเสรีของเอลด์ชินไม่ได้เรื่อง จริงอยู่ในตลาดมีสินค้ามากมายแต่ผู้คนไม่มีเงินซื้อแถมพ่อค้าก็ชุดเลือดชุดเนื้อ

บริบทที่ 2 : ช่วยกันทำให้รัฐมนตรีคมนาคมกระจ่างในสิ่งเหล่านี้จะได้ไม่ถอยกลับไปสู่ยุคชุดเลือดชุดเนื้อผู้โดยสาร

คำว่า ชุดเลือดชุดเนื้อ ในบริบทที่ 1 เป็นคำกริยาทาหน้าที่เป็นหน่วยกริยา แต่ในบริบทที่ 2 ทาหน้าที่เป็นหน่วยขยายนามคือคำว่า ยุค โดยวางอยู่ตามหลังคานามทันที

เป็นเดือดเป็นแค้น

บริบทที่ 1 : ผมอ่านจดหมายของคุณแล้ว เข้าใจว่าคงจะเป็นเดือดเป็นแค้น

บริบทที่ 2 : น่าเสียดเป็นเดือดเป็นแค้นของสุดใจทำความราคาญ่าให้แก่วิลยั้งขึ้น

คำว่า เป็นเดือดเป็นแค้น ในบริบทที่ 1 เป็นคำกริยาทาหน้าที่เป็นหน่วยกริยา แต่ในบริบทที่ 2 ทาหน้าที่เป็นหน่วยขยายนาม คือคำว่าน่าเสียดโดยวางอยู่ตามหลังคานามทันที

ค. ทาหน้าที่เป็นหน่วยกริยา-หน่วยนาม คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาเมื่ออยู่ในประโยคหนึ่งทาหน้าที่เป็นหน่วยกริยาและเมื่ออยู่อีกในประโยคหนึ่งทาหน้าที่เป็นหน่วยนาม ซึ่งคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาสามารถเป็นหน่วยนามได้ก็โดยประกอบคำว่ากร หรือ ความเข้าข้างหน้าคำกริยานั้นและเมื่อเป็นหน่วยนามแล้วก็สามารถทาหน้าที่ได้เช่นเดียวกับหน่วยทั่วไป คือทาหน้าที่เป็นหน่วยประธานหน่วยกรรมตรง ส่วนเสริมความให้กับวัฏกรกริยาและเป็นหน่วยนามเดี่ยว ตัวอย่างเช่น

สอดรู้สอดเห็น

- บริบทที่ 1 : ในทางจิตวิทยาบอกว่าไม่มีใครที่ชอบให้ใครต่อใครล่วงรู้เรื่องส่วนตัวของตัวเอง เพราะฉะนั้นก็จงอย่าได้พยายามเข้าไปสอดรู้สอดเห็นเรื่องราวของคนอื่น
- บริบทที่ 2 : ความสอดรู้สอดเห็นนั้นอาจชักจูงจิตใจของเด็กไปในทางเสื่อมก็ได้
คำว่า สอดรู้สอดเห็น ในบริบทที่ 1 เป็นคำกริยาทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา แต่ในบริบทที่ 2 เป็นหน่วยนามที่เกิดจากการประกอบคำว่า ความ เข้าข้างหน้าคำกริยาคำว่า สอดรู้สอดเห็น ซึ่งเมื่อเป็นหน่วยนามแล้วทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานมีตำแหน่งอยู่หน้าหน่วยกริยา "อาจชักจูง"

ขัดแย้งขัดขาน

- บริบทที่ 1 : บรรดาพรรคร่วมรัฐบาลจะเต็มอกเต็มใจแข็งข้อต่อพรรคประชาธิปไตยที่เป็นพรรคแกนหลักขึ้นมาแล้ว เพราะทนถูกขัดแย้งขัดขานต่อไปไม่ไหว
- บริบทที่ 2 : รัฐบาลนี้เห็นว่าปัญหาจราจรนั้นวันแต่ละรุนแรงและจะแก้ปัญหาคงโดยด่วนจะไม่มี การขัดแย้งขัดขานกันแน่นอน
คำว่า ขัดแย้งขัดขาน ในบริบทที่ 1 เป็นคำกริยาทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา แต่ในบริบทที่ 2 เป็นหน่วยนามที่เกิดจากการประกอบคำว่า การ เข้าข้างหน้าคำกริยาคำว่าขัดแย้งขัดขาน ซึ่งเมื่อเป็นหน่วยนามแล้วทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของหน่วยกริยา "จะไม่มี"

ซิงดีซิงเด็น

- บริบทที่ 1 : รอยก็คบหาอยู่กับกลุ่มนี้แหละ คบกันไป อีจกกันไป ซิงดีซิงเด็นอยู่ในที่ แต่ก็ยังคบกันตามความจำเป็นว่ามนุษย์จะต้องอยู่รวมกลุ่ม
- บริบทที่ 2 : การแข่งขันขั้นประชันผลงานเมื่อมันกลายสภาพเป็นการซิงดีซิงเด็น การใช้มีดจึงเกิด
คำว่า ซิงดีซิงเด็น ในบริบทที่ 1 เป็นคำกริยาทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา แต่บริบทที่ 2 เป็นหน่วยนามที่เกิดจากการประกอบคำว่า การ เข้าข้างหน้าคำกริยาคำว่าซิงดี

ซึ่งเด่น ซึ่ง เมื่อเป็นหน่วยนามแล้วทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมความให้กับวิภคกริยาคำว่า เป็น

ทาบฤททาทาน

- บริบทที่ 1 : เงินทองที่เก็บสะสมไม่เงินนอกจากทอดกล้วยแขกขายเพื่อเอาเงินไปซื้ออาหารประทังชีวิตและทาบฤททาทานตามประสาคนแก่ทั่วไป
- บริบทที่ 2 : การกินเจคือการงดเว้นการกินเนื้อสัตว์ทุกชนิด รวมไปถึงการรักษาศีลห้า การทาบฤททาทาน และการรักษาจิตใจให้บริสุทธิ์
- คำว่า ทาบฤททาทานในบริบทที่ 1 เป็นคำกริยาทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา แต่ในบริบทที่ 2 เป็นหน่วยนามที่เกิดจากการประกอบคำว่า การ เข้าข้างหน้าคำกริยาคำว่า ทาบฤททาทาน

ง. ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา-หน่วยขยายกริยา-หน่วยขยายนาม คำ

ซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาเมื่ออยู่ในประโยคหนึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา อาจทำหน้าที่อีกหลายอย่าง คือ ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยาหน่วยขยายนาม โดยเมื่อทำหน้าที่ขยายกริยาอาจเรียงตามหลังติดคำกริยาที่ขยายทันที หรือมีคำว่าให้ โดย อย่าง ประกอบเข้าข้างหน้าคำซ้อนซ้ำที่เป็นกริยานั้น ส่วนการทำหน้าที่ขยายคำนามทำโดยประกอบคำว่า การหรืออาจจะมีคำว่าที่แทรกระหว่างคำนามกับคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยา ตัวอย่างเช่น

ต่อปากต่อคำ

- บริบทที่ 1 : สองเมืองไม่ต่อปากต่อคำเชิงเล่นลิ้นหรือเกี้ยวหล่อน
- บริบทที่ 2 : ถึงอย่างไรคุณสายทองก็มีความภูมิฐานอยู่ในตัวจนเกินกว่าที่อาจะกล้าต่อปากต่อคำกับเธอ
- บริบทที่ 3 : การแก้ไขรัฐธรรมนูญกลายเป็นสงครามระหว่างพรรครัฐบาลกับพรรคฝ่ายค้านไปแล้วและเกิดกรณีการต่อปากต่อคำในเรื่องตัวเลขที่สภภาพันธุ์ เผยว่าปีหน้าเศรษฐกิจจะโต 8%
- คำว่า ต่อปากต่อคำ เป็นคำกริยาในบริบทที่ 1 ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา

แต่ในบริบทที่ 2 ทาหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยาโดยอยู่ตามหลังหน่วยกริยาที่ขยายคือ "กล้า" แทนที่ และในบริบทที่ 3 ทาหน้าที่ขยายหน่วยนาม คำว่า กรณี โดยประกอบคำว่า การเข้า ข้างหน้าคำเพื่อให้เป็นคำนาม

รู้เรื่องรู้ราว

- บริบทที่ 1 : วัวเป็นสัตว์ไม่รู้เรื่องรู้ราวรับความโกรธแค้นขัดแย้งของคน
- บริบทที่ 2 : นำมาใช้มาตรการวิบัติคือไม่ทำข่าวปลัดอาเรียชะให้รู้เรื่องรู้ราวไปเลย
- บริบทที่ 3 : คนมันหน้ามดเห็นเป็นชอบ เคราะห์ก็ตกอยู่กับคนที่ไม่รู้เรื่องรู้ราวด้วยอย่างนี้แหละ

คำว่า รู้เรื่องรู้ราว เป็นคำกริยาในบริบทที่ 1 ทาหน้าที่เป็นหน่วยกริยา แต่ในบริบทที่ 2 ทาหน้าที่ขยายหน่วยกริยา "ไม่ทำข่าว" โดยมีคำว่า ให้ แทรก ประกอบอยู่หน้าคำว่า รู้เรื่องรู้ราว ซึ่งช่วยแสดงความสัมพันธ์กับคำกริยาช่วยขยายให้คำกริยาคำว่า ไม่ทำข่าว มีความชัดเจนสมบูรณ์ขึ้นและในบริบทที่ 3 ทาหน้าที่ขยายหน่วยนามคำว่า คน โดยมีคำว่า ที่ แทรกประกอบอยู่หน้าคำว่า ไม่รู้เรื่องรู้ราว ซึ่งช่วยแสดงความสัมพันธ์กับคำนามว่าช่วยขยายให้คำว่า คน มีความชัดเจนสมบูรณ์ขึ้น

เอางานเอาการ

- บริบทที่ 1 : "เออ" ฟังแล้วรู้สึกว่่าดีทุกอย่าง แล้วนิสัยใจละ ทำทางจะเรียบร้อย
เอางานเอาการใหม่
- บริบทที่ 2 : "อะไรบ้างสิ่งมา เกอะผมจะทำเองดูเองหมด" มาผถามอย่าง เอางานเอาการ
- บริบทที่ 3 : เขาเป็นคน เอางานเอาการ และจริงจังเท่าๆ กับ เป็นคนแจ่มใส

คำว่า เอางานเอาการ เป็นคำกริยาในบริบทที่ 1 ทาหน้าที่เป็นหน่วยกริยาแต่ในบริบทที่ 2 ทาหน้าที่ขยายหน่วยกริยา "ถาม" โดยมี คำว่า อย่าง แทรก ประกอบอยู่หน้าคำว่าเอาเรื่องเอาราว ซึ่งช่วยแสดงความสัมพันธ์กับหน่วยกริยาว่าช่วยขยายให้หน่วยกริยา "ถาม" มีความชัดเจนสมบูรณ์ขึ้นและในบริบทที่ 3 ทาหน้าที่ ขยายหน่วยนาม

คำว่า คน โดยวางอยู่ตามหลังค่านามที่ขยายทันที

จ. ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา-หน่วยขยายกริยา-หน่วยนาม-หน่วย

ขยายนาม คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาสามารถทำหน้าที่ในประโยคได้มากถึง 4 หน้าที่ คือ ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา หน่วยขยายกริยา หน่วยนาม และหน่วยขยายนาม ตัวอย่างคำซ้อนซ้อนที่แสดงหน้าที่ดังกล่าว เช่นคำว่า

ต้นตาดำเนินใจ

- บริบทที่ 1 : ด้วยความสวยของเกาะแก่งที่ล้อมรอบและมีเรือรบใหญ่อยู่ 50 ลำ แล่นเข้าขบวนมา นึกภาพแล้วก็ต้องต้นตาดำเนินใจ
- บริบทที่ 2 : มหาวิทยาลัยศิลปากรพยายามสร้างรูปแบบการจัดงานที่มีความต้นตาดำเนินใจ แปลกจากทุกปี
- บริบทที่ 3 : หล่อนสวยมีชีวิตชีวาน่าต้นตาดำเนินใจ
- บริบทที่ 4 : นี่เป็นเพียงการเล่าเรื่องที่น่าต้นตาดำเนินใจที่เราไม่เคยได้รู้

คำว่าต้นตาดำเนินใจเป็นคำกริยาในบริบทที่ 1 ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา แต่ในบริบทที่ 2 ทำหน้าที่เป็นหน่วยนามที่เกิดจากการประกอบคำว่าความเข้าข้างหน้าคำกริยา คำว่าต้นตาดำเนินใจ ซึ่งเมื่อเป็นหน่วยนามแล้วทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของหน่วยกริยา "มี" ในบริบทที่ 3 ทำหน้าที่ขยายหน่วยกริยาคำว่า สวย โดยมีคำว่า น่า เป็นคำแทรกประกอบหน้า คำว่าต้นตาดำเนินใจ ซึ่งช่วยแสดงความสัมพันธ์กับหน่วยกริยาว่าช่วยขยายให้หน่วยกริยา "สวย" มีความชัดเจนสมบูรณ์ขึ้นและในบริบทที่ 4 ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายนามคือขยายคำว่า เรื่อง โดยวางอยู่ตามหลังค่านามที่ขยายโดยมีคำว่าที่ และ หน้า แทรกประกอบคำว่าต้นตาดำเนินใจซึ่งช่วยแสดงความสัมพันธ์ให้รู้ว่าขยายค่านามคำว่า เรื่องให้มีความชัดเจนสมบูรณ์ขึ้น

ยินดียินร้าย

- บริบทที่ 1 : การชุมนุมเรียกร้องในครั้งนั้นดูจะไร้ผลเนื่องจาก กพพ.ไม่ยินดียินร้ายต่อข้อเสนอของราษฎร

- ปริบทที่ 2 : คุณหญิงยังคงมีความยินดียินดีด้วยเหตุการณ์และความเป็นไปแห่งโลก
ภายนอกห้องนอนของตน
- ปริบทที่ 3 : ศจี๋มีรับอย่างไม่ยินดียินดีอะไรนัก
- ปริบทที่ 4 : น้ำเสียงเฉยเมยไม่ยินดียินดีของหญิงสาวทำให้ตองใจเสียขึ้นมาเป็น
ครั้งแรก

คำว่า ยินดียินดี เป็นคำกริยาในปริบทที่ 1 ทาหน้าที่เป็นหน่วยกริยา
แต่ในปริบทที่ 2 ทาหน้าที่เป็นหน่วยนามโดยเกิดจากการประกอบคำว่า ความ เข้าข้างหน้า
คำว่ายินดียินดีซึ่ง เมื่อ เป็นหน่วยนามแล้วทาหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงของหน่วยกริยา
"ยังคงมี" ในปริบทที่ 3 ทาหน้าที่ขยายหน่วยกริยายอมรับและอยู่ตามหลังคำกริยาที่ขยายโดย
มีคำว่าอย่างแทรกประกอบหน้าคำว่าไม่ยินดียินดี ซึ่งช่วยแสดงความสัมพันธ์ให้รู้ว่าช่วย
ขยายคำกริยาว่ายอมรับให้มีความชัดเจนสมบูรณ์ขึ้น และในปริบทที่ 4 ทาหน้าที่ขยายนาม
คือ น้ำเสียง ในความหมายปฏิเสธจึงมีคำว่าไม่ประกอบข้างหน้า

2.4 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ คำซ้อนซ้ำที่ได้จากแหล่งข้อมูลเมื่อจัดจำแนกแล้ว
ปรากฏว่าจัดเป็นคำวิเศษณ์ได้อีกชนิดหนึ่งและมีลักษณะการหน้าที่ในประโยค 2 ลักษณะเช่น
เดียวกับคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามและคำกริยาคือ

2.4.1 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ทาหน้าที่เดียว

2.4.2 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ทาหลายหน้าที่

2.4.1 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ทาหน้าที่เดียว คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์
เมื่ออยู่ในประโยคทาหน้าที่ดังนี้

ก. ทาหน้าที่เป็นหน่วยขยายหน่วยอื่นๆ ในประโยค หน่วยขยายมี
หน้าที่ช่วยขยายหน่วยอื่นๆ เช่น หน่วยนาม หน่วยกริยา หน่วยขยายด้วยกันเอง และหน่วย
นามเดี่ยว ให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยหน่วยขยายมักจะมีตำแหน่งอยู่ตามหลังหน่วยที่
ขยายทั้งนี้อาจอยู่ติดกันหรือมีหน่วยกรรมตรงหรือคำใดคำหนึ่งแทรกขึ้นอยู่คำซ้อนซ้ำที่จัดเป็นคำ
วิเศษณ์ก็มีลักษณะดังที่กล่าวมา ตัวอย่างเช่น

กลางเก่ากลางใหม่ : หญิงกลางคนในผ้าซิ่นกลางเก่ากลางใหม่หันมาบอกกับเขา
 คำว่า กลางเก่ากลางใหม่ เป็นคำวิเศษณ์ทำหน้าที่ขยายหน่วยนาม
 คำว่า ผ้าซิ่น และวางอยู่หลังหน่วยคำที่ขยายโดยอยู่ติดกันทันที

ตามยุคตามสมัย : เหล่ามีจรรยาพิต่างก็พัฒนาตัวเองไปตามยุคตามสมัย พฤติกรรมของ
 โจรบางกลุ่มจึงเปลี่ยนแบบแผนออกไป
 คำว่า ตามยุคตามสมัย เป็นคำวิเศษณ์ ทำหน้าที่ขยายหน่วยกริยา
 คำว่า พัฒนา และวางอยู่หลังหน่วยคำที่ขยายโดยมีหน่วยกรรมคำว่า ตัวเอง เข้ามาแทรก

เต็มปากเต็มคำ : คุณนายพैयाตอบอย่าง เต็มปากเต็มคำ "ดิฉันไม่มีญาติในกรุงเทพฯ
 หรอกค่ะ
 คำว่า เต็มปากเต็มคำ เป็นคำวิเศษณ์ทำหน้าที่ขยายหน่วยกริยาคำว่า
 ตอบ โดยมีคำว่า อย่าง ประกอบอยู่หน้าคำว่า เต็มปากเต็มคำ เพื่อช่วยแสดงความสัมพันธ์ให้รู้
 ว่าช่วยขยายคำกริยาคำว่า ตอบให้มีความชัดเจนสมบูรณ์ขึ้น

สมหน้าสมตา : ตอนเจดีย์เกมส์ที่สุพรรณบุรีปลายปีหน้าคงยิ่งใหญ่สมหน้าสมตา
 คำว่า สมหน้าสมตา เป็นคำวิเศษณ์ ทำหน้าที่ขยายหน่วยขยายด้วยกัน
 เองคือคำว่ายิ่งใหญ่ โดยวางอยู่ตามหลังติดกับหน่วยคำที่ขยาย

เดี่ยวดีเดี่ยวร้าย : หน้าตาเขาเคร่งขรึมอารมณ์เดี่ยวดีเดี่ยวร้าย
 คำว่า เดี่ยวดีเดี่ยวร้าย เป็นคำวิเศษณ์ทำหน้าที่ขยายหน่วยนามเดี่ยว
 คือคำว่า อารมณ์ โดยวางอยู่ตามหลังติดกับหน่วยคำที่ขยาย

ข. ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรม ถึงแม้คำวิเศษณ์จะมีหน้าที่ขยายหน่วย
 ต่างๆ ในประโยคให้มีความชัดเจนสมบูรณ์ขึ้น แต่ก็สามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมได้ทั้ง
 กรรมตรงและกรรมรอง คำซ้อนซ้ำชนิดคำวิเศษณ์ก็เช่นกันสามารถทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมได้

โดยการประกอบคำว่า การ หรือ ความ เข้าข้างหน้าคำว่าวิเศษณ์นั้น ำให้กลายเป็นคำนาม หรือบางคำก็ไม่ต้องมีการประกอบคำอื่นเข้าไปก่อนใช้ เป็นหน่วยกรรมได้เลย ตัวอย่างเช่น

นำเกลียดน่าซัง : หล่อนหวนระลึกถึงความนำเกลียดน่าซังของตนเองที่ทำต่อบิดามารดาได้
ทุกภาพ
คำว่า นำเกลียดน่าซังเป็นคำวิเศษณ์ ประกอบคำว่าความ เข้าไปหน้า
คำกลายเป็นหน่วยนามทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงให้กับหน่วยกรรมกริยาคำว่า หวนระลึกถึง

ช่างจดช่างจำ : บางครั้งเทอดหัวเราะให้กับ ความช่างจดช่างจำ ความฉลาดในการ
เรียนรู้ของเด็กน้อย
คำว่า ช่างจดช่างจำเป็นคำวิเศษณ์ประกอบคำว่า ความ เข้าไปข้างหน้า
คำกลายเป็นหน่วยนามทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงให้กับหน่วยกริยาคำว่า หัวเราะให้กับ

ค. ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ สามารถทำ
หน้าที่เป็นหน่วยกริยาให้ประโยคได้ ตัวอย่างเช่น คำว่า

จะดีจะชั่ว : เราจะเห็นว่าเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วอาณาจไม่ได้ตกไปที่
ประชาชน แต่ตกไปนมือของคนรุ่นใหม่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ
ข้าราชการ เป็นหลักมาตลอดจะดีจะชั่วก็ขึ้นอยู่กับข้าราชการ
คำว่า จะดีจะชั่ว เป็นคำวิเศษณ์ในบริบทที่ยกมานี้ ทำหน้าที่เป็นหน่วย
กริยา

ง. ทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมบทให้วิกตรรกริยา คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำ
วิเศษณ์สามารถทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมความมาให้วิกตรรกริยาได้ โดยไม่ต้องมีการนำคำอื่นมา
ประกอบเข้าข้างหน้าเพื่อให้เป็นหน่วยนามก่อนเหมือนกับคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาซึ่งต้อง
ประกอบคำว่า การหรือความ เข้าข้างหน้าคำซ้อนที่เป็นกริยานั้น ตัวอย่างเช่น

เป็นบาปเป็นกรรม : ถ้าเห็นผู้หญิงคนไหนทำท่าไม่ชอบมาพากล เขาจะประณามทันทีตั้งแต่แล้ว ก็เหมือนเป็นบาปเป็นกรรม ที่เขาต้องได้พบกับสิ่งที่เขาประณามจากลูก ของเขาเอง
คำว่า เป็นบาปเป็นกรรม เป็นคำวิเศษณ์ทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมความมาให้
วิกตรรถกริยาคำว่า เหมือน

สุดรักสุดบูชา : เธอไม่เคยคิดว่าผมได้ทำอะไรกับเธอ ความจงรักภักดีและความเป็น สุดรักสุดบูชา ของผมไม่ทำให้เธอรู้สึกที่ผมได้ให้กับเธอ
คำว่า สุดรักสุดบูชา เป็นคำวิเศษณ์ ทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมความให้
วิกตรรถกริยาคำว่า เป็น โดยมีการละคานามที่คำว่าสุดรักสุดบูชา ขยาย เช่น หญิงที่สุดรัก
สุดบูชา หรือสิ่งสุดรักสุดบูชา

จ. ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกความแบ่งแยก คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำ
วิเศษณ์ทำหน้าที่บอกความแบ่งแยกมีเพียง 1 คำ คือคำว่า

ตัวใครตัวมัน : คณะของน้ำชวนต่างพากันจับเอาแรงชนิดตัวใครตัวมัน
คำว่า ตัวใครตัวมันเป็นคำวิเศษณ์ทำหน้าที่บอกความแบ่งแยก โดยที่
ความหมายของบริบทนี้หมายถึง แต่ละคนในคณะของน้ำชวนต่างคนก็ต่างนอนหลับกันทุกคน

จ. ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกเวลา คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ทำ
หน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกเวลามี จำนวน 2 คำ คือ คำว่า

หน้าสี่หน้าชวาน : ำให้มีการเลือกตั้ง ประชาชนจะได้ตัดสินใจให้ใครมาปกครองยาม
หน้าสี่หน้าชวาน ไม่ต้องใช้กำลัง เข้าหักล้างกัน
คำว่า หน้าสี่หน้าชวาน เป็นคำวิเศษณ์ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอก
เวลาโดยมีคำว่า ยาม มาประกอบช่วยบอกความเป็นกาลเวลา ตำแหน่งของคำอยู่กลาง

ประโยค แต่สามารถที่จะย้ายตำแหน่งคำมาอยู่ต้นประโยคได้โดยไม่ทำให้มีความหมายแตกต่างกันเป็น "ยามหน้าลี้หน้าขวานให้มีการเลือกตั้งประชาชนจะได้ตัดสินใจให้ใครมาปกครองตน ไม่ต้องง้อใช้กำลังเข้าหักล้างกัน"

เสมอต้นเสมอปลาย : คุณพี่เสริมศักดิ์ การุญ ส.ส.ระยอง พรรคความหวังใหม่ ไม่เคยถือเนื้อถือตัว พอได้เป็น รมช.กระทรวงแรงงานฯ ก็ยังเข้าหาหลวงปู่คร่ำ เกจิอาจารย์ดังอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

คำว่า เสมอต้นเสมอปลาย เป็นคำวิเศษณ์ ทาหน้าที่เป็นส่วนเสริมบอกเวลาตำแหน่งของคำอยู่ท้ายประโยค และไม่อาจย้ายตำแหน่งไปไว้ต้นประโยคเหมือนคำว่ายามหน้าลี้หน้าขวานได้

ช. ทาหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกสถานที่ คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์
ทาหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกสถานที่มีเพียง 1 คำ คือคำว่า

ลับหูลับตา : ถ้าหลบผนอนอยู่ที่ลับหูลับตาคนกับชายหนุ่ม พระเอกใช้กุศโลบายอย่างไร นางเอกหึงจึงจะยอมรักรักได้

คำว่า ลับหูลับตา เป็นคำวิเศษณ์ ทาหน้าที่เป็นส่วนบอกสถานที่โดยต้องประกอบคำว่า ที่เข้าข้างหน้าคำว่า ลับหูลับตา กลายเป็นหน่วยนาม และโดยมากมักต้องมีคำบุพบทคำว่า ใน หน้าหน้า จึงได้ความบอกสถานที่ที่สมบูรณ์

2.4.2 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ทาหลายหน้าที่ คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ก็เหมือนคำซ้อนซ้ำชนิดที่เป็นคำนามและคำกริยา คือ เมื่ออยู่ในประโยคหนึ่งทาหน้าที่อย่างหนึ่ง แต่เมื่ออยู่ในอีกประโยคหนึ่งก็จะทาหน้าที่อีกอย่างหนึ่งซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลคำซ้อนซ้ำ พบว่า คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์สามารถทาหน้าที่ต่างๆ ได้หลายหน้าที่ ดังนี้

ก. ทาหน้าที่ขยายหน่วยนาม-ขยายหน่วยกริยา คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์สามารถทาหน้าที่ขยายหน่วยนามในประโยคหนึ่งและทาหน้าที่ขยายหน่วยกริยาในอีก

ประโยคหนึ่งได้ ตัวอย่างเช่น

ตรงไปตรงมา

บริบทที่ 1 : คนร้ายยิงนายสุวรรธสาเหตุจากหน้าที่การงาน เนื่องจากนายสุวรรธเป็นคน
ตรงไปตรงมา

บริบทที่ 2 : นักธุรกิจที่ตกลงชั้นผลิตภัณฑ์ ผัน จันทรปาน ให้พ้นทางเหตุเพราะทำงาน
ตรงไปตรงมา ไม่นำพาต่อนักธุรกิจ

คำว่าตรงไปตรงมาเป็นคำวิเศษณ์บริบทที่ 1 ทำหน้าที่ขยายหน่วยนามคำว่า คน ส่วนในบริบทที่ 2 ทำหน้าที่ขยายหน่วยกริยา คำว่า ทำงาน ตำแหน่งของคำทั้งใน 2 บริบท จะอยู่ตามหลังคำที่ขยายโดยวางติดกันทันที

เสมอต้นเสมอปลาย

บริบทที่ 1 : พล.อ. เชาวลิต พลาดพลังครั้งใหญ่ด้วยคำพูดที่กลิ้งไปกลิ้งมาเหมือน
น้ำบนใบบอนหาความแน่นอนไม่ได้ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะ คำตอบที่
สมเหตุสมผลไม่มี นั้นเอง

บริบทที่ 2 : "แต่ส่วนที่ร่อยกังวลใจคือไม่มีทางจะพบหมออูрсได้อย่างสมเหตุสมผล
อีกต่างหาก"

คำว่าสมเหตุสมผลเป็นคำวิเศษณ์ ในบริบทที่ 1 ทำหน้าที่ขยายหน่วยนาม
คำว่า คำตอบ ส่วนในบริบทที่ 2 ทำหน้าที่ขยายหน่วยกริยาคำว่า พบหมออูрс และตำแหน่ง
ของคำทั้งใน 2 บริบทจะอยู่ตามหลังคำที่ขยายโดยมีคำว่าที่และคำว่า อย่าง ประกอบอยู่
หน้าคำช่วยแสดงความสัมพันธ์กับหน่วยนามและหน่วยกริยาว่าช่วยขยายให้มีความชัดเจนขึ้น
อย่างใดอย่างหนึ่ง

ข. ทำหน้าที่ขยายหน่วยกริยา-หน่วยกรรมตรง คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำ
วิเศษณ์เมื่ออยู่ในประโยคหนึ่ง ทำหน้าที่ขยายหน่วยกริยา แต่ในอีกประโยคหนึ่งทำหน้าที่เป็น
หน่วยกรรมตรงที่พบจากการวิเคราะห์พบเพียง 1 คำ คือ คำว่า

ลาหักลาไค่น

บริบทที่ 1 : ให้รัฐบาลประกาศออกมาอย่างชัดเจนว่าจะสร้างรากฐานใหม่ของการปกครองในระบบประชาธิปไตยอย่างไร กระทบอย่างมีลาหักลาไค่นกำหนดแนวทางแก้ไข รัฐธรรมนูญออกมา

บริบทที่ 2 : เกมซึ่งลาหักลาไค่นกันภายในสภาเริ่มคึกคักขึ้นทุกที่ ระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้าน

คำว่า ลาหักลาไค่น เป็นคำวิเศษณ์ในบริบทที่ 1 ทาหน้าที่ขยายหน่วยกริยา
คำว่า กระทบ โดยมีคำว่า อย่าง มีประกอบอยู่ข้างหน้าช่วยแสดงความสัมพันธ์กับคำกริยาว่า ช่วยขยายคำกริยาให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนขึ้น ส่วนในบริบทที่ 2 ทาหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงให้กับสกรรมกริยา คำว่า ซึ่ง

2.5 คำซ้อนซ้ำที่เป็นบุพบทวลี คำซ้อนซ้ำที่ได้จากแหล่งข้อมูลจัดจำแนกได้เป็นบุพบทวลีอีกชนิดหนึ่งและเป็นชนิดสุดท้ายที่วิเคราะห์ได้แต่พบอยู่เพียงไม่กี่คำและมีลักษณะการทาหน้าที่ในประโยคเพียงลักษณะเดียว เหมือนกับคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำสรรพนาม คือ ทาหน้าที่เดียว ดังนี้

ก. ทาหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยา คำซ้อนซ้ำที่เป็นบุพบทวลีทาหน้าที่เป็นหน่วยขยายหน่วยกริยามีเพียง 2 คำ คือคำว่า

กับเนื้อกับตัว : "ทาทางคุณใจคอไม่อยู่กับเนื้อกับตัว
คำว่า กับเนื้อกับตัว เป็นบุพบทวลีทาหน้าที่ขยายหน่วยกริยา "ไม่อยู่"

กับร่องกับรอย : คนเราทุกวันนี้พูดจาไม่อยู่กับร่องกับรอย
คำว่า กับร่องกับรอย เป็นคำบุพบททาหน้าที่ขยายหน่วยกริยา "ไม่อยู่"
คำซ้อนซ้ำคำว่า กับเนื้อกับตัว และกับร่องกับรอย จะเป็นบุพบทวลีที่ใช้ขยายหน่วยกริยา "ไม่อยู่" เท่านั้น

ข. ทาทหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกสถานที่ คาบุพบทกับคำที่ตามหลัง คาบุพบทรวมกันแล้วบอกความเป็นเจ้าของ บอกลักษณะ บอกเวลา บอกสถานที่ และบอก ประมาณ ในตำราของพระยาอุปกิตศิลปสารเรียกคำลักษณะดังกล่าวว่า บุพบทลี ตำราของวิจิตรนั ภาณุพงศ์ จะเรียกคำที่มีเนื้อความบอกสถานที่หรือเวลา ว่าส่วนเสริมประโยค ทาทหน้าที่เป็นส่วนเสริมบอกสถานที่ และส่วนเสริมบอกเวลา และจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบคำซ้อนซ้ำที่เป็นคาบุพบท ทาทหน้าที่เป็นส่วนเสริมบอกสถานที่และบอกเวลาจำนวน 4 คำ คือ คำว่า

ตามป่าตามดง : ไพโรที่อยู่ตามป่าตามดงกินแต่ข้าวเหนียว
คำว่า ตามป่าตามดง เป็นคาบุพบททาทหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกสถานที่

ในบ้านในเมือง : คุณพ่อในบ้านในเมือง ต้องรู้สถานะและเหตุการณ์ของประเทศชาติดี
คำว่า ในบ้านในเมือง เป็นคาบุพบททาทหน้าที่บอกสถานที่ตำแหน่งของ

แต่เล็กแต่น้อย : หญิงสาวเคยได้รับความเอาใจใส่แต่เล็กแต่น้อย
คำว่า แต่เล็กแต่น้อย เป็นคาบุพบททาทหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกเวลา

แต่ไหนแต่ไร : แต่ไหนแต่ไรเมื่อเอ่ยถึงการศึกษาคนทั่วไปจะถูกจำกัดวงความคิดให้
แคบอยู่แต่การศึกษาที่รัฐจัดในรูปแบบของสถานศึกษาเท่านั้น
คำว่า แต่ไหนแต่ไร เป็นคาบุพบททาทหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกเวลา

จากการวิเคราะห์ชนิดของคำซ้อนซ้ำตามข้อมูลที่กำหนดไว้ในขอบเขตการศึกษาค้นคว้า สามารถจัดจำแนกได้เป็น 5 ชนิด คือ

1. คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนาม	มี	103 คำ
2. คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำสรรพนาม	มี	1 คำ
3. คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยา	มี	291 คำ

4. คำชื่อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ มี 149 คำ

5. คำชื่อนซ้ำที่เป็นคำบุพบท มี 11 คำ

ในจำนวนคำชื่อนซ้ำที่แจกได้ 5 ชนิดนี้ คำชื่อนซ้ำที่เป็นคำกริยามีจำนวนมากที่สุด รองลงไปคือคำชื่อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ คำนาม คำบุพบท และคำสรรพนาม ตามลำดับ และจากการวิเคราะห์หน้าที่ของคำชื่อนซ้ำเมื่ออยู่ในประโยคพบว่า คำชื่อนซ้ำชนิดต่าง ๆ ทำหน้าที่ในประโยคดังนี้

1. คำชื่อนซ้ำที่เป็นคำนามเมื่ออยู่ในประโยคทำหน้าที่ดังนี้

- 1.1 ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน
- 1.2 ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง
- 1.3 ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายนาม
- 1.4 ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยา
- 1.5 ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกสถานที่
- 1.6 ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกเวลา
- 1.7 ทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมความให้วิกตรรกกริยา

การทำหน้าที่ในประโยคดังกล่าว คำชื่อนซ้ำที่เป็นคำนามคำหนึ่งสามารถทำหน้าที่ในประโยคได้มากกว่า 1 หน้าที่ กล่าวคือ เมื่ออยู่ในประโยคหนึ่งทำหน้าที่อย่างหนึ่ง แต่เมื่ออยู่ในอีกประโยคหนึ่งก็อาจจะทำหน้าที่อีกอย่างหนึ่ง เช่น

- ในประโยค ก. ทำหน้าที่เป็น หน่วยประธาน
- ในประโยค ข. ทำหน้าที่เป็น หน่วยกรรมตรง
- ในประโยค ค. ทำหน้าที่เป็น หน่วยขยายนาม
- ในประโยค ง. ทำหน้าที่เป็น ส่วนเสริมความให้วิกตรรกกริยา

2. คำชื่อนซ้ำที่เป็นคำสรรพนาม เมื่ออยู่ในประโยคทำหน้าที่ ดังนี้

- 2.1 ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน
- 2.2 ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรง

การทำหน้าที่ของคำชื่อนซ้ำที่เป็นคำสรรพนาม ซึ่งวิเคราะห์ได้จากบริบทที่ได้จาก

แหล่งข้อมูลพบว่าทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งใน 2 ข้อดังกล่าวนี้เท่านั้น

3. คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยา เมื่ออยู่ในประโยคทำหน้าที่ดังนี้
 - 3.1 ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา
 - 3.2 ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายคำอื่นๆ ในประโยค
 - 3.3 ทำหน้าที่เป็นหน่วยนาม

ในการทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายคำอื่นๆ อาจทำโดยวางคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยานั้นตามหลังติดคำที่ขยายทันทีหรืออาจจะประกอบคำอื่นเข้าข้างหน้าคำซ้อนซ้ำนั้น เช่น คำว่า ใจ โดย แบบ ชนิด อย่าง ขนาด เพื่อช่วยแสดงความสัมพันธ์กับคำที่ขยาย ส่วนการทำหน้าที่เป็นหน่วยนามจะมีการประกอบคำว่า การ หรือความเข้าข้างหน้าคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาเพื่อให้เกิดเป็นคำนามก่อน และการทำหน้าที่ในประโยคก็มีลักษณะเช่นเดียวกับคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามคือสามารถทำหน้าที่ในประโยคได้มากกว่า 1 หน้าที่เช่น เมื่ออยู่ใน

- ประโยค ก. ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา
 - ประโยค ข. ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยา
 - ประโยค ค. ทำหน้าที่เป็นหน่วยนาม
 - ประโยค ง. ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายนาม
4. คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์เมื่ออยู่ในประโยคทำหน้าที่ ดังนี้
 - 4.1 ทำหน้าที่ขยายหน่วยอื่นๆ ในประโยค
 - 4.2 ทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรม
 - 4.3 ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา
 - 4.4 ทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมความให้วิภตกรรมกริยา
 - 4.5 ทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกความแบ่งแยก บอกเวลาและบอกสถานที่

ในการทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายคำอื่นๆ อาจทำโดยวางคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์นั้นหลังคำที่ขยาย หรืออาจจะประกอบคำอื่นเข้าข้างหน้าเช่น คำว่า โดย แบบ ใจ ชนิด ขนาด อย่าง เพื่อช่วยแสดงความสัมพันธ์กับคำที่ขยาย ส่วนการทำหน้าที่เป็นส่วนเสริมความให้วิภตกรรมกริยาจะวางอยู่ติดกับวิภตกรรมกริยา โดยไม่ต้องมีการประกอบคำอื่นเข้าข้างหน้าก่อน นอกจากนี้การทำหน้าที่ในประโยคก็มีลักษณะเช่นเดียวกับคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนาม และคำซ้อน

ซ้ำที่เป็นคำกริยา คือสามารถทบทวนที่ในประโยคได้มากกว่า 1 หน้า

5. คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำบุพบท เมื่ออยู่ในประโยคทบทวนที่ ดังนี้

5.1 ทบทวนที่เป็นหน่วยขยายกริยา

5.2 ทบทวนที่เป็นหน่วยเสริมบอกสถานที่

5.3 ทบทวนที่เป็นหน่วยเสริมบอกเวลา

บุพบทวลี ส่วนมากจะทบทวนที่เป็นส่วนเสริมบอกสถานที่และส่วนเสริมบอกเวลา
บุพบทวลีที่ทบทวนที่ขยายหน่วยกริยาที่พบมีเพียง 2 คำคือ คำว่า กับเนื้อกับตัว และกับร่อง
กับรอย โดยจะขยายเฉพาะหน่วยกริยา "ไม่อยู่" เท่านั้น

บทที่ 3

การวิเคราะห์ความหมายของคำซ้อนซ้ำ

การศึกษาเรื่องของภาษานอกจากการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับโครงสร้างทางไวยากรณ์แล้ว เรื่องของความหมายก็นับว่าเป็นส่วนสำคัญที่ควรจะนำมาศึกษา ดังได้มีกล่าวไว้ในเอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 8-15 (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2526 : 295) ว่า "...ความรู้เรื่องความหมายทำให้เราสามารถเลือกรูปภาษาที่เหมาะสมมาใช้ในการสื่อสารถึงผู้ที่เราต้องการส่งสารและทำให้เราสามารถเข้าใจสารที่ผู้อื่นส่งถึงเรา..." ดังนั้นการศึกษาเรื่องคำซ้อนซ้ำในภาษาไทยจึงได้วิเคราะห์ความหมายของคำ ซ้อนซ้ำเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ในการสื่อสาร โดยจะศึกษาในหัวข้อประเภทของความหมาย และลักษณะของ ความหมายของคำซ้อนซ้ำ

3.1 ประเภทของความหมาย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของคำซ้อนซ้ำที่ใช้ในการสื่อสารพบว่า คำซ้อนซ้ำแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1.1 คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายตรง

3.1.2 คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเปรียบเทียบ

3.1.1 คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายตรง ความหมายตรง หมายถึงความหมายประจำของรูปคำซึ่งถือเป็นความหมายหลักของคำนั้น ๆ เช่น คำว่า แม่เสือ ความหมายตรงคือแม่ของสัตว์ชนิดที่เรียกว่าเสือ หรือคำว่า หูตา ความหมายประจำรูปคำหรือความหมายตรงตามรูปคือ ส่วนของร่างกายคนและสัตว์ทำหน้าที่ฟังเสียงและดู คำซ้อนซ้ำที่นำมาวิเคราะห์ส่วนใหญ่นี้มีความหมายอยู่ในประเภทความหมายตรงดังตัวอย่างในตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 คำสอนซ้ำที่มีความหมายตรง

บริบทที่ใช้คำสอนซ้ำ	ความหมายตรง
1) แม้สารคดีชีวิตบางเรื่องจะค้นหาคำตอบไม่เจอว่าเหตุใดมนุษย์จึงได้ทำตัวแปลก ๆ เช่น ลงนอนทับเศษแก้ว แล้ว <u>ลุก</u> ไป <u>ลุก</u> มาหรือ <u>ขี้จรรย์าน</u> ลุยไฟแต่ก็ให้ความเพลิดเพลินไม่น้อย	- อาการที่ลงนอนกับพื้นแล้วพลิกตัวไปตามพื้นกลับไปกลับมา
2) ก้าวแรกที่เดินเข้าไปจะได้ยินเสียงอึกทิกครึกโครมจากบรรดาสัตว์โบราณทั้งหลายซึ่งสามารถส่งเสียงได้ เคลื่อนไหวได้ <u>ขยับ</u> <u>เนื้อขยับ</u> ตัวได้ นื่อง ๆ ของจริง	- เคลื่อนไหว หรือท่าท่า
3) ผู้ที่ถูกสังหารส่วนใหญ่มักเป็น <u>คนหนุ่มคนสาว</u>	- ชายและหญิงที่อายุพันวัยเด็กแต่ยังไม่แก่
4) เขาแกล้งเมมาเหลือเพื่อ <u>จนคอบคอบอ่อน</u>	- อาการที่ล่าคอบไม่สามารถตั้งตรงได้ พับเอียงไปมา
5) " <u>ตั้งแต่อนี้</u> เข้ามาบ้านผู้ดีกลายเป็นบ้าน <u>ขี้ซ้ำ</u> จริงวะ <u>จะกินจะอยู่</u> ยิ่งกว่า <u>ขี้ซ้ำ</u> อย่างถูกเป็นกอง"	- กิริยาอาการกินและกิริยาอาการต่าง ๆ ทั่วไป
6) "พอใครจะไปเราก็จะ <u>ฉุดไม่ฉุดมือ</u> ไว้บางครั้งก็โยนกระเป๋เข้าไปในพงหญ้า	- อาการจับข้อมือแล้วดึงลาก
7) คุณควรตัดทอนรายจ่ายให้เหลือแต่เท่าที่จำเป็นเล็กน้อยที่ไอ้เรื่องเลี้ยงคนไว้ในบ้านยุบ ๆ แต่ <u>ไม่ได้งาน</u> ได้ <u>การอะไร</u> เลย	- ท างาน
8) กิ่งเทียนรู้สึกว่หน้าของเขาคล้ำไปเยะคงเป็นเพราะ <u>ตากแดดตากลม</u>	- อยู่กลางแจ้งท่ามกลางแดดและลม

ตาราง 1 (ต่อ)

บริบทที่ใช้คำซ้อนซ้ำ	ความหมายตรง
9) หนูเอ้ชู้ติมาพาหน่มหน้าตีนัดกันไปดูคอนเสิร์ตแจ๊กสัน หนูเอ้เขย่งเก็งกอยถอยหน้าถอยหลังยังงักกูไม่ซัด	- ชยับเคลื่อนตัวไปข้างหน้าและข้างหลัง
10) สำหรับตนคิดว่าคงไม่กลับไปทำงานที่นั่นอีกแล้วเพราะไม่ได้ต่อสัญญาแต่จะ <u>ท้าวไรทานาที่บ้านต่อ</u>	- ประกอบอาชีพทำไรทานา
11) กระผมอยู่ใต้พระบารมีของท่านเติบโตทุกวันนี้ก็รู้แต่ <u>เรื่องในรั้วในวัง</u>	- ภายในวังของเจ้านาย
12) ถ้าแต่งเครื่องแบบก็มักจะเต็มไปด้วยเหรียญตราต่างๆ หากไม่ใส่เครื่องแบบก็มักใส่ชุดทีม เช่น ซาฟารีที่มักจะมีตราหรือสัญลักษณ์แบ่งหมู่แบ่งเหล่าให้เห็นชัดเจน	- แบ่งแยกเป็นพวก ๆ
13) ถนนหนทางยุคนี้แย่ที่สุดเป็นหลุมเป็นบ่อมากมาย	- สภาพพื้นที่ไม่เรียบมีช่องลึกกลงไปในดินเป็นที่ขังของน้ำได้
14) แต่ถึงอย่างไรก็ยังมี <u>ผู้เฒ่าผู้แก่</u> ในเมืองนี้รู้จักประเทศไทยกันหลายคน	- คนสูงอายุ
15) ฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้านต้องทำงานร่วมกันในสภาจะขาด <u>ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง</u> ไม่ได้	- พวกหนึ่งและอีกพวกหนึ่ง
16) วิวกกลางสนามหญ้าศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษเป็นผลจากการกระทำของมนุษย์จะด้วยเหตุผลใดก็ตามแต่ <u>วิว</u> เป็นสัตว์ไม่รู้เรื่องรู้ราวกับความโกรธแค้นขัดแย้งของคน	- เข้าใจเรื่อง
17) ด้วยความสนิทสนมของหลวงพ่ोज้าอวาสกับเด็กที่คุ้นเคยกันเด็กตัวน้อย ๆ ทั้งหลายก็จะวิ่งมา <u>ล้อมหน้าล้อมหลัง</u> ท่านเจ้าอวาส	- เรียงรายอยู่โดยรอบทั้งข้างหน้าและข้างหลัง

ตาราง 1 (ต่อ)

บริบทที่ใช้คำซ้อนซ้ำ	ความหมายตรง
18) การรับราชการตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ตลอด 24 ชม. มีความเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายสูง ตำรวจชั้นผู้น้อยต้องเสี่ยงเป็นเสี่ยงตายอยู่ตามพื้นที่รับผิดชอบ	- กระทำการที่ล่อแหลมต่อการที่จะเสียชีวิต
19) พรรคประชากรไทยลงทุนสร้างศาลาที่พักผู้โดยสารให้คนรองรถเมล์หลบแดดหลบฝน	- เข้าไปอยู่เพื่อให้พ้นแดด พ้นฝน
20) เจ็ดวันเจ็ดคืนเต็ม ๆ ที่ตำรวจตามคดีนี้ <u>อยู่อดหลับอดนอน</u> บางวันอยู่ในรถติดฟิล์มกรองแสงกว่า 8 ชม.	- ไม่ได้นอนพักผ่อน

การใช้คำซ้อนซ้ำในความหมายตรงของข้อมูลที่น่าสนใจมาวิเคราะห์ในตารางที่ 1 นี้ เป็นเพียงตัวอย่างที่ยกมาแสดงให้เห็น คำซ้อนซ้ำที่ใช้ในความหมายตรงที่เหลื่อมมีปรากฏอยู่ในภาคผนวก ข

3.1.2 คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเปรียบเทียบ ความหมายเปรียบเทียบ หมายถึงความหมายที่ไม่ใช่ตรงตามรูปคำแต่เป็นการนำเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาเปรียบเทียบกับความหมายตรงตามรูปของคำนั้น เพื่อให้สิ่งนั้นหรือเรื่องนั้นมีความชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น คำว่า สาดโคลน ความหมายตามรูปคำ หมายถึงการทำให้สกปรกเลอะเทอะ เปราะเปื้อน แต่คำว่าสาดโคลนนี้ยังมีความหมายเป็นความหมายเปรียบเทียบอีกด้วย โดยมีความหมายเปรียบเทียบของเรื่องการใส่ร้ายผู้อื่นให้เสียหาย และคำซ้อนซ้ำที่น่าสนใจมาวิเคราะห์ ซึ่งพบว่ามีความหมายอยู่ในประเภทความหมายเปรียบเทียบดังตัวอย่างในตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเปรียบเทียบ

บริบทที่ใช้คำซ้อนซ้ำ	ความหมายเปรียบเทียบ
1) <u>ตองไม่เข้าใจว่าทำไมหล่อนจึงทำหน้าเหมือนจะกินเลือดกินเนื้อ</u> เขา	- โกรธเคืองขนาดจะเข่นฆ่า
2) ถ้าหากให้คนจัดงานศพท่านพุทธทาสหลายคนอาจจะทะเลาะกัน แต่พิธีกรรมระบุว่าให้คนจัดการงานศพเพียงคนเดียว บางคนวิจารณ์ระบุว่าไม่ดีระบุว่าให้คนนั้นคนนั้นทำแทนที่จะปล่อยให้ไปไปตามศรัทธา ศรัทธาแบบหาเรื่อง <u>เข้ารกเข้าพง</u> เราต้องหาทางแก้ไข	- คิดเห็นไปในทางที่ไม่ถูกต้องไม่ควรซึ่งจะนำไปสู่ความเสียหาย
3) ศรัทธาที่คนมีต่อพล.อ. เชาวลิติยงลดน้อยลงทุกทีก็ไม่มีใครนอกจากตัวเองที่ดำรงลักษณะปากหวานกันเปรี้ยวเอาไว้อย่าง <u>คงเส้นคงวา</u>	- สม่่าเสมอ
4) นี่ก็ยังไม่ได้ผล <u>ไม่ได้เกิดกับเขาเสียที่</u> พ.ต.ท. วราสิทธิ์ เพ็ญไชติ ซึ่งสารองราชการที่ บช.ภ. 3 มานานแล้วหลังจากมติ กตร. ลงความเห็นไม่มีความผิด	- ไม่ได้รับการพิจารณาให้เลื่อนชั้นเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นกว่าเดิม
5) การที่เราไปกีดกันมิให้สายการบินยิวบินมาไทยนำอับอายขายหน้าเป็นที่อึมเยาะของหลายชาติเพราะเท่า <u>กับเราตัดมือตัดตีน</u> ของเราเอง	- ตัดหนทางและโอกาสที่ดีสำหรับตัวเอง
6) <u>ไม่รู้เมื่อใดรัฐบาลจะแก้ปัญหาตำรวจไม่รักษากฎหมายอย่างถอนรากถอนโคนเสียที่</u>	- ทำลายให้ถึงต้นตอเพื่อขจัดให้หมดสิ้นไป
7) หนังสือเรื่องนักสืบชายดีเป็น <u>หน้าเท่า</u> ในประเทศตะวันตก	- ขยายหมดในเวลาอันรวดเร็ว
8) <u>น้ำเหนือน้ำโคล</u> ของคนอื่น เขาน้อยากได้ไปก็ เป็นโทษ	- ทรัพย์สินสิ่งของของผู้อื่นที่เขาหาด้วยความเหน้อยาก

ตาราง 2 (ต่อ)

บริบทที่ใช้คำซ้อนซ้ำ	ความหมายเปรียบเทียบ
9) บางรายถึงกับยืมมือสื่อมวลชนวิจารณ์ทวนกระแสด้วยเกรงว่าพลเอกยุทธนาจะสั่งไล่รายการตามแบบฉบับของคนเกรงจะเสียพื้นที่ <u>บ่อเงินบ่อทอง</u>	- แผลงเก็บเกี่ยวผลประโยชน์
10) ผู้นำศาสนาเตรียมเคลื่อนไหวให้เจ้าหน้าที่ระดับสูงแถลงข่าวอย่างเป็นทางการหลังจากจับ 4 มือเพลิงเพราะสงสัยมีเบื้องหน้า <u>เบื้องหลัง</u> เรื่องการเมือง	- เรื่องที่ไม่ชอบมาพากลแอบแฝงอยู่
11) ผมรู้ว่า คุณจะแต่งงานกับหมอก็คงไม่มีใครว่านอกจาก <u>ปากหอยปากบุญ</u> จะนิทานกันนั้ง ถ้าคุณไม่แคร์ก็แล้วกัน	- พวกที่ชอบนิทานผู้อื่น
12) ประชาชนทั้งประเทศจับประเด็นได้ว่ามีการทะเลาะเบาะแว้ง <u>กัดแข้งกัดขา</u> กันจริงจนงานไม่เดินไม่มีเวลาใช้สมองบริหารบ้านเมือง	- ทำให้ผู้อื่นเสียหายพลาจันหลุดพ้นจากตำแหน่งหน้าที่เพื่อที่ตนจะได้รับตำแหน่งหน้าที่นั้นเสียเอง
13) จังหวัดเพิ่งสั่งปิดสถานบริการชั่วอายุ 150 วัน หากทำอีกก็จะปิดอีก ให้ทุกคนช่วย <u>เป็นหูเป็นตา</u> ให้กับจังหวัดเพื่อช่วยเยาวชนของชาติ	- ช่วยสลับตบรับฟังและดูแลแทน
14) ผม <u>ผ่านร้อนผ่านหนาว</u> ในฐานะสมาชิกพรรคข้าราชการมาเกือบ 30 ปี ได้เรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรง	- ผ่านปัญหาและอุปสรรคมานานับประการ
15) ม้าขาวพหงส์แดงคู่นี้ <u>ฟอร์มเล่นผีเข้าผีออก</u> พอ ๆ กันเอาใจยาก	- เดียวดีเดียวไม่ดีไม่คงที่
16) มองดูบ้านเมือง <u>ยังมีชื่อมีแปหรือเปล่า</u>	- กฎหมาย

ตาราง 2 (ต่อ)

บริบทที่ใช้คำซ้อนซ้ำ	ความหมายเปรียบเทียบ
17) สองตายายสมควรได้ใช้เวลาในบั้นปลายชีวิตพักผ่อนอยู่กับบ้านท่ามกลางลูกหลานที่คอยเอาใจใส่ดูแลให้สุขสบายเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของลูกหลาน	- เป็นที่พึ่งพาอาศัย
18) ร้อยเวรเจ้าของคดีเปิดโอกาสให้นักแข่งลิ้นสูบล้อสูบเนื้อเจ้าของรถโดยบอกเจ้าของรถว่าขณะนี้ยังหาผู้กู้เงินไม่ได้ต้องรอไปก่อน ทำให้เจ้าของรถต้องจ่ายเงินให้เจ้าของกิจการรถยกเพิ่มวันละ 300 บาท เขาอ้างว่าเป็นค่าจอดรถในจุดที่ปลอดภัย	- เรียกเอาเงินหรือทรัพย์สินของผู้อื่นเพงเกินกว่าเหตุ
19) หล่อนอาจโกรธเขาก็ได้ที่เขาท้าวราวกับว่าหล่อนเป็นหัวหลักหัวตอ	- เห็นเป็นคนที่ไม่มีความสำคัญ
20) ทุกครั้งหลังจากที่ได้พบกับเธอมาผมเป็นต้องกินข้าวແຫ່หม้อແຫ່ไห	- กินจนข้าวหมดหม้อ

การใช้คำซ้อนซ้ำในความหมายเปรียบเทียบของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ในตาราง 2 นี้ เป็นเพียงตัวอย่างที่ยกมาแสดงให้เห็น คำซ้อนซ้ำที่ใช้ในความหมายเปรียบเทียบที่เหลือมีปรากฏอยู่ในภาคผนวก ข

3.2 ลักษณะของความหมายของคำซ้อนซ้ำ

ดังที่กล่าวไว้แล้วว่าคำซ้อนซ้ำเกิดจากการนำคำ 4 คำที่มีความหมายมาเรียงกันโดยมีคำที่ 1 กับคำที่ 3 ซ้ำกันและคำที่ 2 กับคำที่ 4 มีความสัมพันธ์กันในทางความหมายคือมี

ความหมายเหมือนกันคล้ายกัน เป็นไปนทานองเดียวกัน หรือตรงข้ามกันและเมื่อเรียงรวม เป็นหนึ่งเดียวกันแล้วกลายเป็นคำใหม่คำหนึ่ง ซึ่งในการวิเคราะห์ จะจัดส่วนประกอบของคำ ที่ได้ใหม่นี้ว่าประกอบด้วย 2 หน่วยคำโดยถือว่าคำที่ 1 กับคำที่ 2 เป็น 1 หน่วยเรียกว่า หน่วยหน้า และคำที่ 3 กับคำที่ 4 เป็นอีก 1 หน่วย เรียกว่า หน่วยหลัง

จากลักษณะดังกล่าวเมื่อพิจารณาความหมายของคำซ้อนซ้ำพบว่ามี ความหมายแบ่ง เป็น 2 ลักษณะคือ

3.2.1 คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเป็นความหมายเดียว

3.2.2 คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเป็นความหมายรวม

3.2.1 คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเป็นความหมายเดียว ความหมายเป็นความหมายเดียว หมายความว่า ความหมายของแต่ละหน่วยของคำซ้อนซ้ำรวมกันแล้วได้เป็นหนึ่งความหมายเท่านั้น ซึ่งความหมายลักษณะนี้สามารถแยกย่อยได้ 4 ลักษณะ คือ

ก) ความหมายเท่ากับความหมายของหน่วยใดหน่วยหนึ่ง

ข) ความหมายเพิ่มจากความหมายของหน่วยแต่ละหน่วย

ค) ความหมายปรากฏที่หน่วยหน้า

ง) ความหมายปรากฏที่หน่วยหลัง

ก) ความหมายเท่ากับความหมายของหน่วยใดหน่วยหนึ่ง ความหมายเท่ากับ ความหมายของหน่วยใดหน่วยหนึ่ง หมายความว่าความหมายของแต่ละหน่วยของคำซ้อนซ้ำรวมกันได้เป็นหนึ่งความหมายและความหมายนั้นจะเท่ากับความหมายของหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่ประกอบกันเป็นคำซ้อนซ้ำความหมายที่ได้จึงไม่เปลี่ยนแปลงไปจากความหมายของแต่ละหน่วย เช่นคำว่า "ผู้เฒ่าผู้แก่" หน่วยคำ "ผู้เฒ่า" และหน่วยคำ "ผู้แก่" ทั้ง 2 หน่วยมีความหมายเหมือนกัน คือ คนที่มีอายุมาก เมื่อหน่วยคำทั้ง 2 รวมกันเป็นคำซ้อนซ้ำว่า "ผู้เฒ่าผู้แก่" ก็ยังคงมีความหมายว่าคนที่มีอายุมากเช่นกันและคำซ้อนซ้ำที่ความหมายเท่ากับความหมายของแต่ละหน่วยจากข้อมูล ที่นำมาวิเคราะห์คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเท่ากับความหมายหน่วยใดหน่วยหนึ่ง ดังตัวอย่างใน ตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเท่ากับความหมายของหน่วยใดหน่วยหนึ่ง

บริบทที่ใช้คำซ้อนซ้ำ	ความหมายเท่ากับความหมายของหน่วยใดหน่วยหนึ่ง
1) พลเอกเขาวลิต ยงใจยุทธ เจ้าของฉายาขงเบ้ง เมืองไทยและเคยขึ้นเ้าในการจัดตั้งรัฐบาลมาไม่รู้กี่ยุค <u>ก็สมัย</u> วันนี้อยู่ในสภาพล้มละลายทางอำนาจ	- หลายครั้ง
2) ข้อโจมตีที่คู่อาชัณฑ์ ถูกวิพากษ์วิจารณ์ก็คือบริหารงานและดำเนินนโยบายเป็นประโยชน์ต่อพ่อค้า นักธุรกิจ คนที่มีฐานะมากกว่าเกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน <u>คนยากคนจน</u> ในชนบท	- คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ขาดแคลนทรัพย์สินเงินทอง
3) หล่อนเป็นคนสวยแต่มีคนที่ชอบมากกว่าคนซึ่งแต่ในบรรดาคนซึ่งมีรอยอยู่ด้วยไม่เข้าว่าจ <u>เกลียดจซึ่ง</u> อย่างลึกล้าอะไรหรอก	- เกลียดจซึ่งอย่างมาก
4) ตีฉันไม่เคยคิดว่าตัวเองเป็น <u>ชาวฟ้าชาวสวรรค์</u> แต่เป็นคนี่เดินดินเหมือนกับคนอื่น ๆ	- เทวดาหรือนางฟ้า
5) ตามที่หนังสือพิมพ์ลงข่าวว่าโอลิมปิกโก่งกินนั้นทำให้คณะกรรมการโอลิมปิกถูกบุคคลที่ได้อ่านข่าวมีความ <u>เกลียดจซึ่ง</u> ได้รับการ <u>ดูหมิ่นดูแคลน</u>	- เหยียดหยาม
6) ฉันอยู่แต่ที่นี้ (วัดร่นาริวังศ์) ไม่ได้ไปไหนไม่ค่อย <u>ได้ยินได้ฟัง</u> อะไร	- ได้รับรู้จากการที่ผู้อื่นพูด
7) โพรที่อยู่ <u>ตามป่าตามดง</u> กินแต่ข้าวเหนียวนั้นเมื่อถูกจับตัวมาเป็นข้าเจ้าอยู่ในเมืองหลวงก็ต้องกินข้าวเหลือ <u>เจ้าคือข้าวที่เรียกกันว่าข้าวเจ้า</u>	- บริเวณที่เป็นป่าห่างไกลจากเมือง

ตาราง 3 (ต่อ)

บริบทที่ใช้คำซ้อนซ้ำ	ความหมายเท่ากับความหมาย ของหน่วยใดหน่วยหนึ่ง
8) เมื่อประชาชนคนดีต้อง <u>ติดคุกติดตะราง</u> กฎหมายก็ หมดความศักดิ์สิทธิ์	- ถูกคุมขัง
9) การโฆษณาพระที่มีการปลุกเสกใหม่ ๆ โดยเกจิ- อาจารย์ชื่อดังตามหนังสือต่าง ๆ มากมาย ทำให้มอง ดูว่าการทำอย่างนั้นเป็นเรื่องธุรกิจไปแล้ว ไม่ใช่ เป็น เรื่องการทำบุญทำกุศลตามที่อ้างกัน	- กระทำในสิ่งที่เป็นความดี
10) ผมขอเชิญชวนพี่น้องทุกท่านร่วมกับข้าราชการ ตุลาการ <u>น้อมเกล้าฯ น้อมกระหม่อม</u> ถวายชัยมงคล	- ใช้น้ำเสียงระกัมลงเป็นการถวาย ความเคารพเจ้านาย
11) ประชาชนชาวก็มพูชาแตกแยกกัน <u>เป็นก๊กเป็นเหล่า</u> รวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอีกครั้ง	- เป็นพวก, กลุ่ม
12) ความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ต้องการแก่ <u>ผู้หนึ่งผู้ใด</u> เป็น เรื่องผูกมัดให้ต้องอยู่กับสิ่งนั้นอย่างเหนียวแน่นกว่า สายโลหิต	- ใครคนหนึ่ง
13) ขอให้มีความสุขมาก ๆ นะลูก <u>พันทุกข์พันโศก</u> เสียที่	- หดสิ้นความทุกข์
14) <u>แม่บ้านแม่เรือน</u> ดูแลปรนนิบัติทุกคนในบ้านให้อยู่ดี กินดี	- หญิงที่ดูแลจัดการงานในบ้าน
15) ผมไม่ทราบว่าคุณชวณ หลีกภัย <u>เห็นดีเห็นงาม</u> ไปกับ ดร. ส่ววิทย์ โพธิวิหคไปได้อย่างไรในเรื่องนโยบาย เปิดป่าอุทยานแห่งชาติเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	- คิดว่าถูกต้องเหมาะสม

คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเท่ากับความหมายของหน่วยใดหน่วยหนึ่งในตาราง 3 นี้ เป็นเพียงตัวอย่างที่ยกมาแสดงให้เห็น คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเท่ากับความหมายของหน่วยใดหน่วยหนึ่งที่เหลือมีปรากฏอยู่ในภาคผนวก ๗

ข) ความหมายเพิ่มจากความหมายของแต่ละหน่วย ความหมายเพิ่มจากความหมายของแต่ละหน่วย หมายความว่า ความหมายของแต่ละหน่วยของคำซ้อนซ้ำรวมกันได้เป็นหนึ่งความหมายและความหมายนั้นนำหนักเพิ่มจากความหมายของแต่ละหน่วย เช่น ผู้ป่วยที่มีอาการมาก ๆ จะปวดแสบปวดร้อนสะบัดหนาวสะบัดใช้ถึงกับกินไม่ได้นอนไม่หลับ

คำว่า ปวดแสบปวดร้อน ความหมายของหน่วยคำ "ปวดแสบ" และหน่วยคำ "ปวดร้อน" ต่างก็มีความหมายบอถึงความรู้สึกเจ็บเหมือนกันแต่เมื่อหน่วยคำทั้งสองรวมกันเป็นคำซ้อนซ้ำว่า "ปวดแสบปวดร้อน" น้ำหนักของความหมายจะเพิ่มมากขึ้น คือ หมายถึงเจ็บปวดทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส จากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเพิ่มจากความหมายของแต่ละหน่วยดังตัวอย่างในตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเพิ่มจากความหมายของแต่ละหน่วย

บริบทที่ใช้คำซ้อนซ้ำ	ความหมายเพิ่มจากความหมายของแต่ละหน่วย
1) ละครน้ำเน่าและหนังสือดารา ^๑ นำเสนอเสนอชีวิตที่พึ่งเพื่อด้วยวัตถุประสงค์เอกราชเอกราชเกิดบนกองเงินกองทอง	- ในตระกูล เศรษฐี
2) ยักษ์ใหญ่ค้าหนังเงินจับประกวดยาถ่ายจะเป็นรูปใครก็ได้เช่น คนรัก พ่อ แม่ ลูกไม้เวียนแม่กระทั่งสัตว์เลี้ยง <u>ของรักของหวง</u> แล้วส่งไปที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์บริษัท	- สิ่งที่มีค่าและรักยิ่ง
3) นโยบายตลาดการค้าเสรีของเอลด์ชินไม่ได้เรื่องอยู่ในตลาดมีสินค้ามากมายแต่ผู้คนไม่มีเงินซื้อเกมพ่อค้าก็ <u>ซูดเลือดซูดเนื้อ</u>	- เรียกราคาแพงเกินควร
4) ชุมชนก็มี <u>ความดีความชอบ</u> ให้ไปรบราได้นางได้เงินมากมาย	- ความดีที่ควรได้รับบำเหน็จรางวัล
5) นายศิริชัยเฝ้า <u>ใจจดใจจ่อ</u> อยู่หน้าห้องไอชียูได้ขึ้นชื่อแสดงความยินยอมให้แพทย์ตัดขาของลูกชายทิ้ง	- มุ่งอยู่หรือเป็นห่วงอยู่
6) การแข่งขันประชันผลงานเมื่อมันกลายเป็น <u>การชิงดีชิงเด่น</u> การใช้มีดจึงเกิด	- แข่งขันกันเพื่อให้ได้ดีหรือให้เด่น
7) ชิ้นส่วนต่าง ๆ ของรถเมื่อหมดสภาพแล้วก็จะถูกนำมาเข้าเครื่องบดเป็น <u>ชิ้นเล็กชิ้นน้อย</u> เพื่อหลอมทำเป็นชิ้นส่วนใหญ่	- ละเอียดย

ตาราง 4 (ต่อ)

บริบทที่ใช้คำซ้อนซ้ำ	ความหมายเพิ่มจากความหมายของแต่ละหน่วย
8) "เกิดมาไม่เคยเป็นหนี้เป็นสินใครคราวนี้ต้องมาเป็น ทั้งแม่ทั้งลูก <u>ตายอดตายอยาก</u>	- อดอยากมาก
9) ด้วยความสวยของเกาะแก่งที่ล้อมรอบและมีเรือรบใหญ่ 50 ลำ เล่นเข้าขบวนมานึกภาพแล้วก็ต้อง <u>ตื่นตาตื่นใจ</u>	- ตื่นเต้น
10) ไม่รู้ว่าเมื่อใดรัฐบาลจะแก้ปัญหาคาราคาซังไม่รักษากฎหมายอย่าง <u>ถอนรากถอนโคน</u> เสียที	- ทำลายให้ถึงต้นตอเพื่อขจัดให้หมดสิ้นไป
11) แม่แสบเป็นเมียแต่งเหมือนกัน แต่ว่าเราแต่งของเราเองทำ <u>ผู้ใหญ่ไม่รู้ไม่เห็น</u> ด้วย	- ไม่รับรู้
12) แวบหนึ่งในความคิดได้ตาคันเพื่อนอยู่ในใจว่าพวกนี้เป็นทาสอารยธรรมถูกมอมเมา <u>ลึมหลึมตา</u> ไม่ขึ้น เพลงฝรั่งกระเดียดหูบ้างหรือเปล่ายังไม่ทราบ	- ไม่สนใจสิ่งอื่น
13) ในทางจิตวิทยาบอกว่าไม่มีใครที่ <u>ชอบให้ใครต่อใคร</u> ล่วงรู้เรื่องส่วนตัวของตัวเอง เพราะฉะนั้นก็จงอย่าได้พยายามเข้าไป <u>สอดคุ้สอดเห็น</u> เรื่องของคนอื่น	- แอบรู้เรื่องของผู้อื่น
14) ขณะนี้โจรก่อการร้ายทั้งสองกลุ่มต่างก็ <u>เหลือกองกำลัง</u> เพียงไม่กี่คนและกำลัง <u>หนีหัวซุกหัวซุน</u>	- หนีเอาตัวรอดอย่างยากลำบาก
15) กลุ่ม ส.ส 16 เดินหน้าลุยรุกเข้าบ้านสวนพญาให้ชื่อ <u>แป๊ะคึกฤทธิ์</u> เป่ากระหม่อม <u>เอาฤกษ์เอาชัย</u>	- ยึดถือเป็นกำลังใจว่าจะได้ชัยชนะประสบผลสำเร็จ

คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเพิ่มจากความหมายของแต่ละหน่วยในตาราง 4 นี้เป็นเพียงตัวอย่างที่ยกมาแสดงให้เห็น คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเพิ่มจากความหมายของแต่ละหน่วยที่เหลือมีปรากฏอยู่ในภาคผนวก ๗

ค) ความหมายปรากฏที่หน่วยหน้า ความหมายปรากฏที่หน่วยหน้า หมายความว่า ความหมายของแต่ละหน่วยของคำซ้อนซ้ำรวมกันได้เป็นหนึ่งความหมาย และความหมายนั้นเป็นความหมายของหน่วยหน้าของคำซ้อนซ้ำนั้น คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายปรากฏอยู่ที่หน่วยหน้า จากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์คำซ้อนซ้ำที่ความหมายปรากฏที่หน่วยหน้าดังตัวอย่างในตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายปรากฏที่หน่วยหน้า

บริบทที่ใช้คำซ้อนซ้ำ	ความหมายปรากฏที่หน่วยหน้า
1) "อ้อดี แทนที่จะรีบกลับบ้านกลับช่องกลับเตรีจเตรวไปไหนต่อไหน"	- กลับบ้าน
2) "ภายในถ้ำมีเสียงสะท้อนทำให้อ้อง หากสร้างจินตนา ก็เหมือนว่าเข้าไปนั่งฟังดนตรีวงใหญ่ที่บรรเลงโดยธรรมชาติ นักสำรวจผู้หนึ่งบอกว่ามันคือพิณพาทย์ผีเล่นเอาผู้ใดยินเสียงนั้น <u>ชนลูกชนพองกันพอสมควร</u> "	- ชนลูก หมายถึง ชนตั้งชั้น ความตกใจกลัว
3) "หล่อนจับปากจับคอเล่า "ชื่อคุณอ้อยแก่นำรักนะสวยก็สวยนิสัยก็ดี"	- ท้ากริยาห่อปากขณะพูด
4) "แกทําเจ้าหน้าเจ้าตาไปชวนคนโน้นคนนี้" หล่อนทิ้งทางเลียงซุ่นเคื่องใส่ลูกชาย	- ชอบทําเอาหน้า

ตาราง 5 (ต่อ)

บริบทที่ใช้คำซ้อนซ้ำ	ความหมายปรากฏที่หน่วยหน้า
5) ฉากที่ตร. วิชาркеดโดดจากปลายท่อระบายน้ำลงไปยังแอ่งน้ำเบื้องล่างชนิดเหย้าฟ้าทำมฤตยูดูแล้วหวาดเสียวคนดู <u>ใจหายใจคว่ำ</u> ไปด้วย	- ตกใจ
6) ปลอ่ยให้ <u>ชาวบ้านชาวช่อง</u> ที่สัญจรผ่านไปมาต้องวัดดวงกับใครงเหล็กที่ <u>ไม่รู้</u> จะหล่นมาใส่ศีรษะ เวลาไหน	- ประชาชน
7) คุณควรจะต้องตัดทอนรายจ่ายให้เหลือแต่เท่าที่จำเป็นเล็กน้อยที่ <u>ไอ้</u> เรื่องเลี้ยงคนไว้ในบ้านยุบ ๆ ๆ แต่ <u>ไม่ได้งานได้การ</u> อะไรเลยอย่างที่ว่าพวกคนโบราณเขาชอบทำกัน	- มีผลงานปรากฏให้เห็น
8) นางจินดาสั่งให้พนักงานต้อนรับมาเรียกให้ออกไปเดินรำกับเพื่อนชายที่มาด้วย แต่ตนได้ปฏิเสธกลับถุกนางจินดา <u>ต่อว่าต่อขาน</u> เมื่อร้านอาหารเลิกนางจินดาติดตามมาด่าและตบตีตนจึงงใช้มีดแทง	- ว่ากล่าวต่าหนิติเตียนแสดงงให้รู้ว่าไม่พอใจ
9) " <u>แต่งงานแต่งงาน</u> แล้วยังเอาน้องสาวไปกะเตงใส่เอาไว้ตลอดเวลาสามที่ไหนเขาจะไปไหนได้	- หญิงชายอยู่ร่วมเป็นสามีภรรยา
10) "ถือว่า <u>ทนายเถอะ</u> เยี่ย เลี้ยงมันมาจนมัน <u>ทำงาน</u> ทำการไปได้ก็แล้ว"	- ปฏิบัติกิจเพื่อเลี้ยงชีพ
11) ขอเตือนนักกอล์ฟ <u>ใคร</u> ไปเล่นให้พกอาหารและเครื่องดื่มไปด้วย <u>ไม่</u> งั้น <u>หวัง</u> เป็นลมเป็นแล้ง	- อากาศหน้ามีดหมดสติ
12) เกิดมาไม่เคย <u>เป็นหนี้เป็นสิน</u> ใครคราวนี้ต้องมาเป็น	- อยู่ในฐานะกู้ยืมเงินผู้อื่น
13) ฉันไม่เห็นด้วยที่ <u>ให้</u> มันไปเรียนถึงเมืองนอกเมืองนา	- ต่างประเทศ

ตาราง 5 (ต่อ)

บริบทที่ใช้คำซ้อนซ้ำ	ความหมายปรากฏที่หน่วยหน้า
14) ความวาบหวิวในละครเป็นเหตุหลายฉากใช้ความเช็กชื่อของดาราเป็นจุดขายอย่างป๊อปปูล่า ชูदानพงษ์นี้ขายหน้าอกหน้าใจมีเท่าไรช่นอกมากองงำให้ดูหมด	- เต้านม
15) เธอตั้งแต่เข้า <u>อาบน้ำอาบน้ำ</u> เตรียมตัวมาโรงเรียน	- ชำระล้างร่างกาย

คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายปรากฏที่หน่วยหน้าในตาราง 5 นี้ เป็นเพียงตัวอย่างที่ยกมาแสดงให้เห็นคำซ้อนซ้ำที่มีความหมายปรากฏที่หน่วยหน้าที่เหลือ มีปรากฏอยู่ในภาคผนวก ๑

ง) ความหมายปรากฏที่หน่วยหลัง ความหมายปรากฏที่หน่วยหลัง หมายความว่า ความหมายของแต่ละหน่วยของคำซ้อนซ้ำรวมกันได้เป็นหนึ่งความหมาย และความหมายนั้นเป็นความหมายของหน่วยหลังของคำซ้อนซ้ำนั้น จากข้อมูลที่น่าสนใจที่นำมาวิเคราะห์ คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายปรากฏอยู่ที่หน่วยหลัง ดังตัวอย่างในตารางต่อไปนี้

ตาราง 6 คำสอนซ้ำที่มีความหมายปรากฏที่หน่วยหลัง

บริบทที่ใช้คำสอนซ้ำ	ความหมายปรากฏที่หน่วยหลัง
1) พรรคพวกเพื่อนฝูงเขาก็เลยรับไปกินข้าวปลาอาหารคุยกันแต่เรื่องทั่ว ๆ ไป <u>ลืมหิวการบ้านการเมืองชั่วขณะ</u>	- งานที่เกี่ยวกับการบริหารประเทศ เพื่อความเป็นอยู่ของประชาชน
2) หากอค์นี้ป่วยก็น่าจะเสียชีวิตที่เวียดนาม ลาวต้องส่งคุณอค์นี้ไปรักษาตัวที่เวียดนามเพราะว่าประเทศลาวไม่มี <u>เครื่องมือ เครื่องมือทางการแพทย์</u> พอ	- สิ่งของที่ใช้สำหรับการทำงาน
3) "มึงคลมมีเมียสองคนต้องห้ามนะ <u>เดี๋ยวนี้เก็ก็ได้เงินดาวเงินเดือนมากขึ้นแล้ว</u> ท้ายังไงให้มันครบสามตามตำราท่าจะดี เพื่อจะมีลูกกะเขามั่ง	- เงินค่าจ้างในการทำงาน
4) ทั้ง 2 พากถนนและเกาะกลางถนน <u>มีต้นไม้ต้นไม้</u> ฟ้าประดับประดาเป็นที่ <u>เจริญหูเจริญตา</u> อย่างยิ่ง	- ความตา
5) คุณยายแอนนาอายุ 101 ปี ถูกคุณย่าชาติ อายุ 103 ปี ใช้ไม้ตีหัวสาเหตุเพราะคุณยายแอนนาไป <u>ขายหูขายตา</u> ทำสะดุ้งสะตุ้งกับเพื่อนชายวัย 96 ปี ที่คุณย่าชาติ <u>หมายปองอยู่</u>	- ซ้ำเสียงชมดุษฎี
6) นางสาวไทยมีเกียรติสูงต่อมามีครอบครัวเป็นคุณหญิงคุณนายหลายคน <u>ที่โด่งดังมากก็ได้แก่</u> นางสาวเรียมแพศยนาวิน <u>ได้ดิบได้ดี</u> ไปเป็นชายาสุลต่านพระองค์หนึ่งของมาเลเซีย	- มีหลักฐานและฐานะดีขึ้น
7) หนังสือประเภท <u>หนุ่มเจ้าสาว</u> วรรณกรรมระจิมกระจิมแบบนี้ <u>นี่คือเป็นที่ถูกอกถูกใจ</u> ของแฟน ๆ	- ชื่นชอบ

ตาราง 6 (ต่อ)

บริบทที่ใช้คำข้อเข้า	ความหมายปรากฏที่หน่วยหลัง
8) กระผมอยู่ใต้พระบารมีของท่านเติบโตทุกวันนี้ก็รู้แต่เรื่อง <u>ในรั้วในวัง</u>	- ภายในวังของเจ้านาย
9) ก่อนที่จะถึงสี่แยกได้พบตำรวจมีตำรวจหลายคนยืน <u>โบกไม้โบกมือ</u> อยู่ริมถนน	- แกว่งมือไปมาทาสัญญา
10) สวญ. สกอ. สารก็ได้เชิญอาจารย์มาทาทิธีเรียกวิญญาณของผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุมาสิงสถิตที่ศาลพิธีดังกล่าวทำให้ข้าราชการเสียชีวิตเพราะกลัววิญญาณจะ <u>ไม่ไปผูกไปเกิด</u> มาวนเวียนแพนพานอยู่ที่หน้าอำเภอ	- ไปเกิดใหม่
11) ผมเป็นนักการเมืองประเภทหน้าไหว้หลังหลอกวันหนึ่ง <u>คำอีก</u> วันหนึ่งเอาดอกไม้ไป <u>ฝากเนื้อฝากตัว</u>	- มอบตัวให้อยู่ในความอุปการะช่วยเหลือ
12) คนเราพอโตแล้วเขาก็ <u>รู้เนื้อรู้ตัว</u> ว่าเขาทำอะไรหรือไม่ทำอะไรบ้าง"	- มีสติรู้และเข้าใจ
13) ภาพที่มองจากข้างบน <u>สูงข้างล่าง</u> เห็นทุ่งนา เห็นต้นตาลลิบ ๆ <u>สุดลูกหูลูกตา</u> สวยงามอย่างบอกใคร	- สวยตา
14) ขณะนี้เรือนจำในเขตเศรษฐกิจพิเศษของจีนมีนักโทษ <u>ล้านคน</u> ส่วนใหญ่เป็นนักโทษหนุ่มสาวที่ถูกกระแสวิ่งคนแบบเศรษฐกิจหน้าท้าว มทับจนเสียผู้เสียคน	- เสื่อมเสียกลายเป็นคนไม่ดี
15) ประชาชนจะให้ความ <u>เห็นอกเห็นใจ</u> ฝ่ายค้านที่ถูกรัฐบาลเล่นงานเรื่องการเผยแพร่เทปลับ	- เห็นใจ

คำข้อนี้ซึ่งมีความหมายปรากฏที่หน่วยหลังในตาราง 6 นี้ เป็นเพียงตัวอย่างที่ยกมาแสดงให้เห็น คำข้อนี้ซึ่งมีความหมายปรากฏที่หน่วยหลังที่เหลือมีปรากฏอยู่ในภาคผนวก ก

3.2.2. คำข้อนี้ซึ่งมีความหมายเป็นความหมายรวม ความหมายเป็นความหมายรวม หมายความว่ามีความหมายของแต่ละหน่วยรวมอยู่ด้วยกัน ซึ่งความหมายลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะเป็นความหมายของคำข้อนี้ซึ่งมีส่วนประกอบที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น

– หญิงกลางคนในผ้าขึ้นกลางเก่ากลางใหม่หันมาบอกกับเขา คำว่ากลางเก่ากลางใหม่ คำนี้ มีความหมายทั้งเก่าและใหม่ ซึ่งหมายถึง ไม่เก่าแก่แต่ก็ไม่ใหม่ จากข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์คำข้อนี้ซึ่งมีความหมายรวมดังตัวอย่างในตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 คำข้อนี้ซึ่งมีความหมายเป็นความหมายรวม

บริบทที่ใช้คำข้อนี้	ความหมายเป็นความหมายรวม
1) โรงเรียนในสังกัด สบอ. ระวังจะได้ปิด <u>การเรียนการสอน</u> อย่างสิ้นเชิง	- กิจกรรมการจัดการศึกษา
2) การรวมพรรคเป็นไปได้ทั้งในกฎหมายหรือในทางพฤตินัยก็ได้แต่ทุกอย่างมี <u>ข้อดีข้อเสีย</u>	- ทั้งส่วนดีและส่วนไม่ดี
3) เจ้าคุณจับได้ชัดว่าเป็นเสียงกระแอมของคนที่ <u>ตื่นสนิท</u> ใช้ <u>เครื่องหลักเครื่องต้น</u> แน่	- นอนหลับไม่สนิทยังพอรู้สึกตัวอยู่บ้าง
4) รุ่งเช้าพระที่สวดมนต์เย็นนั้นจะกลับมาที่บ้านเป็นหน้าที่ <u>เจ้าบ่าวเจ้าสาว</u> จะต้องตักบาตรจากชนชั้นเดียวกันถึงทัพพีเดียวกันถือทัพพีเดียวกัน	- หญิงชายที่เข้าพิธีแต่งงาน

ตาราง 7 (ต่อ)

บริบทที่ใช้คำซ้อนซ้ำ	ความหมายเป็นความหมายรวม
14) <u>ทิวหงอกทิวตา</u> แกนนางทั้งสี่รัฐบาลและฝ่ายค้าน อย่าเมาอำนาจซึ่งผลประโยชน์กันจนประเทศชาติขอบ ขอบซ้ำ	- ทั้งคนแก่และคนหนุ่ม คนสาว
15) ลูกช่วยเหลือพ่อแม่ทุกอย่างยามที่พ่อแม่เจ็บใช้ก็ ช่วย <u>หาข้าวหาปลา</u> ให้	- ดูแลปรนนิบัติ

คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเป็นความหมายรวมในตาราง 7 นี้ เป็นเพียงตัวอย่างที่ยก
มาแสดงให้เห็น คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเป็นความหมายรวมที่เหลือมีปรากฏอยู่ในภาคผนวก ๘

จากการวิเคราะห์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประเภทความหมายของคำซ้อนซ้ำแยกได้
เป็น 2 ประเภท คือ คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายตรงและคำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเปรียบเทียบ 2
ประเภทนี้ คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายตรงมีจำนวนมากกว่าคำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเปรียบเทียบ
เช่นนี้ เพราะการใช้คำโดยให้มีความหมายตรงตามรูปคำนั้นทำได้ง่ายกว่าการใช้คำให้มีความ
หมายเปรียบเทียบ เนื่องจากการใช้คำให้มีความหมายเปรียบเทียบต้องผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบ
สิ่งสองสิ่งในขณะที่การใช้คำให้มีความหมายตรงสามารถนำเอาคำมาใช้ได้เลย ไม่ต้องมีการ
คิดหาสิ่งเปรียบเทียบ

ส่วนลักษณะของความหมายของคำซ้อนซ้ำ พบว่ามี 2 ลักษณะ คือ คำซ้อนซ้ำที่มี
ความหมายเดียว และคำซ้อนซ้ำที่มีความหมายรวม โดยคำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเดียวจะมี
จำนวนมากกว่า คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายรวมที่เป็นเช่นนี้ เพราะคำซ้อนซ้ำส่วนมากมีที่มาจาก
การนำเอาคำซ้อนมาเพิ่มการซ้ำคำแทรกไปในระหว่างคำซ้อนนั้น และโดยที่คำซ้อนส่วนมาก

การนำเอาคำซ้อนมาเพิ่มการซ้ำคำแทรกไปในระหว่างคำซ้อนนั้น และโดยที่คำซ้อนส่วนมาก ส่วนประกอบของคำส่วนใหญ่จะเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือเป็นไปในทางองเดียวกัน ประเภทที่ส่วนประกอบเป็นคำตรงข้ามกันมีเพียงส่วนน้อย จากเหตุผลนี้เมื่อพิจารณา หมายความว่าคำที่เป็นส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำพบว่าคำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบคำที่ 2 กับ คำที่ 4 เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือเป็นไปในทางองเดียวกัน ซึ่งลักษณะ เช่นนี้เมื่อส่วนประกอบรวมกันเป็นคำซ้อนซ้ำทำให้ความหมายของคำซ้อนซ้ำทั้งหน่วยหน้าและ หน่วยหลังยังคงมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือเป็นไปในทางองเดียวกัน และเมื่อรวม ความหมายของหน่วยหน้าและหน่วยหลังจึงได้เป็นความหมายเดียว ส่วนคำซ้อนซ้ำที่มีส่วน ประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำตรงข้ามกันลักษณะเช่นนี้เมื่อส่วนประกอบรวมกันเป็นคำ ซ้อนซ้ำทำให้ความหมายของหน่วยหน้าและหน่วยหลังตรงข้ามกัน เมื่อรวมความหมายของ หน่วยหน้าและหน่วยหลัง จึงได้ความหมายรวมทั้งของหน่วยหน้าและหน่วยหลัง คำซ้อนซ้ำที่นำ มาวิเคราะห์จะเป็นคำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบ คำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำที่มีความหมาย เหมือนกัน คล้ายกัน หรือเป็นไปในทางองเดียวกัน เป็นส่วนมาก คำซ้อนซ้ำที่ส่วนประกอบคำ ที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำตรงข้ามกันมีเป็นส่วนน้อย จึงทำให้มีคำซ้อนซ้ำที่มีความหมายเดียว มากกว่าคำซ้อนซ้ำที่มีความหมายรวม

นอกจากนี้เมื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างประ เภทของความหมายของคำซ้อนซ้ำกับลักษณะ ความหมายของคำซ้อนซ้ำแล้วพบว่าคำซ้อนซ้ำที่ใช้ในความหมายตรงมีทั้งที่เป็นความหมายเดียว และความหมายรวม และคำซ้อนซ้ำที่ใช้ในความหมายเปรียบก็เช่นเดียวกันมีทั้งที่เป็นความหมาย เดียวและความหมายรวม

บทที่ 4

การวิเคราะห์การใช้คำซ้อนซ้ำ

ในการวิเคราะห์คำซ้อนซ้ำเกี่ยวกับเรื่องส่วนประกอบ ชนิดและหน้าที่ ตลอดจนความหมาย ดังที่ได้เสนอไว้ในบทก่อนๆ นั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากบริบทที่มีการใช้คำซ้อนซ้ำในการสื่อสารจริงจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ตามที่ได้ระบุไว้ในขอบเขตของการศึกษาค้นคว้าในบทนี้จึงจะวิเคราะห์การซ้ำซ้อนซ้ำซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการศึกษาเรื่องภาษาโดยจะพิจารณาใน 2 ประเด็นคือ การปรากฏคำซ้อนซ้ำในบริบทการใช้ภาษา และวัตถุประสงค์ในการใช้คำซ้อนซ้ำ

4.1 การปรากฏคำซ้อนซ้ำในบริบทการใช้ภาษา

คำซ้อนซ้ำจำนวน 555 คำ ที่นำมาศึกษาวิเคราะห์นี้ได้เก็บรวบรวมมาจากบริบทในการสื่อสารที่ใช้จริงทั้งทางการเขียน และการพูดจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่กำหนดไว้ในขอบเขตการศึกษาค้นคว้า ซึ่งแหล่งข้อมูลแต่ละประเภทจะมีการนำเสนอเรื่องราวสารถึงผู้รับสาร ดังนี้

หนังสือพิมพ์รายวัน จะนำเสนอเกี่ยวกับ

- ข่าวสารต่างๆ เช่น ข่าวอาชญากรรม ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวสังคม ข่าวการศึกษา ข่าวกีฬา และ ข่าวบันเทิง เป็นต้น
- บทความที่เสนอข้อมูลและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ฯลฯ
- สารคดี เช่น สารคดีที่เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีทางการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ศิลปะและวัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

นวนิยายและเรื่องสั้น จะนำเสนอเรื่องราวของวิถีชีวิต ความคิด และพฤติกรรมของมนุษย์โดยเสนอผ่านทางตัวละคร

งานเขียนเชิงวิชาการ นักวิชาการจะนำเสนอทฤษฎี ข้อคิด ความเห็นของตนเกี่ยวกับเรื่องของภาษา และวรรณคดี

การสัมภาษณ์และการอภิปรายทางสื่อวิทยุและโทรทัศน์ นำเสนอข้อมูลข้อคิดความเห็นเกี่ยวกับเรื่องราวทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง

จากการวิเคราะห์ที่บริบทที่มีการใช้คำซ้อนซ้ำจากแหล่งข้อมูล การใช้ภาษาดังกล่าวข้างต้น พบว่ามีการใช้คำซ้อนซ้ำในบริบทที่มีเนื้อความเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

- เรื่องการเมืองการปกครอง
- เรื่องเศรษฐกิจ อาชีพ และการดำรงชีวิต
- เรื่องครอบครัว ความรัก การครองเรือน
- เรื่องการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจน

ความเชื่อ

- เรื่องธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- เรื่องสุขภาพพลานามัย
- เรื่องการกีฬา
- เรื่องความบันเทิง
- เรื่องของลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของมนุษย์

จากการวิเคราะห์การใช้คำซ้อนซ้ำในการสื่อสารบริบทที่มีเนื้อความต่างๆ ที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่ามีความนิยมในการใช้คำชนิดนี้ในการสื่อสารทั้งในทางการพูดและการเขียนในรูปแบบต่างๆ และใช้สื่อสารเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ การใช้คำซ้อนซ้ำที่ปรากฏมีลักษณะดังนี้

4.1.1 ชนิดของคำซ้อนซ้ำที่นำมาใช้ในการสื่อสาร ในขั้นของการวิเคราะห์ที่ดูชนิดของคำซ้อนซ้ำพบว่า คำซ้อนซ้ำที่พบมากที่สุด คือ คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยา รองลงไปคือ คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ คำนาม คำบุพบท และคำสรรพนาม ตามลำดับ และโดยที่เป็นการวิเคราะห์จากบริบทการใช้ภาษาจริงจึงกล่าวได้ว่าการใช้คำซ้อนซ้ำเพื่อการสื่อสารนั้นจะใช้คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยามากที่สุด รองลงไปคือ คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนาม คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำบุพบท และคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำสรรพนาม ตามลำดับมากน้อยที่ปรากฏ ตัวอย่างการใช้คำซ้อนซ้ำแต่ละชนิดในบริบทที่มีเนื้อความเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ได้แก่

- บรรดาพรรคการเมืองรัฐบาลจะเต็มอกเต็มใจแข็งข้อต่อพรรคประชาธิปัตย์ที่เป็นพรรคแกนหลักขึ้นมาแล้ว เพราะทนถูกปิดแข็งปิดขาดไปไม่ไหว

คำว่า ปิดแข็งปิดขาด เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยานุเคราะห์ที่ยกมานี้ ใช้ในการสื่อสารเรื่องราวที่มีเนื้อความเกี่ยวกับเรื่อง การเมืองการปกครองโดยทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา

- นโยบายตลาดการค้าเสรีของเฮลต์ซิงไม่ได้เรื่องจริงอยู่ในตลาดมีสินค้ามากมาย แต่ผู้คนไม่มีเงินซื้อแถมพ่อค้าก็ขาดเลือดขาดเนื้อ

คำว่า ขาดเลือดขาดเนื้อ เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยานุเคราะห์ที่ยกมานี้ ใช้ในการสื่อสารเรื่องราวที่มีเนื้อความเกี่ยวกับเรื่อง เศรษฐกิจและการดำรงชีวิตโดยทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา

- การหึงหวงแข่งดี การคิดเล็กคิดน้อย เป็นคำกริยานุเคราะห์ที่ยกมาออกฤทธิ์ขึ้น ทำให้คุณเสสสดใจยิ่งนัก

คำว่า คิดเล็กคิดน้อย เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยานุเคราะห์ที่ยกมาใช้ในการสื่อสารเรื่องราวที่มีเนื้อความเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว ความรัก การครองเรือน ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธานโดยประกอบคำว่า การเข้าข้างหน้ากลายเป็นหน่วยนาม

- สวญ. สภอ. สารก็ได้เชิญอาจารย์มาทำพิธีเรียกวิญญาณของผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุมาสิงสถิตที่ศาล พิธีดังกล่าวทำให้ข้าราชการขวัญเสียเพราะกลัววิญญาณจะไม่ไป ผุดไปเกิด มวนเวียนพันพ่านอยู่ที่หน้าอำเภอ

คำว่า ไปผุดไปเกิด เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยานุเคราะห์ที่ยกมาใช้ในการสื่อสารเรื่องราวที่มีเนื้อความเกี่ยวกับเรื่องศาสนา ประเพณี และความเชื่อโดยทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยา

- อุทยานแห่งชาติ สมบัติล้ำค่าคู่บ้านคู่เมือง ถูกยกมาใส่พานให้พ่อค้านักลงทุนเข้ามาเขมือบหักล้างทางป่าสร้างรีสอร์ท โรงแรมสนามกอล์ฟ เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

คำว่า คู่บ้านคู่เมือง เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ที่ยกมาใช้ในการสื่อสารเรื่องราวที่มีเนื้อความเกี่ยวกับเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยทำหน้าที่ขยายหน่วยประธาน คือ อุทยานแห่งชาติสมบัติล้ำค่า

- ลั่นเกล้าลั่นกระหม่อมของปวงชนชาวไทย ทรงริเริ่มนำทางการแก้ปัญหา
จรรยาด้วยพระเมตตาแล้ว

คำว่า ลั่นเกล้าลั่นกระหม่อม เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามใช้เป็นคำ
ราชาศัพท์

- ยาเสพติดพวกนี้บางครั้งแอบแฝงมาในรูปของยากล่อมประสาท ต้องระวัง
ให้ดี ทางที่ดีหากไม่เข้ายาตามหมอสั่ง อย่าลุ่มลุ่มห้ำไปกินเข้าอันตราย

คำว่า ลุ่มลุ่มห้ำ เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ในบริบทนี้ใช้ในการสื่อสาร
เรื่องราวที่มีเนื้อความเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพพลานามัย ท่าหน้าที่ขยายความให้กับหน่วยกริยา
คือ คำว่า กิน

- ศิกมวมิตรภาพผ่านไปด้วยดี ส่วนพวกประเภทแกลั้งโง่ ครึ่งหลังระวัง
ให้ดีที่ถือโอกาสสอดแทรกโฆษณาแบบไม่ดูตาม้าตาเรือ

คำว่า ตาม้าตาเรือ เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนาม ในบริบทนี้ใช้ในการสื่อ
สารเรื่องราวที่มีเนื้อความเกี่ยวกับการกีฬา

- ซิงช้าซาลีเป็นเรื่องวัยรุ่นเด็กหนุ่มเด็กสาว ที่กำลังเรียนหนังสือในยุค
ปัจจุบัน

คำว่า เด็กหนุ่มเด็กสาว เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนาม ในบริบทนี้สื่อสาร
เรื่องราวที่มีเนื้อความเกี่ยวความบันเทิงโดยท่าหน้าที่ขยายหน่วยนามคือ คำว่าวัยรุ่น

- คนเราทุกวันนี้พูดจาไม่อยู่กับร่องกับรอย

คำว่า กับร่องกับรอย เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำบุพบท ในบริบทนี้สื่อสาร
เรื่องราวที่มีเนื้อความเกี่ยวกับเรื่องลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของมนุษย์โดยท่าหน้าที่ขยาย
หน่วยกริยาคำว่าไม่อยู่

- ความรู้สึกว่าคุณเป็นสิ่งที่ต้องการแก่ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นเครื่องผูกมัดให้ต้องอยู่กับ
สิ่งนั้นอย่างเหนียวแน่นกว่าสายโลหิต

คำว่า ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำสรรพนาม ในบริบทนี้สื่อสาร
เรื่องราวที่มีเนื้อความเกี่ยวกับเรื่องลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของมนุษย์โดย ท่าหน้าที่เป็น
หน่วยประธาน

จากตัวอย่างการใช้คำซ้อนซ้ำในบริบทที่มีเนื้อความต่างๆ ที่ยกมานี้แสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวที่มีเนื้อหาเป็นวิชาการ เรื่องราวที่ต้องการเน้นสาระ เรื่องราวที่เนื้อหาเป็นเรื่องเฉพาะซึ่งเรื่องราวและเนื้อหาสาระลักษณะนี้โดยปกติภาษาที่ใช้จะใช้ภาษาที่เป็นแบบแผน หรือเรื่องราวที่ไม่มีสาระเป็นทางการก็มีการใช้คำซ้อนซ้ำทั้งสิ้น

4.1.2 ใช้คำซ้อนซ้ำเป็นคำขยายคำอื่นในประโยค จากการวิเคราะห์คำซ้อนซ้ำในบริบท พบว่ามักจะใช้คำซ้อนซ้ำขยายคำอื่นในประโยคให้มีความกระชับ โดยไม่จำกัดว่า จะต้องเป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์เท่านั้น คำซ้อนซ้ำชนิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนาม คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยา คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์และคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำบุพบทล้วนแต่ถูกนำมาใช้เป็นคำขยายคำอื่นในบริบททั้งสิ้น ดังนี้

ก. การใช้คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามขยายคำอื่น ตัวอย่างเช่น

- กล่าวกันว่า รัฐบาลย่อมมองการณ์ไกลจะทำอะไรก็คิดถึงอนาคตของคน รุ่นลูกรุ่นหลาน แต่นักการเมืองจะมองแบบสั้นๆ ทำอะไรก็คิดถึงคะแนนเสียง

คำว่า รุ่นลูกรุ่นหลาน เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามในบริบทนี้ ถูกใช้ขยายคำนามคำว่า คน

- ขณะนี้โจรก่อการร้ายทั้งสองกลุ่มต่างก็เหลือกำลังเพียงไม่กี่คนและกำลังหนี หัวซุกหัวซุน

คำว่า หัวซุกหัวซุน เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามในบริบทนี้ ถูกใช้ขยายคำกริยาคำว่า กำลังหนี

ข. การใช้คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาขยายคำอื่น ตัวอย่างเช่น

- ทุกครั้งหลังจากที่ได้พบกับเธอมา ผมเป็นต้องกินข้าว ແຫ່ງหม้อແຫ່ງไห

คำว่า แຫ່ງหม้อແຫ່ງไห เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาในบริบทนี้ ถูกใช้ขยายคำกริยา คือ คำว่ากิน

- นื่องหนูเสาวลักษณ์สรุปว่า หัวหน้าพรรคเอกภาพน่าจะถึงเวลาเปลี่ยนตัวเท่านั้นแหละ ขบวนการ รวมที่มรมตา นื่องหนูตั้งสนั่น

คำว่า รุ่มที่มรุ่มต่ำ เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยานุเคราะห์ที่ ถูกใช้ ขยายคำนามคำว่า ขบวนการ

- เรื่องการสอบสวนทางวินัยที่ ดร.อมร รักษาสัตย์เป็นประธาน กำลังมี ผลคืบหน้าถึงขนาดที่ถูกขี้ผิดได้

คำว่า ที่ถูกขี้ผิด เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยานุเคราะห์ที่ถูกใช้ขยาย คำวิเศษณ์คำว่า ขนาด

ค. การใช้คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ขยายคำอื่น ตัวอย่างเช่น

- หญิงกลางคนในผ้าชีนกลางเก่ากลางใหม่ หันมาบอกกับเขา

คำว่า กลางเก่ากลางใหม่ เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ในบริบทนี้ ถูกใช้ขยายคำนามคำว่า ผ้าชีน

- คุณนายพเยียดตอบอย่างเต็มปากเต็มคำ "ดิฉันไม่มีญาติในกรุงเทพฯ หรอกคะ"

คำว่า เต็มปากเต็มคำ เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ในบริบทนี้ ถูก ใช้ขยายคำกริยา คำว่า ตอบ

- ดอนเจดีย์เกมส์ที่สุพรรณบุรี ปลายปีหน้าคงยิ่งใหญ่สมหน้าสมตา

คำว่า สมหน้าสมตา เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ในบริบทนี้ ถูกขยาย คำวิเศษณ์คำว่า ยิ่งใหญ่

4.1.3 ใช้คำซ้อนซ้ำไม่ตรงตามหน้าที่ โดยปกติคำแต่ละชนิดจะทำหน้าที่หลักแตกต่างกันไปแต่ละชนิด ดังนี้

คำนาม ทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หรือหน่วยกรรมรอง

คำกริยา ทำหน้าที่เป็นหน่วยกริยาให้กับหน่วยประธาน

คำวิเศษณ์ ทำหน้าที่เป็นคำช่วยขยายหน่วยประธาน หน่วยกริยา หน่วยกรรม ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

คำบุพบท ทำหน้าที่นำหน้าคำอื่น

แต่จากการวิเคราะห์การใช้คำซ้อนซ้ำชนิดต่างๆ พบว่ามีการใช้คำซ้อนซ้ำแต่ละชนิดไม่ตรงตามหน้าที่อยู่บ้าง ดังนี้

ก. ใช้คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามทำหน้าที่เป็นคำกริยา ตัวอย่างเช่น

- ภายในถ้ามีเสียงสะท้อนทำให้ก้อง หากสร้างจินตนาการก็เหมือนเข้าไปนั่งฟังดนตรีวงใหญ่ที่บรรเลงโดยธรรมชาติ นักสำรวจผู้หนึ่งบอกว่ามันคือพิณพาทย์ผี เล่นเอาผู้ได้ยินเสียงนั้นขนลุกขนพองกัน พอสมควร

คำว่า ขนลุกขนพอง เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามในบริบทนี้ ถูกใช้เป็นคำกริยาหมายถึง อาการหวาดกลัว

ข. ใช้คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาทำหน้าที่เป็นประธานหรือกรรมตรง ตัวอย่างเช่น

- บางครั้งทอดหัวเราะให้กับความช่างจดช่างจำ ความฉลาดในการเรียนรู้ของเต็นน้อย

คำว่า ช่างจดช่างจำเป็นคำวิเศษณ์ประกอบคำว่า ความเข้าไปข้างหน้ากลายเป็นหน่วยนามทำหน้าที่เป็นหน่วยกรรมตรงให้กับหน่วยกริยา "หัวเราะให้กับ"

- เราจะเห็นว่าเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว อำนาจไม่ได้ตกไปที่ประชาชนแต่ตกไปมือของคนรุ่นใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ ข้าราชการเป็นหลักมาตลอดจะดีจะชั่วก็ขึ้นอยู่กับข้าราชการ

คำว่า จะดีจะชั่ว เป็นคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ ในบริบทนี้ถูกใช้เป็นกริยาให้กับหน่วยประธานคือ "ข้าราชการ"

จากการวิเคราะห์การปรากฏคำซ้อนซ้ำในบริบทการใช้ภาษาพบว่า คำซ้อนซ้ำสามารถนำมาใช้ในการสื่อสารเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางทั้งในเรื่องที่เป็นทางการและเรื่องที่ไม่เป็นทางการ และในการนำคำซ้อนซ้ำมาใช้สื่อสารในบริบทที่นำมาศึกษาจะใช้คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยามากที่สุด รองลงไปคือ คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ และคำนามตามลำดับ ส่วนคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำสรรพนามและคำบุพบทมีการใช้บ้างเพียงเล็กน้อย และการใช้คำซ้อนซ้ำดังกล่าวนี้นิยมนำมาใช้เป็นคำขยายคำอื่นๆ ในประโยคเพื่อให้คำที่จะขยายมีความ

กระจ่างชัดมากขึ้น นอกจากนี้ก็พบว่า มีการใช้คำซ้อนซ้ำไม่ตรงตามหน้าที่ เช่น ใช้คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาเป็นประธาน หรือใช้คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์เป็นคำกริยาหรือเป็นกรรมตรง นอกจากนี้มีคำซ้อนซ้ำบางคำที่เป็นคำที่ใช้เฉพาะในภาษาที่เป็นแบบแผน เช่น ใช้เป็นราชาศัพท์ได้แก่ คำว่า ไพรดเกล้าไพรดกระหม่อม น้อมเกล้าน้อมกระหม่อม ทูลเกล้าทูลกระหม่อม และล้นเกล้าล้นกระหม่อม คำที่มีความหมายกลาง สามารถใช้ทั้งในภาษาที่เป็นแบบแผนและภาษาถึงแบบแผน เช่น คำว่า การเรียนการสอน ความดีความชอบอย่างหนึ่งอย่างใด ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เป็นต้น

4.2 วัตถุประสงค์ในการใช้คำซ้อนซ้ำ

การศึกษาวិเคราะห์คำซ้อนซ้ำตั้งแต่เรื่อง ส่วนประกอบ ชนิดและหน้าที่ ความหมาย ตลอดจนถึงการปรากฏคำซ้อนซ้ำในบริบทการใช้ภาษา ทำให้เราได้รู้จักคำซ้อนซ้ำโดยละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการที่จะสามารถนำเอาคำซ้อนซ้ำไปใช้ในการสื่อสารทั้งทางการพูด และการเขียนรูปแบบต่างๆ ได้ โดยเกิดสัมฤทธิ์ผล และจากการศึกษาการใช้คำซ้อนซ้ำในบริบทจากแหล่งข้อมูล จะเห็นได้ว่าผู้ใช้ภาษาสามารถที่จะนำคำซ้อนซ้ำไปใช้ประโยชน์ดังนี้

- 4.2.1 ใช้คำซ้อนซ้ำเพื่อช่วยเน้นความหมาย
- 4.2.2 ใช้คำซ้อนซ้ำเพื่อแสดงเจตนาอ้อมของผู้พูด
- 4.2.3 ใช้คำซ้อนซ้ำเพื่อความสละสลวยของภาษา

4.2.1 การใช้คำซ้อนซ้ำเพื่อช่วยเน้นความหมาย เกี่ยวกับการใช้คำเพื่อช่วยเน้นความเน้น สมพร มั่นตะสูตร (2525 : 58-59) ได้กล่าวไว้ว่า การซ้ำคำหรือซ้อนคำ ช่วยเน้นความหมายให้หนักแน่นกว่าเดิม โดยอ้างตัวอย่างในรวมอมตะนิยายของยาขอบ เล่ม 2 ของโชติ แพร่พันธุ์ ดังนี้

- "แม้การวิวาทของเราจะต้องโดยแบบแผนของคนธรรพ์ ก็อย่าก้าให้ความเป็นผิวเมียของเรางดงาม กว่าที่จะมารวบหัวรวบหางให้เสรีจลันในสถานการณณ์เช่นนี้"

- "ดังได้เรียนแล้วว่าหล่อนเป็นสุจริตสุดถนอม"

ข้อความทั้ง 2 ข้อความดังกล่าว คำที่แสดงการซ้ำคำหรือซ้อนคำที่กล่าวถึง คือคำว่า รวบหัวรวบหาง และคำว่า สุดรักสุดถนนอม ซึ่งก็คือ คำซ้อนซ้ำนั่นเอง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าคำซ้อนซ้ำสามารถช่วยเน้นความที่เราต้องการจะสื่อได้เพราะมักใช้เป็นคำขยายและส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำคำที่ 1 กับคำที่ 3 ซึ่งมีเสียงและรูปซ้ำกันจะช่วยเน้นย้ำและส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 ซึ่งมีลักษณะของคำซ้อนจะช่วยให้ความหมายกระจ่างชัดเจน เมื่อแต่ละส่วนรวมกันเข้าจะช่วยย้ำความหมายให้ชัดเจน ซึ่งตัวอย่างบริบทที่มีการใช้คำซ้อนซ้ำในการสื่อสารซึ่งแสดงให้เห็นว่าช่วยเน้นความซึ่งได้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ มีดังนี้

- ขณะนี้มีคนติดเชื้อเอชไอวีต่ำกว่า 2 หมื่นคน และตายไปแล้วถึง 8 พันคน ตัวเลขนี้เริ่มแรกอยู่ในหมู่พวกรักร่วมเพศ แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนมาสู่คนทุกเพศทุกวัย

คำว่า ทุกเพศทุกวัย ช่วยเน้นความหมายที่ต้องการจะบอกว่า ขณะนี้โรคเอชไอวีได้แพร่ระบาดไปสู่ผู้คนที่ทั้งที่เป็นหญิงและชายอีกทั้งผู้ที่อยู่ในวัยต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่

- "เธอไม่เคยคิดว่าผมได้ให้อะไรกับเธอ ความจงรักภักดีและความเป็นสุดรักสุดบูชาของผมไม่ทำให้เธอรู้สึกที่ผมได้ให้อะไรกับเธอ"

คำว่า สุดรักสุดบูชา ช่วยเน้นความหมายที่ต้องการจะบอกว่า หญิงที่ชายผู้นี้กล่าวถึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อเขาเป็นพิเศษ

- ไม่รู้ว่เมื่อใดรัฐบาลจะแก้ปัญหาตำรวจไม่รักษากฎหมาย อย่างถอนรากถอนโคนเสียที

คำว่า ถอนรากถอนโคน ช่วยเน้นความที่ต้องการจะบอกว่า การแก้ปัญหา นั้นเป็นการแก้ที่หมดล้นไม่ให้มีปัญหาหลงเหลืออยู่อีกต่อไป แม้ว่า ปัญหานั้นจะเปรียบเหมือนต้นไม้ที่ฝังรากลึกก็ให้ขุดถอนรากออกมาให้พินดินเลยที่เดียว

- กรุงเทพฯ รดตติทุกถนนแต่ถนนสุขุมวิท เป็นสายที่ติดหนักสาหัสที่สุดเพราะติดทั้งวันทั้งคืน

คำว่า ทั้งวันทั้งคืน ช่วยเน้นความที่ต้องการจะบอกว่า สภาพรถติดบนถนนสุขุมวิทนั้นมีความรุนแรงเป็นอย่างมากเพราะติดอยู่ตลอดเวลาทั้งในช่วงกลางวันและกลางคืน

- แม่แสบเป็นเมียแต่งเหมือนกันแต่เราแต่งของเราเอง ท่านผู้ใหญ่ไม่รู้ไม่

เห็นด้วย

คำว่า ไม่รู้ไม่เห็น ช่วยเน้นความต้องการจะบอกว่า การแต่งงานที่เกิดขึ้นกับผู้ใหญ่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับใครๆ เลย

- เราต้องการให้การแต่งงานของฝ่ายค้านเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทุกพรรค จึงเห็นควรตั้งวิฝ่ายค้านขึ้นมา

คำว่า อันหนึ่งอันเดียวกัน ช่วยเน้นความต้องการจะบอกว่า ความรวมเป็นพวกเดียวกันโดยที่จะไม่มีการแตกแยกออกจากกันเป็นเด็ดขาด

4.2.2 การใช้คำซ้อนซ้ำเพื่อแสดงเจตนาอ้อมของผู้พูด การสื่อสารนั้นเป็นเรื่องของผู้ส่งสารที่ต้องการที่จะส่งสารถึงผู้รับสารโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ ซึ่งในเอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 8-15 (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2526 : 349-354) ได้กล่าวถึงเรื่องเจตนาในการส่งสาร โดยแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

ก. เจตนาตรง คือ ความหมายที่เป็นเจตนาของผู้ส่งสารซึ่งสอดคล้องกับความหมายประจำรูปประโยค เช่น ประโยคที่ว่า "แกงนี้ยังจิตอยู่เลย" เจตนาตรงของผู้ส่งสารซึ่งสอดคล้องกับความหมายประจำรูปคือ การบอกให้ผู้รับสารทราบว่า แกงมีสภาวะเช่นไร โดยปกติแล้วเจตนาตรงของผู้ส่งสารได้แก่เพื่อเล่าความ คาดคะเน อธิบาย แสดงความเห็น แนะนำ เป็นต้น

ข. เจตนาอ้อม คือ ความหมายที่เป็นเจตนาของผู้ส่งสารซึ่งไม่สอดคล้องกับความหมายประจำรูปประโยค เป็นเจตนาที่แอบแฝงอยู่ เช่น ในประโยคเดิมที่ว่า "แกงนี้ยังจิตอยู่เลย" ความหมายที่เป็นเจตนาอ้อม อาจหมายถึง คำตำหนิหรือเป็นคำสั่งให้ผู้รับสารส่งน้ำปลามาให้เติมลงในแกงก็ได้ โดยปกติแล้วเจตนาอ้อมที่แอบแฝงอยู่ในความหมายประจำรูปประโยคก็คือ การเห็นบนแหม่ ประชดประชัน เสียคดี ซึ่งในการสื่อสารนั้นไม่ว่าจะเป็นทางการพูดหรือ การเขียนนั้นเราอาจนำเอาคำซ้อนซ้ำมาใช้ในการสื่อสารของเราเพื่อแสดงการเห็นบนแหม่ประชดประชันเสียคดีได้ ซึ่งตัวอย่างบริบทที่มีการใช้คำซ้อนซ้ำในการสื่อสารซึ่งแสดงเจตนาหรือนัยการเห็นบนแหม่ประชดประชันเสียคดีซึ่งได้จากการแหล่งข้อมูลมีดังนี้

- แม่ตะโกนเรียนอยู่หน้าห้อง "นอนกินบ้านกินเมืองหรือไง ปล่อยให้เรียกอยู่

ได้ตั้งนาน"

คำว่า กินบ้านกินเมือง หมายถึง ได้ครองเมืองเป็นเจ้า เป็นนาย เมื่อพูดว่า "นอนกินบ้านกินเมือง หรือใจ ปลอ่ยให้เรียกอยู่ได้" จึงเป็นการเปรียบเทียบว่าท้าวอย่างกับเจ้านายจะตื่นเมื่อใดก็ได้ ซึ่งเมื่อใช้กับคนธรรมดาจึงเป็นเจตนาของการประชดประชันว่า นอนตื่นสายมาก

- ผู้หญิงไทยขายดิบขายดี ตีตลาดโลกได้เสมอมา ถ้าเราไม่มีหญิงงามคงต้องเสียตุลการค่ามากกว่านี้

คำว่า ขายดิบขายดี โดยปกติใช้กับการขายสินค้าสิ่งของ แต่ผู้หญิงเป็นคนมีชื่อเสียงที่ไม่ใช่สินค้าที่จะนำมาซื้อขายกันได้ แต่เมื่อกล่าวประโยคดังกล่าวจึงเท่ากับเป็นการตีค่าผู้หญิงว่า เป็นสินค้าสิ่งของที่ซื้อขายกันได้ และเมื่อกล่าวเพิ่มว่า หญิงงามที่เป็นสินค้านี้ช่วยทำให้ไม่ต้องเสียตุลการค่ามากกว่านี้ จึงเท่ากับเป็นการเจตนาที่จะเสียชื่อเสียง การดำเนินการค้าขายของไทยว่า ทาได้ไม่ดีพอ เสียเปรียบ ต่างประเทศ

- ก่อนที่จะมีการแต่งตั้งรัฐมนตรีแรงงานฯ นั้น ในพรรคความหวังใหม่ที่ใครต่อใครทำท่าเหมือนไม่ยากได้ตำแหน่งนี้ แต่ขอโทษที่เรื่องโกหกเพราะแย่งกันจะเป็นจะตาย รัฐมนตรีช่วยหลายต่อหลายคน กระเทียมกระเทียมหรือที่จะมีการลือบปี่ว้าง เต็มกันสารพัดเรื่องแย่งเก้าอี้กันอย่างดุเดือด

คำว่า จะเป็นจะตายในที่นี้หมายความว่า มีความสำคัญเป็นอย่างมากเท่ากับความเป็นความตายเลยทีเดียว ซึ่งการที่รัฐมนตรีคนในพรรคความหวังใหม่แสดงท่าทีว่าไม่ยากได้ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานฯ แต่ในขณะเดียวกันก็มีการลือบปี่ว้าง เต็มกันแย่งเก้าอี้กันอย่างกับว่าหากไม่ได้รับตำแหน่งนี้แล้วจะตายกันขึ้นมา ผู้กล่าวข้อความนี้จึงเจตนาที่จะเห็บแหมเสียชื่อเสียงว่า การที่แสดงท่าทีว่าไม่ยากได้ตำแหน่งนี้เป็นการโกหก นั่นเอง

- เจ้าของรายการบางรายถึงกับยืมมือสื่อมวลชนวิพากษ์วิจารณ์ทวนกระแสด้วยเกรงว่าผลเอกยุทธนาจะสั่งไล่รายการตามแบบฉบับของตนเกรงจะเสียพื้นที่บ่อเงินบ่อทอง

คำว่า บ่อเงินบ่อทอง ในที่นี้หมายถึง รายได้หรือ ผลประโยชน์อันมหาศาลที่ได้รับ ข้อความในบริบทดังกล่าวผู้กล่าวต้องการที่จะบอกว่า เจ้าของรายการที่ได้รับจัดสรรเวลาจากสถานีโทรทัศน์ เพื่อผลิตรายการออกอากาศทุกอย่าง เพื่อจะให้ตนยังได้รับการจัด

สรรเวลาเหมือนเดิมโดยผู้กล่าวมีเจตนาที่จะเห็นแบบเสียดสีให้เห็นว่า สถานีโทรทัศน์เป็น แหล่งผลประโยชน์ที่หารายได้เป็นอันมาก สำหรับเจ้าของรายการทั้งหลาย จึงต้องพยายาม ทาทุกวิถีทางเพื่อไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ

- การรักษาภูมิจราจรบ้านเราก็คือผีเข้าผีออก จ่ายเงินกันตรงจุดก็เรียบร้อย

คำว่า ผีเข้าผีออก โดยปกติมีความหมายเป็นเชิงเปรียบเทียบถึงการกระทำ ที่ไม่แน่นอน ผู้กล่าวน่าจะมาใช้กล่าวเพื่อเจตนาจะเสียดสี การปฏิบัติงานของตำรวจจราจรว่า ไม่ได้ยึดกฎระเบียบการจราจรที่แท้จริงอย่างสม่ำเสมอ หากใครทำผิดกฎระเบียบการจราจร เมื่อมีการจับกุมหากผู้ขับขี่จ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่ก็ได้รับการละเว้นการลงโทษตามกฎหมาย แต่ถ้ามองไม่มีการจ่ายเงิน จะด้วยผู้ขับขี่ไม่ยินยอมจ่ายหรือไม่จ่าย หรือเจ้าหน้าที่ไม่เรียกร้อย ผู้ขับขี่ก็จะถูกลงโทษตามกฎหมายการจราจรที่กำหนด

- การเอาเรื่องส่วนตัวมาทำลายวงการกีฬาโดยรวมก็ไม่สมควรอย่างยิ่ง เรื่อง นี้ต้องฝากผีฝากไข้ไว้กับคนชื่อ เทอดพงษ์ ไชยพันธ์ รมต. กีฬาจะแก้ไขปัญหาคิดดีแค่ไหน

คำว่า ฝากผีฝากไข้ ความหมายประจำรูปคำโดยปกติจะใช้เกี่ยวกับเรื่อง การประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่พึงมีต่อ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือ ผู้ใหญ่ ในครอบครัว ความหมายของคำ หมายถึงการรับผิดชอบในการปรนนิบัติรักษาท่านเหล่านั้นในยามเจ็บไข้ ได้ป่วยและเมื่อถึงแก่กรรมก็ต้องจัดการตามประเพณี แต่ในบริบทที่ยกมานี้ ผู้กล่าวน่าจะใช้ในการพูดถึงเรื่องการกีฬาของประเทศว่า ขอฝากผีฝากไข้ การกีฬากับรัฐมนตรีที่รับผิดชอบดูแล เรื่องนี้ ก็โดยมีเจตนาที่จะเห็นแบบสถานการณ์ผังวงการกีฬาของชาติอยู่ในสภาพที่มีปัญหาเป็น หน้าที่ที่รัฐมนตรีที่ดูแล เรื่องนี้จะต้องเข้ามาดูแลและแก้ไขปัญหาคิดดีไหม

- "ขวาง" สุดใจกล่าว "เอาพระยศพระเกียรติกระทั่งผู้ใหญ่นับบอกก็แล้วไป"

บริบทที่ยกมานั้นมาจากนวนิยายเรื่องผู้ดี เป็นคำพูดของตัวละครคือ สุดใจ ที่ต่อว่าตัวละครตัวหนึ่งคือ วิมล ที่มาของการที่สุดใจต่อว่าวิมลก็คือวิมลไม่ยอมที่จะไปปรึกษา หารือพ่อแม่ ของสุดใจซึ่งมีศักดิ์เป็นอาของวิมล เมื่อเกิดมีปัญหาลักษณะ ภายในครอบครัวซึ่ง วิมลรับผิดชอบดูแล คำว่า พระยศพระเกียรติเป็นคำราชาศัพท์ที่ใช้กับเจ้านาย เมื่อสุดใจใช้ กับวิมลซึ่งเป็นสามัญชน จึงเป็นเจตนาที่สุดใจจะประชดประชันวิมลว่าถือตัวกับผู้ใหญ่ซึ่งเป็น พ่อแม่ของสุดใจเอง

- โครงการรถไฟฟ้ากรุงเทพมหานครยังไม่ลงตัว เรื่องสถานที่สร้างอุ้งจอรถและ
ซ่อม ส่วนโครงการรถไฟฟ้ามหานครยังไม่ทราบว่า จะเป็นลูกผีลูกคน

คำว่า ลูกผีลูกคน ตามรูปคำ ลูกผี คือเด็กแรกเกิด 3 วันที่มีความกัน เชื่อ
ว่ายังไม่พ้นอันตรายอาจจะถูกผีเอาไป ต่อเมื่อคลอดได้นานประมาณ 4 วันแล้วจึงเชื่อว่าจะ
พ้นอันตรายผีไม่อาจเอาไปได้อยู่รอดได้เป็นลูกคน ดังที่คนโบราณเรียกเด็กในระยะแรกเกิด
ว่าสามวันลูกผีสี่วันลูกคน ซึ่งเป็นที่มาของการเปรียบเทียบถึงการไม่รู้ชัดเจนนอนว่า ผลจะออกมา
เช่นเรา ในบริบทที่ยกมานี้ ผู้กล่าวได้ กล่าวถึงว่า "โครงการรถไฟฟ้ามหานครยังไม่ทราบว่า
จะเป็นลูกผีลูกคน เพราะยังไม่ผ่าน ครม. เป็นการเปรียบเทียบว่าโครงการรถไฟฟ้า
มหานครยังไม่รู้ชัดเจนนอนได้ว่าจะมีขึ้นหรือไม่ โดยผู้กล่าวใช้คำว่าไม่รู้จะเป็นลูกผีลูกคน เพราะ
เจตนาที่จะประชดประชันรัฐบาลว่ามติคณะรัฐมนตรีอาจจะให้โครงการนี้ผ่านหรือไม่ผ่านก็เป็น
ไปได้เท่าๆ กัน

4.2.3 การวิพากษ์ข้ออ้างเพื่อความสละสลวยของภาษา อาจจะกล่าวว่า การที่จะ
ใช้ภาษาให้ได้ดีนั้นเป็นเรื่องที่ผู้ใช้จะต้องมีความรู้ทั้งศาสตร์และศิลป์ของภาษา ศาสตร์ของ
ภาษาก็คือ บรรดาความรู้ที่เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับเสียง รูปลักษณ์ และความหมาย ส่วน
ศิลป์ของภาษาก็คือ ความไพเราะสละสลวยที่มีอยู่ในถ้อยคำภาษาที่กล่าวออกมา ซึ่งเรื่อง
ความไพเราะสละสลวยของภาษานั้น ราตรี ชันวารชร (2534) ได้กล่าวไว้ว่า ข้อความที่
มี ความไพเราะสละสลวย หมายถึง ข้อความนั้นมีความเป็นระเบียบ เรียบร้อย และน่าฟัง
ทั้งยังได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความไพเราะสละสลวยว่าเกิดได้จาก

1) การสัมผัสคล้องจอง ซึ่งหมายถึง การมีเสียงสระ หรือ สระ และ ตัว
สะกด เป็นอย่างเดียวกันเหมือนกัน เช่น ข้าวเหลือเกลือนุ่น จุตได้ตามไฟ การมีสัมผัสคล้อง
จองช่วยให้ข้อความเมื่ออ่านแล้วน่าฟัง

2) มีการซ้ำคำเป็นจังหวะ หมายถึง มีการซ้ำคำกันอยู่ในข้อความ ซึ่งเมื่ออ่าน
คำถึงตอนที่มีการซ้ำคำทำให้เกิดจังหวะ เช่น ในศิลาจารึกว่า มีป่าหมากพร้าว ป่าหมากกลาง
มีบ้านเล็กบ้านใหญ่ เป็นต้น

3) การมีคำพยางค์คู่ ซึ่งหมายถึงว่า ข้อความนั้นมีการใช้ถ้อยคำที่มีจำนวนคู่

อาจเป็น 2-4-6 ก็ได้ ซึ่งในเรื่องการใช้คำพยางค์คู่นี้ ราตรี ธันวารชร ได้อ้างถึงว่ามีผู้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า ข้อความจากหนังสือกฎหมายตราสามดวง อ่านแล้วได้จังหวะจะโคนที่สม่ำเสมอ เพราะมีการใช้คำพยางค์คู่ 2 เช่น คุณโทษ และ คู่ 4 เช่น เหตุผลตันปลาย

จากการวิเคราะห์คำซ้อนซ้ำที่ปรากฏในปริบทการใช้ภาษาพบว่า คำซ้อนซ้ำช่วยให้ภาษาในปริบทมีความสละสลวยน่าฟังเนื่องจาก

ก. คำซ้อนซ้ำทุกคำมีจำนวนคำเป็นพยางค์คู่ คือ จำนวน 4 พยางค์ โดยพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 จะมีเสียงซ้ำกัน เช่นนี้ทุกคำเช่น คำว่า กับร่องกับรอย ชูดเลือดชูดเนื้อ สองจิตสองใจ เห็นเดือนเห็นตะวัน ลักษณะของคำซ้อนดังกล่าวนี้ เวลาอ่านจะก่อให้เกิดจังหวะที่สม่ำเสมอ

ข. คำซ้อนซ้ำบางคำมีลักษณะการสัมผัสคล้องจองทั้งสัมผัส พยัญชนะและสัมผัสสระ ทำให้คำมีความไพเราะงดงามทางภาษาและทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น ดังตัวอย่างในปริบทต่อไปนี้

- ทุกวันสองต่ายายต่างก้มหน้าก้มตาช่วยกันท่ามาหากินไม่ย่อท้อแม้จะเหนื่อยจนสายตัวแทบขาด

ปริบทนี้ คำว่า ก้มหน้าก้มตา ซ้ำคำว่า ก้ม ในพยางค์ที่ 1 กับ พยางค์ที่ 3 และสัมผัสสระคำว่าหน้ากับตาในพยางค์ที่ 2 กับพยางค์ที่ 4- บางครั้งทอดหัวเราะให้กับความช่างจดช่างจำ ความฉลาดในการเรียนรู้ของเด็กน้อย

ปริบทนี้คำว่า ช่างจดช่างจำ ซ้ำคำว่าช่างในพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 และสัมผัสพยัญชนะคำว่า จพ กับ จา ในพยางค์ที่ 2 กับพยางค์ที่ 4

- พระยาพลวัต ผู้ซึ่งมีอำนาจอย่างใดอย่างหนึ่งในตัว อาจสามารถผูกจิตผูกใจบุคคลทั้งหลายได้เป็นส่วนมาก

ปริบทนี้ คำว่า ผูกจิตผูกใจ ซ้ำคำว่า ผูก ในพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 และสัมผัสพยัญชนะคำว่า จิต กับ ใจ ในพยางค์ที่ 2 กับพยางค์ที่ 4

- กรณีมีการนอกใจ ผู้หญิงบางคนฉลาด คือ ทำใจเย็นไม่รับทราบ เราก็อยู่ส่วนเรา เลี้ยงลูกไป เอาเงินมาให้ครบ ออกงานออกการต้องเรา

บริบทนี้ คำว่า ออกงานออกการ ใช้คำว่า ผูก ในพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 และสัมผัสสระที่คำว่า งาน กับ การ ในพยางค์ที่ 2 กับพยางค์ที่ 4

จากการวิเคราะห์บริบทการใช้คำซ้อนซ้ำที่ยกมาพอสรุปได้ว่าผู้ใช้ภาษาสามารถที่จะนำคำซ้อนซ้ำไปใช้ในการสื่อสารโดยประการแรกสามารถใช้คำซ้อนซ้ำเพื่อช่วยเน้นความที่ต้องการจะสื่อได้ เพราะส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำคำที่ 1 กับคำที่ 3 ซึ่งมีเสียงและรูปซ้ำกัน จะช่วยเน้นย้ำ และส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 ซึ่งมีลักษณะคำซ้อนจะช่วยทำให้ความหมายกระจ่างชัดเจนประการที่สอง เราสามารถใช้คำซ้อนซ้ำในการแสดงเจตนาอ้อม เมื่อต้องการจะเห็นแนมประชดประชันหรือเสียดสีทั้งทางการพูดและทางการเขียน ซึ่งจากการพิจารณา คำซ้อนซ้ำที่แสดงเจตนาการเห็นแนม ประชดประชัน เสียดสี จากบริบทการใช้ภาษาที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่กำหนดไว้พบว่าจะเป็นการใช้คำซ้อนซ้ำในความหมายเปรียบ ประการสุดท้าย การใช้คำซ้อนซ้ำจะช่วยทำให้ภาษาในบริบทมีความไพเราะสละสลวยน่าฟัง เพราะคำซ้อนซ้ำเป็นคำพยางค์คู่ คือ มีจำนวน 4 พยางค์ เวลาพูดหรืออ่านจะเกิดจังหวะที่สม่ำเสมอน่าฟัง นอกจากนี้คำซ้อนซ้ำมีลักษณะการสัมผัสภายในคำทั้งสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ ทำให้เกิดความไพเราะงดงามทางภาษาและทำให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างทางไวยากรณ์ของคำซ้อนซ้ำ
2. เพื่อวิเคราะห์ความหมายของคำซ้อนซ้ำ
3. เพื่อวิเคราะห์การใช้คำซ้อนซ้ำ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยจากแหล่งข้อมูลการใช้ภาษาในการสื่อสาร ทั้งทางการพูดและการเขียนในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การพูดอภิปราย การให้สัมภาษณ์หรือ การสนทนาทางวิชาการผ่านสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นวนิยาย เรื่องสั้น และงานเขียนทาง วิชาการ
2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการค้นคว้า

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

จากการศึกษาวิเคราะห์คำซ้อนซ้ำในภาษาไทยจำนวน 555 คำ สรุปได้ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างทางไวยากรณ์ของคำซ้อนซ้ำ พบว่า

1.1 ส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำ คำซ้อนซ้ำมีส่วนประกอบแบ่งออกเป็น 2

ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่งเป็นคำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำชนิดเดียวกัน มีทั้งหมด 3 โครงสร้าง ได้แก่ คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำนามล้วน คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำกริยาล้วน และคำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำวิเศษณ์ล้วน ซึ่งคำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบเป็นคำชนิดเดียวกันนี้ จะทำหน้าที่เป็นคำชนิดเดียวกันกับคำที่เป็นส่วนประกอบ เช่น คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำนามล้วน คำซ้อนซ้ำนั้นก็จะเป็นคำนาม ส่วนประกอบลักษณะที่สองเป็นคำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำต่างชนิดกันซึ่งมีทั้งหมด 20 โครงสร้าง และคำที่นำมาประกอบรวมกันเป็นคำซ้อนซ้ำในโครงสร้างที่

เป็นคำต่างชนิดกันนี้มีทั้งคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำประเภทคำเชื่อม (คำบุพบท คำสันธาน) ยกเว้นคำอุทานที่ไม่ปรากฏเป็นส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำ นอกจากนี้คำซ้อนซ้ำที่ประกอบด้วยคำต่างชนิดกัน จะทำหน้าที่เป็นคำชนิดต่าง ๆ โดยมีข้อสังเกตว่ามีทั้งที่เป็นคำชนิดเดียวกันกับคำที่เป็นส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำคำนั้นทุกส่วนประกอบ (เช่น คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบเป็น คำนาม+คำกริยา+คำนาม+คำกริยา บางคำจัดเป็นคำนาม บางคำจัดเป็นคำกริยา) และเป็นคำชนิดเดียวกับคำที่เป็นส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำคำนั้นเพียงส่วนประกอบส่วนเดียว (เช่น คำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบเป็นคำกริยา+คำนาม+คำกริยา+คำนาม จัดเป็นคำกริยาอย่างเดี่ยวทุกคำ) และจากการวิเคราะห์ดูส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำพบว่า คำซ้อนซ้ำที่มีจำนวนมากที่สุดเป็นคำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างแบบคำกริยา+คำนาม+คำกริยา+คำนาม ที่เป็นเช่นนี้เพราะคำกริยาและคำนามเป็นหมวดคำหมวดใหญ่และเป็นหมวดคำที่มีความสำคัญในภาษา คำกริยา เมื่อมีการสร้างคำใหม่ก็มักจะใช้คำ 2 หมวดนี้เป็นหลัก นอกจากนี้โครงสร้างลักษณะนี้เหมือนกับโครงสร้างประโยคที่ประกอบด้วย 2 หน่วย คือ หน่วยกริยา+หน่วยกรรมตรง ซึ่งเมื่อพูดออกมาจะให้ความหมายที่สมบูรณ์ทันที โครงสร้างแบบนี้จึงช่วยสร้างคำซ้อนซ้ำได้เป็นจำนวนมาก

1.2 ชนิดและหน้าที่ของคำซ้อนซ้ำ คำซ้อนซ้ำจัดจำแนกได้เป็นคำ 5 ชนิด ได้แก่ คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ และคำบุพบท ซึ่งในจำนวนคำซ้อนซ้ำทั้ง 5 ชนิดนี้คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยา มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือคำซ้อนซ้ำที่เป็น คำวิเศษณ์ คำนาม คำบุพบท และคำสรรพนาม ตามลำดับ และคำซ้อนซ้ำ แต่ละชนิดเมื่ออยู่ในประโยค ทำหน้าที่ดังนี้

1.2.1 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำนามทำหน้าที่เป็นหน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยขยายนาม หน่วยขยายกริยา หน่วยเสริมบอกสถานที่ หน่วยเสริมบอกเวลา และส่วนเสริมความให้วิถรรพกริยา

1.2.2 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำสรรพนามทำหน้าที่เป็น หน่วยประธานและหน่วยกรรมตรง

1.2.3 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาทำหน้าที่เป็น หน่วยกริยา หน่วยขยายคำ

อื่น ๆ ในประโยค และเป็นหน่วยนาม ซึ่งการทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายคำอื่นๆ อาจทำโดยวาง คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยานั้นความหลังติดคำที่ขยายทันทีหรืออาจจะประกอบคำอื่นเข้าข้างหน้าคำ ซ้อนซ้ำคำนั้น เช่น คำว่า ให้ โดย แบบ ชนิด อย่าง ขนาด เพื่อแสดงความสัมพันธ์กับคำที่ ขยาย ส่วนการทำหน้าที่เป็นหน่วยนามจะมีการประกอบคำว่า การ หรือ คำว่า ความ เข้า ข้างหน้าคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาเพื่อให้เกิดกลายเป็นคำนามก่อน

1.2.4 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายหน่วยอื่นๆ ใน ประโยค หน่วยกรรม หน่วยกริยา ส่วนเสริมความมาให้วิภคกรกริยา หน่วยเสริมบอกความ แบ่งแยก ส่วนเสริมบอกเวลาและบอกสถานที่และในการทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายคำอื่นๆ นั้น ทำได้เช่นเดียวกับคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาที่ทำหน้าที่ขยายคำอื่น ๆ ในประโยคซึ่งได้กล่าว แล้ว

1.2.5 คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำบุพบท ทำหน้าที่เป็นหน่วยขยายกริยาหน่วยเสริม บอกสถานที่ และหน่วยเสริมบอกเวลา ซึ่งการทำหน้าที่เป็นหน่วยเสริมบอกสถานที่และหน่วย เสริมบอกเวลาสามารถย้ายตำแหน่งของคำที่อยู่ต้นประโยค กลางประโยค หรือท้ายประโยค ก็ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง

2. ด้านความหมายของคำซ้อนซ้ำ พบว่า

2.1 ประเภทของความหมาย คำซ้อนซ้ำแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ความ หมาย ตรงตามรูปซึ่งหมายถึง ความหมายประจำของรูปคำซึ่งถือเป็นความหมายหลักของคำ นั้นๆ และความหมายเปรียบเทียบ ซึ่งหมายถึง ความหมายที่ไม่ใช่ตรงตามรูปคำ แต่เป็นการนำเอา สิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาเปรียบเทียบกับความหมายตรงตามรูปของคำนั้น เพื่อ ให้สิ่งนั้นหรือเรื่องนั้นมีความชัดเจนยิ่งขึ้น คำซ้อนซ้ำที่มีความหมายตรงมีจำนวนมากกว่าคำ ซ้อนซ้ำที่มีความหมายเปรียบเทียบที่เป็นเช่นนี้เพราะการใช้คำโดยให้ความหมายตรงตามรูปคำทำ ได้ง่ายกว่าการใช้คำให้มีความหมายเปรียบเทียบ การใช้คำให้มีความหมายเปรียบเทียบต้องผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบสิ่งสองสิ่ง

2.2 ลักษณะของความหมาย ความหมายของคำซ้อนซ้ำมี 2 ลักษณะ คือ ความ หมายเดียวหมายถึง ความหมายของแต่ละหน่วยของคำซ้อนซ้ำรวมกันแล้วได้ เป็นหนึ่งความ

หมายเท่านั้น กับอีกลักษณะหนึ่งคือ ความหมายรวม หมายถึงความหมายที่มีความหมายของ แต่ละหน่วยรวมอยู่ด้วยกัน สำหรับความหมายเดี่ยวนั้นแบ่งแยกย่อยออกได้ 4 ลักษณะ คือ

- ความหมายเท่ากับความหมายของหน่วยแต่ละหน่วย คือ ความหมายของแต่ละหน่วยของคำซ้อนซ้ำรวมกันได้หนึ่งความหมาย และความหมายนั้นจะเท่ากับความหมายของหน่วยแต่ละหน่วยที่ประกอบกันเป็นคำซ้อนซ้ำ เช่น คำว่า ผู้เฒ่าผู้แก่ คนยากคนจน ชาวฟ้าชาวสวรรค์ ฯลฯ

- ความหมายเพิ่มจากความหมายของแต่ละหน่วย คือ ความหมายของแต่ละหน่วยของคำซ้อนซ้ำรวมกันได้หนึ่งความหมายและความหมายนั้น มีน้ำหนักเพิ่มจากความหมายของแต่ละหน่วย เช่น คำว่า บวดเส็บบวดร้อน กองเงินกองทอง ขึ้นเล็กขึ้นน้อย ฯลฯ

- ความหมายปรากฏที่หน่วยหน้า คือ ความหมายของแต่ละหน่วยของคำซ้อนซ้ำรวมกันได้เป็นหนึ่งความหมาย และความหมายนั้นเป็นความหมายของหน่วยหน้าของคำซ้อนซ้ำนั้น เช่นคำว่า กลับบ้านกลับช่อง จีบปากจีบคอ แต่งงานแต่งงาน ฯลฯ

- ความหมายปรากฏที่หน่วยหลัง คือ ความหมายของแต่ละหน่วยของคำซ้อนซ้ำรวมกันได้เป็นหนึ่งความหมาย และความหมายนั้นเป็นความหมายของหน่วยหลังของคำซ้อนซ้ำนั้น เช่นคำว่า การบ้านการเมือง เงินดาวเงินเดือน ชายหูชายตา ฯลฯ

เมื่อพิจารณาความหมายของคำที่เป็นส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำพบว่า คำซ้อนซ้ำส่วนใหญ่เป็นคำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือเป็นไปในทางตรงกัน ซึ่งลักษณะนี้เมื่อส่วนประกอบรวมเป็นคำซ้อนซ้ำทำให้ความหมายของคำซ้อนซ้ำทั้งหน่วยหน้าหน่วยหลังมีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือเป็นไปในทางตรงกัน เมื่อรวมความหมายของหน่วยหน้าและหน่วยหลังจึงได้เป็นความหมายเดียว ดังนั้น คำซ้อนซ้ำส่วนใหญ่จึงเป็นคำซ้อนซ้ำที่มีส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 เป็นคำตรงข้ามกัน ลักษณะเช่นนี้เมื่อส่วนประกอบรวมกันเป็นคำซ้อนซ้ำ ทำให้ความหมายของหน่วยหน้าและหน่วยหลังตรงข้ามกัน เมื่อรวมความหมายของหน่วยหน้าและหน่วยหลังจึงได้ความหมายรวมทั้งหน่วยหน้าและหน่วยหลัง สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของความหมายของคำซ้อนซ้ำกับลักษณะความหมายของคำซ้อนซ้ำนั้น คำซ้อนซ้ำที่ใช้ในความหมายตรงมีทั้งที่เป็นความหมายเดียวและความหมายรวม และซ้อนซ้ำที่ใช้ในความหมายเปรียบเทียบก็เช่น

เดียวกันมีทั้งที่เป็นความหมายเดียวกันและความหมายรวม

3. ด้านการใช้คำซ้อนซ้ำ พบว่า

3.1 การปรากฏคำซ้อนซ้ำในบริบทการใช้ภาษา มีการใช้คำซ้อนซ้ำในการสื่อสารทั้งการพูดและการเขียนในรูปแบบต่างๆ เพื่อสื่อสารเรื่องราวต่างๆ อย่างกว้างขวาง ทั้งเรื่องราวที่มีเนื้อหาละเอียด เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยคำซ้อนซ้ำที่นำมาใช้มากที่สุดคือ คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยา รองลงไปคือ คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์ และคำนาม ตามลำดับ ส่วนคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำสรรพนามและคำบุพบทมีการใช้เสียงเล็กน้อย การใช้คำซ้อนซ้ำนี้นิยมนำมาใช้เป็นคำขยายคำอื่นๆ งานประโยคเพื่อให้อรรถาธิบายมีความกระจ่างชัดมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้มีการใช้คำซ้อนซ้ำไม่ตรงตามหน้าที่ เช่น ใช้คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยาเป็นหน่วยประธาน หรือใช้คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำวิเศษณ์เป็นหน่วยกรรมตรง นอกจากนี้พบว่ามีการใช้คำซ้อนซ้ำบางคำที่เป็นคำใช้เฉพาะในภาษาที่เป็นแบบแผน เช่น ใช้เป็นคำราชาศัพท์ และคำซ้อนซ้ำบางคำก็สามารถใช้ทั้งในภาษาที่เป็นแบบแผนและภาษาถิ่นแบบแผน

3.2 วัตถุประสงค์ในการใช้คำซ้อนซ้ำ ผู้ใช้ภาษาสามารถที่จะนำคำซ้อนซ้ำไปใช้เพื่อช่วยเน้นความหมายที่ต้องการจะสื่อได้ เพราะส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำคำที่ 1 กับคำที่ 3 ซึ่งมีเสียงและรูปซ้ำกันจะช่วยเน้นย้ำ และส่วนประกอบคำที่ 2 กับคำที่ 4 ซึ่งมีลักษณะคำซ้อนจะช่วยทำให้ความหมายกระจ่างชัดเจเนียงขึ้น หรือใช้คำซ้อนซ้ำในการแสดงเจตนาเห็นแก่ ประชดประชันเสียดสี ทั้งทางการพูดและการเขียนโดยใช้คำซ้อนซ้ำในเชิงความหมายเปรียบเทียบ นอกจากนี้การใช้คำซ้อนซ้ำช่วยให้ภาษาในบริบทที่มีความไพเราะสละสลวยน่าฟัง เพราะลักษณะเฉพาะตัวของคำซ้อนซ้ำที่เป็นคำพยางค์คู่ เวลาพูดหรืออ่านจะเกิดจังหวะที่สม่ำเสมอและมีสัมผัสภายในคำทั้งสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระจะทำให้เกิดความไพเราะงดงามและความชัดเจนทางภาษา

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์คำซ้อนซ้ำในภาษาไทยพบว่า ชนิดของคำที่เป็นส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำที่มีความสัมพันธ์กัน การจัดจำแนกชนิดของคำซ้อนซ้ำกล่าวคือจะเห็นว่าคำซ้อนซ้ำที่มีจำนวนมากที่สุด เป็นคำซ้อนซ้ำที่มีโครงสร้างส่วนประกอบของคำเป็นคำกริยา+คำนาม+คำ

กริยา+คำนาม และเมื่อประกอบรวมคำแล้วจะได้คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำกริยามากกว่าคำชนิดอื่น เช่นเดียวกัน ซึ่งก็อาจจะ เป็นผลจากการที่คำกริยาเป็นคำที่ใช้กันมากในการสื่อสาร เพราะ เป็นคำที่ให้ความหมายสำคัญในประโยคเมื่อมีการสร้างคำใหม่ ก็จะถูกนำไปใช้ในการสร้างคำ ทำให้คำที่เกิดขึ้นเป็นคำกริยามากกว่าคำชนิดอื่น ส่วนคำประเภทคำเชื่อมคือคำบุพบทและ คำสันธานในการสื่อสารอาจจะมีการละ เพราะไม่มีผลกระทบต่อการสื่อความหมายมากนักใน ประโยคที่ละ คำประเภทนี้ก็ยังคงความหมายสำคัญของประโยคคำประเภทนี้จึงไม่ค่อยถูกนำ มาใช้ในการสร้างคำใหม่เหมือนกับคำกริยา และคำนาม จึงปรากฏว่า คำซ้อนซ้ำที่เป็นคำ บุพบทจึงมีเพียงจำนวนน้อย สำหรับคำที่ไม่ปรากฏเป็นส่วนประกอบของคำซ้อนคือคำอุทาน การที่ไม่นำเอาคำอุทานมาเป็นส่วนประกอบของคำซ้อน เพราะคำอุทานเป็นคำที่ไม่มี ความหมายจึงไม่ถูกนำมาใช้ในการสร้างคำใหม่ นอกจากนี้ในเรื่องส่วนประกอบของคำซ้อนซ้ำมีข้อ สังเกตว่ามีคำซ้อนซ้ำบางคำเข้าข่ายลักษณะเป็นคำอาการนาม ได้แก่คำว่า การเรียนการ สอน การกินการอยู่ ความดีความชอบ ความเป็นความตาย และความรักความใคร่ และมีคำ ซ้อนคำที่เป็นส่วนประกอบถูกละไว้ ได้แก่คำว่า (รู้) จักจบจักสิ้น และคำว่า (เห็น)ว่าเหมาะ ว่าควร ทั้ง 2 คำคือละคำกริยา คือคำว่ารู้ และคำว่าเห็น ในส่วนเรื่องความหมายนั้น มีคำ ซ้อนซ้ำที่มีความหมายหลายคำหมาย เช่นคำว่า ตัวเงินตัวทอง มี 2 ความหมาย คือ หมายถึง สัตว์ชนิดหนึ่ง และหมายถึงแหล่งอำนวยความสะดวก ดังนั้นการจะพิจารณาว่าคำซ้อนซ้ำมี ความหมายอย่างไร อาจจำเป็นต้องพิจารณาจากบริบทการใช้คำซ้อนคำนั้นๆ นอกจากนี้คำซ้อน ซ้ำบางคำใช้เป็นสำนวน เช่นคำว่า ล้าหล้าลาไค่น

ข้อเสนอแนะ

1. คำซ้อนซ้ำมีใช้ในภาษาไทยมาแต่โบราณและใช้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา รัตนโกสินทร์ จนถึงปัจจุบัน จึงน่าที่จะมีการศึกษาการใช้คำซ้อนซ้ำในสมัยต่างๆ และ นำมาเปรียบเทียบกันเพื่อให้เห็นพัฒนาการหรือความเปลี่ยนแปลงของคำซ้อนซ้ำในด้านไวยากรณ์ ความหมาย และการนำไปใช้
2. จากการเก็บข้อมูลคำซ้อนซ้ำจากแหล่งข้อมูลที่กำหนดพบว่ามีคำที่มีลักษณะของการ ซ้อนคำและซ้ำคำ และมีจำนวนพยางค์ 4 พยางค์เหมือนกับคำซ้อนซ้ำที่ศึกษาวิเคราะห์เพียงแต่

ต่างกันตรงที่การซ้ำคำจะปรากฏในพยางค์ที่ 2 กับ พยางค์ที่ 4 ส่วนพยางค์ที่ 1 กับพยางค์ที่ 3 มีลักษณะการซ้อนคำ ตัวอย่างเช่น คำว่า เข้าสามเย็นสาม เบี้ยวน้อยน้อย บ้านนี้เมืองนี้ ฯลฯ นำที่จะนำมาทำการศึกษาวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่ามีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร

3. เมื่อคำซ้อนซ้ำปรากฏอยู่ในการสื่อสารไม่ว่าจะทางการพูดหรือทางการเขียน ไม่ว่าจะในบริบทใด ครูผู้สอนภาษาไทยสามารถนำไปใช้สอนวิชาภาษาไทยเพื่อให้เกิดความสัมพันธกันทั้งทักษะ การฟัง พูด อ่าน และเขียนได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กฎหมายตราสามดวง. กรุงเทพฯ : องค์การคำครุสภา, 2506.

กาญจนา นาคสกุล. "แบบการเสริมสร้อยในภาษาไทยและเขมร," ทรงภาษาและวรรณกรรม. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, 2516.

กาชัย ทองหล่อ. หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ : บารุงสาส์น, 2525.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

✓ ดุษฎีพร ชำนิโคธานต์. "การซ้อนคำในกฎหมายตราสามดวง," วารสารภาษาและวรรณคดีไทย. 2(1) : 25 - 41 ; เมษายน 2528.

✓ นววรรณ พันธุมธา. "เรื่องของคำ 4 พยางค์," วารสารภาษาและวรรณคดีไทย. (1)3 : ธันวาคม 2527.

✓ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. ขั้วมาชมเมือง. กรุงเทพฯ : ศิริพรการพิมพ์, 2522.

✓ บรรจบ พันธุมธา. ลักษณะภาษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2519.

มะอับ ไบชะกฤษณะ. ลักษณะเฉพาะภาษาไทย. กรุงเทพฯ : บารุงสาส์น, 2526.

พรเพ็ญ ต้นประเสริฐ. เพลงไทยสากลระหว่างปี พ.ศ. 2529 - 2531 : การศึกษาในด้านลักษณะภาษาและการสะท้อนวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. เทศนาเสือป่า. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ, 2520.

รัชฎาพรรณ เศรษฐวัฒน์. คำซ้อนในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516. อัดสำเนา.

ราตรี อินวาชร. การศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ อ.ค. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. อัดสำเนา.

วิจิตร ภาณุพงศ์. โครงสร้างของภาษาไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2522.

ศิลปากร, กรม. วรรณกรรมสมัยสุโขทัย. กรุงเทพฯ : กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์,
2528.

_____. วรรณกรรมสมัยอยุธยาตอนต้น. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2529.

สถาวร พัทธบารุง. การใช้คำ "เป็น" ในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.

สมพร มั่นตะสูต. การเขียนเชิงสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : บารมีการพิมพ์, 2525.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3 หน่วยที่ 8-15
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526.

เสรีयरโกเศศ. กามนิทวาสิกรัจฉบสมบุรณ์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม, 2534.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แหล่งที่เก็บข้อมูล

แหล่งที่เก็บข้อมูล

1. ประเภทนวนิยาย ได้แก่

- กฤษณา อโศกสิน (นามแฝง). ปูนปิดทอง. กรุงเทพฯ : บารุงสาส์น, 2525.
 ดอกไม้สด (นามแฝง). ผู้ดี. ดอกไม้สด (นามแฝง). กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์,
 2516.
 โบตัน (นามแฝง). จดหมายจากเมืองไทย. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2529.
 ประภัสสร เสวิกุล. เวลาในขวดแก้ว. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, 2528.
 ว.วินิจฉัยกุล (นามแฝง). ปาก. กรุงเทพฯ : บารุงสาส์น, 2530.
 เสนีย์ เสาวพงศ์. ปีศาจ. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, 2528.

2. ประเภทรวมเรื่องสั้น ได้แก่

- วาณิช จรุงกิจอนันต์. ชอยเดียวกัน. กรุงเทพฯ : อู๋พิมพ์เพกา, 2526.
 ศรีบูรพา (นามแฝง). ขอแรงหน่อยเถอะ. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, 2530.
 คีลา โคมฉาย. ครอบครัวกลางถนน. กรุงเทพฯ :

3. ประเภทงานเขียนเชิงวิชาการ ได้แก่

- คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. ขุนช้างขุนแผนฉบับอ่านใหม่. กรุงเทพฯ : สยามรัฐ, 2532.
 เจตนา นาควัชระ. ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี. กรุงเทพฯ : ดวงกมล, 2521.
 บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. รวมบทความแฉนวนวรรณกรรม. กรุงเทพฯ : อ่านไทย, 2529.

4. ประเภทหนังสือพิมพ์

4.1 เคลินิวส์

- ตีพิมพ์เดือนสิงหาคม 2536
 ฉบับวันจันทร์ที่ 9, พุธสัปดาห์ที่ 12, พุธสัปดาห์ที่ 19, ศุกร์ที่ 20,
 จันทร์ที่ 23, พุธที่ 25, พุธที่ 26, เสาร์ที่ 28, อาทิตย์ที่ 29 และจันทร์ที่ 30
- ตีพิมพ์เดือนกันยายน 2536

ฉบับวันอังคารที่ 21, พุธที่ 22, พฤหัสบดีที่ 23, ศุกร์ที่ 24, เสาร์ที่ 25, อาทิตย์ที่ 26, จันทร์ที่ 27, อังคารที่ 28, พุธที่ 29 และพฤหัสบดีที่ 30

- ตีพิมพ์เดือนตุลาคม 2536

ฉบับวันอาทิตย์ที่ 3, จันทร์ที่ 4, อังคารที่ 5, พุธที่ 6, ศุกร์ที่ 8, เสาร์ที่ 9, อังคารที่ 12, พุธที่ 13, พฤหัสบดีที่ 14, และศุกร์ที่ 15

- ตีพิมพ์เดือนพฤศจิกายน 2536

ฉบับวันจันทร์ที่ 15, อังคารที่ 16, พุธที่ 17, เสาร์ที่ 20, จันทร์ที่ 22, อังคารที่ 23, พุธที่ 24, พฤหัสบดีที่ 25, ศุกร์ที่ 26 และเสาร์ที่ 27

- ตีพิมพ์เดือนธันวาคม 2536

ฉบับวันอังคารที่ 7, พุธที่ 8, พฤหัสบดีที่ 9, เสาร์ที่ 11, อาทิตย์ที่ 12, อังคารที่ 21, พฤหัสบดีที่ 23, ศุกร์ที่ 24, เสาร์ที่ 25 และจันทร์ที่ 27

4.2 ไทยรัฐ

- ตีพิมพ์เดือนสิงหาคม 2536

ฉบับวันศุกร์ที่ 13, เสาร์ที่ 14, อาทิตย์ที่ 15, จันทร์ที่ 16, อังคารที่ 17, อาทิตย์ที่ 22, จันทร์ที่ 23, อาทิตย์ที่ 29, จันทร์ที่ 30 และอังคารที่ 31

- ตีพิมพ์เดือนกันยายน 2536

ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 2, ศุกร์ที่ 3, อาทิตย์ที่ 5, จันทร์ที่ 6, พฤหัสบดีที่ 9, ศุกร์ที่ 10, เสาร์ที่ 11, อาทิตย์ที่ 12, จันทร์ที่ 13 และอังคารที่ 14

- ตีพิมพ์เดือนตุลาคม 2536

ฉบับวันเสาร์ที่ 9, จันทร์ที่ 11, พุธที่ 13, พฤหัสบดีที่ 14, ศุกร์ที่ 15, อังคารที่ 19, พฤหัสบดีที่ 21, ศุกร์ที่ 22, เสาร์ที่ 23 และจันทร์ที่ 25

- ตีพิมพ์เดือนพฤศจิกายน 2536

ฉบับวันศุกร์ที่ 5, อาทิตย์ที่ 7, จันทร์ที่ 8, ศุกร์ที่ 13, เสาร์ที่ 20, อาทิตย์ที่ 21, พุธที่ 24, ศุกร์ที่ 26, เสาร์ที่ 27 และอาทิตย์ที่ 28

- ตีพิมพ์เดือนธันวาคม 2536

ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 16, เสาร์ที่ 18, อาทิตย์ที่ 19, พุธที่ 22,

พฤหัสบดีที่ 23, เสาร์ที่ 25, อาทิตย์ที่ 26, จันทร์ที่ 27, อังคารที่ 28 และศุกร์ที่ 31

4.3 มติชน

- ตีพิมพ์เดือนสิงหาคม 2536

ฉบับวันจันทร์ที่ 2, พุธที่ 4, ศุกร์ที่ 6, เสาร์ที่ 7, จันทร์ที่ 9, พุธที่ 11, เสาร์ที่ 14, เสาร์ที่ 21, พุธที่ 25 และเสาร์ที่ 28

- ตีพิมพ์เดือนกันยายน 2536

ฉบับวันศุกร์ที่ 3, อาทิตย์ที่ 5, พฤหัสบดีที่ 9, ศุกร์ที่ 10, เสาร์ที่ 11, อาทิตย์ที่ 12, จันทร์ที่ 13, อังคารที่ 14, พฤหัสบดีที่ 16 และพุธที่ 23

- ตีพิมพ์เดือนตุลาคม 2536

ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 7, จันทร์ที่ 11, อังคารที่ 12, ศุกร์ที่ 15, เสาร์ที่ 16, จันทร์ที่ 18, พุธที่ 20, เสาร์ที่ 23, อาทิตย์ที่ 24, และพฤหัสบดีที่ 28

- ตีพิมพ์เดือนพฤศจิกายน 2536

ฉบับวันเสาร์ที่ 6, อาทิตย์ที่ 7, พุธที่ 10, อาทิตย์ที่ 14, จันทร์ที่ 15, อังคารที่ 16, พุธที่ 17, พฤหัสบดีที่ 18, ศุกร์ที่ 19 และพฤหัสบดีที่ 25

- ตีพิมพ์เดือนธันวาคม 2536

ฉบับวันพุธที่ 8, พฤหัสบดีที่ 16, ศุกร์ที่ 17, อาทิตย์ที่ 19, อังคารที่ 21, พุธที่ 22, พฤหัสบดีที่ 23, ศุกร์ที่ 24, อาทิตย์ที่ 26 และอังคารที่ 28

5. ประเภทสื่อโทรทัศน์

5.1 รายการสนทนาทางวิชาการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ออกอากาศเดือนกันยายน 2536

5.2 รายการมองต่างมุมออกอากาศเดือน พฤศจิกายน-ธันวาคม 2536

ภาคผนวก ข
บัญชีค้าซื้อน้ำ

ก

กัมหน้ากัมตา	กลับเนื้อกลับตัว	กลับบ้านกลับช่อง	กลับไปกลับมา
กลับหัวกลับหาง	กลางเก่ากลางใหม่	กลางแดดกลางฝน	กลางวันกลางคืน
กล้าได้กล้าเสีย	กลิ้งไปกลิ้งมา	กองเงินกองทอง	กับข้าวกับปลา
กับเนื้อกับตัว	กับร้องกับรอย	การกินการอยู่	การบ้านการเมือง
การบ้านการเมือง	การเรียนการสอน	กาสิโนกาสิโนเมือง	กำลังกินกำลังนอน
กินทิ้งกินขว้าง	กินนอกกินใน	กินบ้านกินเมือง	กินเลือดกินเนื้อ
กั้ดรั้งกั้หน	กั้ยุคกั้สมัย	กั้บ้านกั้เมือง	เกินหน้าเกินตา
เก็บเงินเก็บทอง	เก็บเนื้อเก็บตัว	เก็บปากเก็บคำ	เกรงอกเกรงใจ
แก้จิตแก้ใจ	แก้เล็กแก้บ่อย		

ข

ชนลูกชนพอง	ขยับเนื้อขยับตัว	ขวางหูขวางตา	ของรักของหวง
ข้อดีข้อเสีย	ข้อไม้ข้อมือ	ขัดแข้งขัดขา	ข้ามน้ำข้ามทะเล
ข้ามวันข้ามคืน	ข้ามท้าวข้ามตา	ขายดีขายดี	ขายสิทธิ์ขายเสียง
ขาเข้าขาออก	ขึ้นหน้าขึ้นตา	ชุดเลือดชุดเนื้อ	เข้าท่าเข้าทาง
เข้าที่เข้าทาง	เข้าพกเข้าห่อ	เข้าพระเข้านาง	เข้ารถเข้าพง
เข้ารูปเข้ารอย	เข้าอกเข้าใจ	แขกบ้านแขกเมือง	แข่งบุญแข่งวาสนา

ค

คงเส้นคงวา	คนจนคนรวย	คนเด่นคนดัง	คนเฒ่าคนแก่
คนยากคนจน	คนละไม้คนละมือ	คนละเล็กคนละน้อย	คนหนุ่มคนสาว
คนาใหญ่คนโต	ครั้งแล้วครั้งเล่า	ครั้นเนื้อครั้นตัว	ครึ่งหลับครึ่งตื่น

ความดีความชอบ	ความเป็นความตาย	ความรักความใคร่	คอพับคออ่อน
คับอกคับใจ	คาบลูกคาบดอก	คิดเล็กคิดน้อย	คิดแล้วคิดอีก
คิดหน้าคิดหลัง	คั่นหูคั่นตา	คุ่มแตกคุ่มฝน	คู่ทุกข์คู่ยาก
คู่พระคู่นาง	คู่บ้านคู่เมือง	เคียงบ่าเคียงไหล่	เครื่องไม้เครื่องมือ
ใครถูกใครผิด			

๖

งอมืองอตีน	งอมืองอเท้า	เงินดาวเงินเดือน
------------	-------------	------------------

๗

จงเกลียดจงชัง	จนเฒ่าจนแก่	จนแล้วจนรอด	จงล้างจงผลาญ
จงเวรจงกรรม	จะกินจะอยู่	จะจตจะจำ	จะตีจะชัว
จะเป็นจะตาย	จักจบจักสิ้น	จับจิตจับใจ	จับไม้จับมือ
จับปากจับคอ	จุดใดจุดหนึ่ง	เจ้าก็เจ้าการ	เจ้าข้าเจ้าของ
เจ้าบทเจ้ากลอน	เจ้าบ่าวเจ้าสาว	เจ้าหน้าเจ้าตา	เจ็บอกเจ็บใจ
เจียมเนื้อเจียมตัว	เจริญหูเจริญตา	ใจจดใจจ่อ	ใจจิตใจตา
ใจบุญใจกุศล	ใจหายใจคว่ำ		

๘

จุดไม้จุดมือ

ช

ชอบอกชอบใจ	ชักตั้งชักงอ	ชัศถ้อยชัศคา	ชัวกับไปชัวกลับ
ชั่วครึ่งชั่วคราว	ชั่วลูกชั่วหลาน	ช่างจดช่างจำ	ชายหูชายตา
ชาวบ้านชาวช่อง	ชาวบ้านชาวเมือง	ชาวฟ้าชาวสวรรค์	ชาวไร่ชาวนา
ชิงดีชิงเด่น	ชิงร้อยชิงล้าน	ชิงไหวชิงพริบ	ขึ้นเล็กขึ้นน้อย
ชู้ถูกชู้ผิด	ชู้เป็นชู้ตาย	ชู้นอกชู้ใจ	ใช้รถใช้ถนน

ช

ชอกเล็กชอกน้อย	ชอยเล็กชอยน้อย
----------------	----------------

ด

ดลจิตดลใจ	ด้วยเหตุด้วยผล	ดีวันดีคืน	ดีอกดีใจ
ดูดาดูดี	ดูถูกดูแคลน	ดูหน้าดูหลัง	ดูหมิ่นดูแคลน
เด็กหนุ่มเด็กสาว	देंงหน้า देंงหลัง	เดินเข้าเดินออก	เดินไปเดินมา
เดี๋ยวดีเดี๋ยวร้าย	ได้งานได้การ	ได้ดิบได้ดี	ได้เนื้อได้หนัง
ได้พูดได้เกิด	ได้ยินได้ฟัง	ได้รู้ได้เห็น	ได้ลัดได้ล่วน

ด

ตกอกตกใจ	ตรงไปตรงมา	ต้องตาต้องใจ	ตอดนิดตอดหน่อย
ต่อล้อต่อเถียง	ต่อว่าต่อขาน	ต่อปากต่อคำ	ต่อหน้าต่อตา
ต้อนหน้าต้อนหลัง	ตั้งเนื้อตั้งตัว	ตั้งบ้านตั้งเมือง	ตั้งหน้าตั้งตา
ตั้งอกตั้งใจ	ตัดแขนตัดขา	ตัดเป็นตัดตาย	ตัดมือตัดตีน

ตัวใครตัวมัน	ตัวเงินตัวทอง	ตัวตั้งตัวตี	ตัวตายตัวแทน
ตาม้าตาเรือ	ตาเล็กตาน้อย	ตากแดดตากฝน	ตากแดดตากลม
ต่างจิตต่างใจ	ต่างชาติต่างภาษา	ต่างเผ่าต่างพันธุ์	ต่างบ้านต่างเมือง
ต่างยุคต่างสมัย	ตามบุญตามกรรม	ตามมีตามเกิด	ตามยุคตามสมัย
ตามเรื่องตามราว	ตามล้างตามเช็ด	ตามล้างตามผลาญ	ตายอดตายอยาก
ตามป่าตามดง	ติดคุกติดตะราง	ติดเนื้อติดตัว	ติดไม้ติดมือ
ติดหูติดตา	ติดอกติดใจ	ตื่นโรงตื่นศาล	ตื่นตาตื่นใจ
เต็มเม็ดเต็มหน่วย	เต็มบ้านเต็มช่อง	เต็มบ้านเต็มเมือง	เต็มปากเต็มคำ
เต็มไม้เต็มมือ	เต็มอกเต็มใจ	เตรียมตัวเตรียมใจ	แต่เล็กแต่น้อย
แต่ไหนแต่ไร	แต่อ่อนแต่ออก	แต่งงานแต่งงาน	แต่งั้นแต่แต่งตัว

ถ

ถอนรากถอนโคน	ถอยหน้าถอยหลัง	ถึงเนื้อถึงตัว	ถึงพริกถึงขิง
ถึงโรงถึงศาล	ถึงลูกถึงคน	ถึงเลือดถึงเนื้อ	ถึงอกถึงใจ
ถือเนื้อถือตัว	ถือยศถือศักดิ์	ถูกตาถูกใจ	ถูกปากถูกคอ
ถูกเรื่องถูกราว	ถูกอกถูกใจ		

ท

ท้องไร่ท้องนา	ทั้งนี้ทั้งนั้น	ทั้งเนื้อทั้งตัว	ทั้งบ้านทั้งเมือง
ทั้งวันทั้งคืน	ทันอกทันใจ	ทั่วบ้านทั่วเมือง	ทางใดทางหนึ่ง
ทำนั้นทำนี่	ทำงานทำการ	ทาบงูทาบกุศล	ทาบงูทาบาน
ทำไร่น่า	ทาวะรทากกรรม	ที่ถูกที่ควร	ทีละเล็กทีละน้อย
ที่เล่นที่จริง	ที่หน้าทีหลัง	ทุกแห่งทุกมุม	ทุกชาติทุกภาษา
ทุกซอกทุกมุม	ทุกทิศทุกทาง	ทุกบาททุกสตางค์	ทุกเพศทุกวัย

ทุกยุคทุกสมัย	ทุกรูปทุกนาม	ทุกสิ่งทุกอย่าง	ทุกหนทุกแห่ง
ทุกหมู่ทุกเหล่า	ทุลเกล้าทุลกระหม่อม	เทหน้าเทท่า	แทบเป็นแทบตาย

น

นอกรีตนอกรอย	นอกสู่นอกทาง	น้อมเกล้าน้อมกระหม่อม	น้อยอกน้อยใจ
น่าเกลียดน่าชัง	น่ารักน่าชัง	น่ารักน่าเอ็นดู	น้ำกินน้ำใช้
น้ำจิตน้ำใจ	น้ำพิทน้ำแรง	น้ำเหงื่อน้ำโคล	น้ำอดน้ำทน
นบ้านนเมือง	นริ้วนวัง		

บ

บ่อเงินบ่อทอง	บางครั้งบางคราว	บางยุคบางสมัย	บางสิ่งบางอย่าง
บาดตาบาดใจ	แบ่งพรรคแบ่งพวก	แบ่งรับแบ่งสู้	เบื้องหน้าเบื้องหลัง
บอกไม้บอกมือ			

ป

ประทับอกประทับใจ	ปล่อยเนื้อปล่อยตัว	ปลื้มอกปลื้มใจ	ปวดแสบปวดร้อน
ปะติดปะต่อ	ขัดแย้งขัดขา	ปากหอยปากปู	ปากเหยี่ยวปากกา
ปิดหูปิดตา	ปุมหน้าปุมหลัง	เป็นก๊กเป็นเหล่า	เป็นกลุ่มเป็นก้อน
เป็นกอบเป็นกำ	เป็นกำยเป็นกอง	เป็นชั้นเป็นตอน	เป็นคั่งเป็นแคว
เป็นงานเป็นการ	เป็นเงินเป็นทอง	เป็นจริงเป็นจัง	เป็นขึ้นเป็นอัน
เป็นเด็กเป็นเล็ก	เป็นเตือดเป็นคั้น	เป็นตัวเป็นตน	เป็นที่เป็นทาง
เป็นบาบเป็นกรรม	เป็นปากเป็นเสียง	เป็นปีเป็นขลุ่ย	เป็นฝักเป็นฝาย
เป็นพิษเป็นภัย	เป็นฟินเป็นไพ	เป็นมือเป็นเท้า	เป็นรูปเป็นร่าง

เป็นเรื่องเป็นราว	เป็นลมเป็นเล้ง	เป็นล่าเป็นลัน	เป็นลูกเป็นหลาน
เป็นวัวเป็นควาย	เป็นเวรเป็นกรรม	เป็นศักดิ์เป็นศรี	เป็นสาวเป็นนาง
เป็นหน้าเป็นตา	เป็นหนี้เป็นสิน	เป็นหนุ่มเป็นสาว	เป็นหลักเป็นฐาน
เป็นหลุมเป็นบ่อ	เป็นห่วงเป็นนาย	เป็นหูเป็นตา	เป็นใหญ่เป็นโต
เปิดหูเปิดตา	แปลกหูแปลกตา	โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม	ไปกกไปกอด
ไปสุดไปเกิด			

ณ

ผลดีผลเสีย	ผ่อนสั้นผ่อนยาว	ผ่อนหนักผ่อนเบา	ผ่านร้อนผ่านหนาว
ผ่านไปผ่านมา	ผ่านหูผ่านตา	ผิดที่ผิดทาง	ผิดหัวผิดเมีย
ผิดรูปผิดร่าง	ผิดหูผิดตา	ผีเข้าผีออก	ผีบ้านผีเมือง
ผีบ้านผีเรือน	เผาบ้านเผาเมือง	เพื่อเหลือเพื่อขาด	ผูกจิตผูกใจ
ผู้เฒ่าผู้แก่	ผู้ใดผู้หนึ่ง		

ณ

ผากเนื้อผากตัว	ผากผีผากไข	ผ่ายหนึ่งผ่ายใจ
----------------	------------	-----------------

พ

พันทุกข์พันร้อน	พันทุกข์พันโศก	พันเวรพันกรรม	พันหูพันตา
พร้อมหน้าพร้อมตา	พระเดชพระคุณ	พระยศพระเกียรติ	พรากลูกพรากแม่
พลอยฟ้าพลอยฝน	พลัดพ่อพลัดแม่	พลาดท่าพลาดทาง	พลิกไปพลิกมา
ปลิวไปปลิวมา	พอดิบพอดี	พอดีพอร้าย	พอดัดพอเหวี่ยง
พอมีพอกิน	พอกอกพอใจ		

ม

มันอกมันใจ	มิตีมีร้าย	มีชื่อมีแป	มีแงมีมุ่ม
มีนอกมีใน	มีปากมีเสียง	มีปีมีขลุ่ย	มีเรื่องมีราว
มีลูกมีเต้า	มีหน้ามีตา	มีเหย้ามีเรือน	มีหลักมีเกณฑ์
มีหลักมีฐาน	แม่บ้านแม่เรือน	เมืองนอกเมืองนา	ไม่ใกล้ไม่ไกล
ไม่ตีไม่งาม	ไม่ถูกไม่ควร	ไม่เบื่อไม่เมา	ไม่รู้ไม่รู้ชี้
ไม่รู้ไม่เห็น			

ย

ยกแข้งยกขา	ย่อนไปย่อนมา	ย็นดีย็นร้าย	ยัมไต่ยัมมาใหญ่
ยัดเส้นยัดสาย			

ร

รกหูรกตา	ร่วมพิธีร่วมไทร	รวบหัวรวบหาง	ร่วมกินร่วมนอน
ร่วมจิตร่วมใจ	ร่วมทุกข์ร่วมสุข	ร่วมมือร่วมใจ	ร่วมมือร่วมแรง
ร่วมไม้ร่วมมือ	ร่วมแรงร่วมใจ	ร้อนออกร้อนใจ	ระวังเนื้อระวังตัว
รักบ้านรักเมือง	รักษาเนื้อรักษาตัว	รักสวยรักงาม	รุ่นลูกรุ่นหลาน
รุ่นแล้วรุ่นเล่า	รุมทิมรุมตา	รู้ตารู้แดง	รู้ดีรู้ชั่ว
รู้เนื้อรู้ตัว	รู้แพ้รู้ชนะ	รู้ร้อนรู้หนาว	รู้เรื่องรู้ราว
รู้แล้วรู้รอด	รู้เหนือรู้ใต้	ร่างกายแรงใจ	

จ

ลงไม้ลงมือ	ลั่นเกล้าลั่นกระหม่อม	ลอยหน้าลอยตา	ลับหูลับตา
ล้อมหน้าล้อมหลัง	ลาหักลาไค่น	เล่นพรรคเล่นพวก	เลียแข้งเลียขา
เลี้ยงปากเลี้ยงท้อง	ลูกผีลูกคน	ลูกล่อลูกชน	ลูกเล่นลูกฮา
ลูกหูลูกตา	ลูบหลังลูบไหล่	ลืมเป็นลืมตาย	ลืมหูลืมตา

ว

วันแล้ววันเล่า	ว่าเหมาะว่าควร	เวียนไปเวียนมา
----------------	----------------	----------------

ส

สงบปากสงบคำ	สนอกสนใจ	สบายเนื้อสบายตัว	สบายอกสบายใจ
สมจริงสมจัง	สมน้ำสมเนื้อ	สมหน้าสมตา	สมเหตุสมผล
สร้างบ้านสร้างเมือง	สร้างเนื้อสร้างตัว	ส่วนได้ส่วนเสีย	ส่วนว่าส่วนไฉ่
สองแ่งสองง่าม	สองจิตสองใจ	สอดรู้สอดเห็น	สะตูดตาสะตูดใจ
สิ่งใดสิ่งหนึ่ง	สิ้นชาติสิ้นแผ่นดิน	สิ้นเวรสิ้นกรรม	สิ้นเรื่องสิ้นราว
สุดจิตสุดใจ	สุดรักสุดบูชา	สู่มสี่สู่มห้า	สูบเลือดสูบเนื้อ
เสมอต้นเสมอปลาย	เสียงนกเสียงกา	เสียงเป็นเสียงตาย	เสียเงินเสียทอง
เสียผู้เสียคน	เสียเลือดเสียเนื้อ	เสียอกเสียใจ	แสงเงินแสงทอง
สปากาสีท้อง			

ห

หกล้มหกหลุก	หนักอกหนักใจ	หน้าตาหน้าแดง	หน้าลี้หน้าขวาน
หน้าอกหน้าใจ	หมดเนื้อหมดตัว	หมดเรื่องหมดราว	หมดโรคหมดภัย
หมดไล่หมดพุ่ง	หม้อข้าวหม้อแกง	หลงทิศหลงทาง	หลงหูหลงตา
หลบแดดหลบฝน	หลบหน้าหลบตา	หลังชดหลังแข็ง	หลายชั้นหลายตอน
หลายครั้งหลายครา	หลายครั้งหลายหน	หลายยุคหลายสมัย	หลายรูปหลายนาม
หลายสิ่งหลายอย่าง	ห่วงหน้าห่วงหลัง	หอบข้าวหอบของ	หอมปากหอมคอ
หักอกหักใจ	หันรีหันขวาง	หัวแก้วหัวแหวน	หัวจิตหัวใจ
หัวชุกหัวซุน	หัวทิ่มหัวตา	หัวปักหัวปำ	หัวพัดหัวเหวี่ยง
หัวเรียวหัวแรง	หัวหลักหัวตอ	หัวเสียวหัวต่อ	หัวหงอกหัวดำ
หาข้าวหาปลา	หามรุ่งหามค่ำ	หายใจหายใจ	หายทุกซ์หายไศก
หายวันหายคืน	หายหน้าหายตา	หึงผัวหึงเมีย	เห็นจริงเห็นจัง
เห็นดาเห็นแดง	เห็นดีเห็นงาม	เห็นเดือนเห็นตะวัน	เห็นถูกเห็นควร
เห็นรูปเห็นร่าง	เห็นหน้าเห็นตา	เห็นอกเห็นใจ	เหมือนลูกเหมือนหลาน
เหลือกินเหลือใช้	เหลืออดเหลือทน	แหกหม้อแหกไห	

อ

อดหลับอดนอน	อยากรู้อยากเห็น	อย่างใดอย่างหนึ่ง	อยู่บ้านอยู่ช่อง
ออกงานออกการ	ออกหน้าออกตา	ออกหัวออกก้อย	อ่อนนอกอ่อนใจ
อันหนึ่งอันเดียว	อันหนึ่งอันใด	อาบน้ำอาบท่า	อยู่ข้าวอยู่น้ำ
เอางานเอาการ	เอาจริงเอาจัง	เอาเป็นเอาตาย	เอาเรื่องเอาราว
เอาฤกษ์เอาชัย	เอาหน้าเอาตา	เอาอกเอาใจ	

ภาคผนวก ค

คำสอนซ้ำที่เป็นคานาม

ก

กองเงินกองทอง	กับข้าวกับปลา	การกินการอยู่	การบ้านการเมือง
การบ้านการเมือง	การเรียนการสอน	แก้จิตแก้ใจ	

ข

ขลุ่ยขลุ่ย	ของรักของหวง	ข้อดีข้อเสีย	ข้อไม้ข้อมือ
ขาเข้าขาออก	แขกบ้านแขกเมือง		

ค

คนจนคนรวย	คนเด่นคนดัง	คนเล่นคนแก่	คนยากคนจน
คนหนุ่มคนสาว	คนใหญ่คนโต	ความดีความชอบ	ความเป็นความตาย
ความรักความใคร่	ครั้งแล้วครั้งเล่า	คู่ทุกข์คู่ยาก	คู่พระคู่นาง
เครื่องมือไม้เครื่องมือ			

ด

เงินดาวเงินเดือน

จ

จุดใดจุดหนึ่ง	เจ้าก็เจ้าการ	เจ้าข้าวเจ้าของ	เจ้าบทเจ้ากลอน
เจ้าบ่าวเจ้าสาว	เจ้าหน้าเจ้าตา	ใจบุญใจกุศล	

ช

ชัวกับบับชัวกัลป์	ชัวครึ่งชัวคราว	ชัวลูกชัวหลาน	ชัวบ้านชัวช่อง
ชัวบ้านชัวเมือง	ชัวฟ้าชัวสวรรค์	ชัวไร่ชัวนา	ชัวเล็กชัวน้อย

ช

ชอกเล็กชอกน้อย	ชอยเล็กชอยน้อย
----------------	----------------

ด

เด็กหนุ่มเด็กสาว

ด

ตัวเงินตัวทอง	ตัวตั้งตัวตี	ตัวตายตัวแทน	ตาม้าตาเรือ
ตาเล็กตาน้อย	ตีนโรงตีนศาล		

ท

ห้องไร่ห้องนา	ทางใดทางหนึ่ง	ที่หน้าทีหลัง
---------------	---------------	---------------

น

น้ำกินน้ำใช้	น้ำจิตน้ำใจ	น้ำพุกน้ำแรง	น้ำเหนือน้ำโคล
น้ำอดน้ำทน			

บ

บ่อเงินบ่อทอง

เบื้องหน้าเบื้องหลัง

ป

ปากหอยปากบุญ

ปากเหยี่ยวปากกา

ปุมหน้าปุมหลัง

ผ

ผลดีผลเสีย

ผีบ้านผีเมือง

ผีบ้านผีเรือน

ฝ

ฝ้ายไผ่ฝ้ายหนึ่ง

พ

พระเดชพระคุณ

พระยศพระเกียรติ

ม

แม่บ้านแม่เรือน

เมืองนอกเมืองนา

ไม้เบื่อไม้เมา

ร

ร่วมพิธีร่วมไท่

รุ่มลุ่มรุ่มหลาน

ร่างกายแรงใจ

ล

ลั่นเกล้าลั่นกระหม่อม	ลาหักลาโค่น	ลูกผีลูกคน	ลูกล่อลูกชน
ลูกเล่นลูกฮา	ลูกหลูกตา		

ว

วันแล้ววันเล่า

ส

ส่วนได้ส่วนเสีย	ส่วนเว้าส่วนโค้ง	สิ่งใดสิ่งหนึ่ง	เสียงนกเสียงกา
แสงเงินแสงทอง			

ห

หน้าตาหน้าแดง	หน้าสีวหน้าขวาน	หน้าอกหน้าใจ	หม้อข้าวหม้อแกง
หลายสิ่งหลายอย่าง	หัวแก้วหัวแหวน	หัวจิตหัวใจ	หัวซุกหัวซุน
หัวพัดหัวเหวี่ยง	หัวปักหัวปำ	หัวเรี่ยวหัวแรง	หัวหลักหัวตอ
หัวเลี้ยวหัวต่อ	หัวหงอกหัวดำ		

อ

อู่ข้าวอู่น้ำ

ภาคผนวก ข

ดาช้อนชาที่เป็นคากริยา

ก

ก้มหน้าก้มตา	กลับเนื้อกลับตัว	กลับบ้านกลับช่อง	กลับไปกลับมา
กลับหัวกลับหาง	กล้าได้กล้าเสีย	กั้งไปกั้งมา	กินทั้งกินว่าง
กินนอกกินใน	กินบ้านกินเมือง	กินเลือดกินเนื้อ	กู่บ้านกู่เมือง
เก็บเงินเก็บทอง	เก็บเนื้อเก็บตัว	เก็บปากเก็บคำ	เกรงอกเกรงใจ

ข

ขยับเนื้อขยับตัว	ขวางหูขวางตา	ขัดแข้งขัดขา	ข้ามน้ำข้ามทะเล
ข้ามหน้าข้ามตา	ขายดีขายดี	ขายสิทธิ์ขายเสียง	ขึ้นหน้าขึ้นตา
ขูดเลือดขูดเนื้อ	เข้าท่าเข้าทาง	เข้าที่เข้าทาง	เข้าปกเข้าห่อ
เข้าพระเข้านาง	เข้ารกเข้าพง	เข้ารูปเข้ารอย	เข้าอกเข้าใจ
แข่งบุญแข่งวาสนา			

ค

ครั้นเนื้อครั้นตัว	คอพับคออ่อน	คาบลูกคาบดอก	คิดเล็กคิดน้อย
คิดแล้วคิดอีก	คิดหน้าคิดหลัง	คุ่นหูคุ่นตา	คุ่มแตกคุ่มฝน
เคียงบ่าเคียงไหล่	คงเส้นคงวา		

ง

งอมืองอตีน งอมืองอเท้า

จ

จงเกลียดจงชัง	จงล้าจงผลาญ	จงเวรจงกรรม	จะกินจะอยู่
จะจดจะจำ	จะเป็นจะตาย	จักจบจักสิ้น	จับไม้จับมือ
จับปากจับคอ	เจ็บอกเจ็บใจ	เจียมเนื้อเจียมตัว	ใจจดใจจ่อ
ใจหายใจคว่ำ	จับจิตจับใจ		

ฉ

จุดไม้จุดมือ

ช

ชอบอกชอบใจ	ชักคันชักงอ	ชายหูชายตา	ชิงตีชิงเด่น
ชิงร้อยชิงล้าน	ชิงไหวชิงพริบ	ชู้ถูกชู้ผิด	ชู้เป็นชู้ตาย
ช้อนอกช้อนใจ	ใช้รถใช้ถนน		

ด

ดลจิตดลใจ	ดีอกดีใจ	ดูตาดูดี	ดูถูกดูแคลน
ดูหน้าดูหลัง	ดูหมิ่นดูแคลน	देंงหน้า देंงหลัง	เดินเข้า เดินออก
เดินไปเดินมา	ได้งานได้การ	ได้ดิบได้ดี	ได้พูดได้เกิด
ไต่ย็นไต่พัง	ได้รู้ได้เห็น	ไต่เนื้อไต่หนัง	ได้สัดได้ส่วน

๓

ตกอกตกใจ	ตองตาตองใจ	ตอดนิตตอดทน้อย	ต่อล้อต่อเถียง
ต่อว่าต่อขาน	ต่อปากต่อคำ	ต้อนหน้าต้อนหลัง	ตั้งเนื้อตั้งตัว
ตั้งบ้านตั้งเมือง	ตั้งหน้าตั้งตา	ตั้งอกตั้งใจ	ตัดแขนตัดขา
ตัดเป็นตัดตาย	ตัดมือตัดตีน	ตากแดดตากฝน	ตากแดดตากลม
ตามล้างตามเช็ด	ตามล้างตามผลาญ	ตายอดตายอยาก	ติดคุกติดตะราง
ติดเนื้อติดตัว	ติดไม้ติดมือ	ติดหูติดตา	ติดอกติดใจ
ตื่นตาตื่นใจ	เตรียมตัวเตรียมใจ	แต่งงานแต่งงาน	แต่งเนื้อแต่งตัว

๔

ถอนรากถอนโคน	ถอยหน้าถอยหลัง	ถึงเนื้อถึงตัว	ถึงโรงถึงศาล
ถือเนื้อถือตัว	ถือยศถือศักดิ์	ถูกอกถูกใจ	

๕

ทำงานทำการ	ทำบุญทำกุศล	ทำบุญทำทาน	ทำไร่ทำนา
ทำเวรทำกรรม	ทูลเกล้าทูลกระหม่อม	เทน้ำเทท่า	

๖

น้อมเกล้าน้อมกระหม่อม

๗

บาดตาบาดใจ	แบ่งพรรคแบ่งพวก	แบ่งรับแบ่งสู้	โบกไม้โบกมือ
------------	-----------------	----------------	--------------

บ

ประทักษิณประทักษิณ	ปล่อยเนื้อปล่อยตัว	ปลื้มอกปลื้มใจ	ขวดเสบขวดร้อน
ปะติดปะต่อ	บัดแข็งบัดขำ	ปิดหูปิดตา	เป็นกำยเป็นกอง
เป็นเด็กเป็นเล็ก	เป็นเดียดเป็นเค้น	เป็นปากเป็นเสียง	เป็นปีเป็นขลุ่ย
เป็นพินเป็นไพ	เป็นรูปเป็นร่าง	เป็นลมเป็นแล้ง	เป็นหน้าเป็นตา
เป็นหนี้เป็นสิน	เป็นหนุ่มเป็นสาว	เป็นหวังเป็นนัย	เป็นหูเป็นตา
เป็นใหญ่เป็นโต	เปิดหูเปิดตา	โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม	
ไปก่ไปกอด	ไปผูกไปเกิด		

ผ

ผอนสั้นผอนยาว	ผอนหนักผอนเบา	ผานร้อนผานหนาว	ผานไปผานมา
ผานหูผานตา	ผิดผิวผิดเมีย	ผีเข้าผีออก	เผาบ้านเผาเมือง
ผูกจิตผูกใจ			

ฝ

ฝากเนื้อฝากตัว	ฝากผีฝากไซ้
----------------	-------------

พ

พันทุกข์พันร้อน	พันทุกข์พันโศก	พันเวรพันกรรม	พันหูพันตา
พรากลูกพรากแม่	พลอยฟ้าพลอยฝน	พลัดพ่อพลัดแม่	พลาดท่าพลาดทาง
พลิกไปพลิกมา	พลิ้วไปพลิ้วมา	พอกพองใจ	

ม

มีชื่อมีแป	มีแง่มีมุม	มีนอกมีใน	มีปากมีเสียง
มีเรื่องมีราว	มีลูกมีเต้า	มีหน้ามีตา	มีเหย้ามีเรือน
มีหลักมีเกณฑ์	มีหลักมีฐาน		
ไม่รู้ไม่เห็น			

ย

ยกแข็งยกขา	ย้อนไปย้อนมา	ยินดียินร้าย	ยิ้มน้อยยิ้มใหญ่
ยึดเส้นยึดสาย			

ร

รวบหัวรวบหาง	ร่วมกินร่วมนอน	ร่วมจิตร่วมใจ	ร่วมทุกข์ร่วมสุข
ร่วมมือร่วมใจ	ร่วมมือร่วมแรง	ร่วมไม้ร่วมมือ	ร่วมแรงร่วมใจ
ระวังเนื้อระวังตัว	รักบ้านรักเมือง	รักษาเนื้อรักษาตัว	รักสวयरักงาม
รู้ลืมรู้ลืมตา	รู้ดำรู้แดง	รู้ดีรู้ชั่ว	รู้เนื้อรู้ตัว
รู้แพ้รู้ชนะ	รู้ร้อนรู้หนาว	รู้เรื่องรู้ราว	รู้แล้วรู้รอด
รู้เหนือรู้ใต้			

ล

ลงไม้ลงมือ	ลอยหน้าลอยตา	ล้อมหน้าล้อมหลัง	เล่นพรรคเล่นพวก
เลียแข้งเลียขา	เสียงปากเสียงท้อง	ลูบหลังลูบไหล่	ลืม เป็นลืมตาย
ลืมหูลืมตา			

ว

เวียนไปเวียนมา

ส

สงบปากสงบคำ	สนอกสนใจ	สร้างบ้านสร้างเมือง	สร้างเนื้อสร้างตัว
สอดรู้สอดเห็น	สะอูดตาสะอูดใจ	สิ้นชาติสิ้นแผ่นดิน	สิ้นเวรสิ้นกรรม
สิ้นเรื่องสิ้นราว	สูบเลือดสูบเนื้อ	เสี่ยงเป็นเสี่ยงตาย	เสียเงินเสียทอง
เสียผู้เสียคน	เสียเลือดเสียเนื้อ	เสียอกเสียใจ	ใส่ปากใส่ท้อง
สบายเนื้อสบายตัว	สบายอกสบายใจ		

ห

หกล้มหลุก	หนักอกหนักใจ	หมดเนื้อหมดตัว	หมดเรื่องหมดราว
หมดโรคหมดภัย	หมดไส้หมดพุง	หลงทิศหลงทาง	หลงหูหลงตา
หลบแดดหลบฝน	หลบหน้าหลบตา	ห่วงหน้าห่วงหลัง	หอบข้าวหอบของ
หักอกหักใจ	หันรีหันขวาง	หัวทิ่มหัวต่า	หาข้าวหาปลา
หายใจหายคอ	หายทุกข์หายโศก	หายวันหายคืน	หายหน้าหายตา
หึงผิวหึงเมีย	เห็นจริงเห็นจัง	เห็นดำเห็นแดง	เห็นดีเห็นงาม
เห็นเดือนเห็นตะวัน	เห็นถูกเห็นควร	เห็นรูปเห็นร่าง	เห็นหน้าเห็นตา
เห็นอกเห็นใจ	เหลือกินเหลือใช้	เหลืออดเหลือทน	แหกหม้อแหกไห

อ

อดหลับอดนอน	อยากรู้ อยากเห็น	อยู่บ้านอยู่ช่อง	ออกงานออกการ
ออกหน้าออกตา	ออกหัวออกก้อย	อ่อนนอกอ่อนใจ	อาบหน้าอาบท่า
เอางานเอาการ	เอาจริงเอาจัง	เอาเป็นเอาตาย	เอาเรื่องเอาราว
เอาฤกษ์เอาชัย	เอาหน้าเอาตา	เอาอกเอาใจ	

ภาคผนวก ง
คำสอนซ้ำที่เป็นคาวิเศษณ์

ก

กลางเก่ากลางใหม่	กลางแดดกลางฝน	กลางวันกลางคืน	กาสิบ้านกาสิ เมือง
กำลังกินกำลังนอน	ก็รั้งก็หน	ก็ยุคก็สมัย	เกินหน้า เกินตา
แก่จิตแก่ใจ	แก่เล็กแก่น้อย		

ข

ข้ามวันข้ามคืน

ค

คนละไม้คนละมือ	คนละเล็กคนละน้อย	ครึ่งหลับครึ่งตื่น*	คับอกคับใจ
คูบ้านคูเมือง	โคจรฎกาครผัด		

จ

จะดีจะชั่ว	เจริญหูเจริญตา	ใจจิตใจคา
------------	----------------	-----------

ช

ชดถ้อยชดคำ	ช่างจดช่างจำ*
------------	---------------

ด

ด้วยเหตุด้วยผล	ดีวันดีคืน	दैยวัดไถ่ยวร้าย
----------------	------------	-----------------

คำที่มีเครื่องหมาย * สามารถทําหน้าที่เป็นคำกริยาได้ด้วย

๑

ตรงไปตรงมา*	ต่อหน้าต่อตา	ตัวใครตัวมัน	ต่างจิตต่างใจ
ต่างชาติต่างภาษา	ต่างบ้านต่างเมือง	ต่างเผ่าต่างพันธุ์	ต่างยุคต่างสมัย
ตามบุญตามกรรม	ตามป่าตามดง	ตามมีตามเกิด	ตามยุคตามสมัย
ตามเรื่องตามราว	เต็มเม็ดเต็มหน่วย	เต็มบ้านเต็มช่อง	เต็มบ้านเต็มเมือง
เต็มปากเต็มคำ	เต็มไม้เต็มมือ	เต็มอกเต็มใจ	

๒

ถึงพริกถึงขิง	ถึงลูกถึงคน	ถึงเลือดถึงเนื้อ	ถึงอกถึงใจ
ถูกปากถูกคอ	ถูกเรื่องถูกราว	ถูกอกถูกใจ	

๓

ทั้งเนื้อทั้งตัว	ทั้งบ้านทั้งเมือง	ทั้งวันทั้งคืน	ทันอกทันใจ
ทั่วบ้านทั่วเมือง	ทำนั้นทำนี้	ที่ถูกต้องที่ควร	ที่ละ เล็กที่ละน้อย
ที่เล่นที่จริง	ทุกแง่ทุกมุม	ทุกชาติทุกภาษา	ทุกซอกทุกมุม
ทุกทิศทุกทาง	ทุกบาททุกสตางค์	ทุกเพศทุกวัย	ทุกยุคทุกสมัย
ทุกรูปทุกนาม	ทุกสิ่งทุกอย่าง	ทุกหนทุกแห่ง	ทุกหมูทุกเหล่า
แทบเป็นแทบตาย			

๔

นอกรีตนอกรอย	นอกลุ่มนอกทาง	น้อยอกน้อยใจ	น่าเกลียดน่าชัง
น่ารักน่าชัง	น่ารักน่าเอ็นดู		

คำที่มีเครื่องหมาย * สามารถทำหน้าที่เป็นคำกริยาได้ด้วย

บ

บางครั้งบางคราว บางยุคบางสมัย บางสิ่งบางอย่าง

บ

เป็นก๊กเป็นเหล่า	เป็นกลุ่มเป็นก้อน	เป็นกอบเป็นกา	เป็นชั้นเป็นตอน
เป็นคั่งเป็นแคว	เป็นงานเป็นการ	เป็นเงินเป็นทอง	เป็นจริงเป็นจัง
เป็นชั้นเป็นอัน	เป็นตัวเป็นตน	เป็นที่เป็นที่ทาง	เป็นบาบเป็นกรรม
เป็นผักเป็นฝ่าย	เป็นพิษเป็นภัย	เป็นมือเป็นเท้า	เป็นเรื่องเป็นราว
เป็นล่ำเป็นสัน	เป็นลูกเป็นหลาน	เป็นวิวเป็นควาย	เป็นเวรเป็นกรรม
เป็นศักดิ์เป็นศรี	เป็นสาวเป็นนาง	เป็นหลักเป็นฐาน	เป็นหลุมเป็นบ่อ

แปลกหูแปลกตา

ผ

ผิดที่ผิดทาง ผิดรูปผิดร่าง ผิดหูผิดตา ผู้เฒ่าผู้แก่

พ

พร้อมหน้าพร้อมตา พอดิบพอดี พอดีพอร้าย พอพิตพอเหวี่ยง*

พอมือพอกิน

ม

มดมีร้าย มีปี่มีขลุ่ย ไม้เกลือไม้เกลือ ไม้ตีไม้ฆาม

ไม้ถูกไม้ควร ไม้รู้ไม้ชี้*

มันนอกมันใจ

คำที่มีเครื่องหมาย * สามารถหาหน้าที่เป็นคำกริยาได้ด้วย

ร

รกรุกตา	รุ่มแล้วรุ่มเล่า	ร้อนนอกร้อนใจ
---------	------------------	---------------

ล

ลับหูลับตา		
------------	--	--

ว

ว่าเหมาะว่าควร		
----------------	--	--

ส

สมจริงสมจัง	สมน้ำสมเนื้อ	สมหน้าสมตา	สมเหตุสมผล
สองแ่งสองง่าม	สองจิตสองใจ	สุดจิตสุดใจ	สุดรักสุดบูชา
สู้มึ่สู้มั่ว	เสมอต้นเสมอปลาย		

ห

หลงหูหลงตา	หลังขดหลังแข็ง	หลายชั้นหลายตอน	หลายครั้งหลายครา
หลายครั้งหลายหน	หลายยุคหลายสมัย	หลายรูปหลายนาม	หอมปากหอมคอ
หามรุ่งหามค่ำ	เหมือนลูกเหมือนหลาน		

อ

อย่างใดอย่างหนึ่ง	อันหนึ่งอันเดียว	อันหนึ่งอันใด
-------------------	------------------	---------------

ภาคผนวก จ
คำสอนซ้ำที่เป็นคาบพบท

ก

กั๊กเนื้อกั๊กตัว

กั๊กร้องกั๊กรอย

จ

จนแก่จนแก่

จนแล้วจนรอด

ต

แต่เล็กแต่น้อย

แต่ไหนแต่ไร

แต่อันแต่ออก

ท

ทั้งนี้ทั้งนั้น

น

นบ้านในเมือง

นริ้วนาง

ผ

เพื่อเหลือเพื่อขาด

ภาคผนวก ฉ
คำสอนซ้ำที่เป็นคาสรรพนาม

๘

ผู้ใดผู้หนึ่ง
ผู้ใดผู้หนึ่ง

ภาคผนวก ช

คำสอนซ้ำที่ใช้ในความหมายตรงตามรูป

ก

กลับบ้านกลับช่อง	กลับไปกลับมา	กลางเก่ากลางใหม่	กลางแดดกลางฝน
กลางวันกลางคืน	กล่าวได้กล่าวเสีย	ลั้งไปลั้งมา	กับข้าวกับปลา
กับเนื้อกับตัว	การกินการอยู่	การบ้านการเมือง	การบ้านการเมือง
การเรียนการสอน	กาลบ้านกาลเมือง	กำลังกินกำลังนอน	กินทิ้งกินขว้าง
ที่ครั้งกำหนด	ก็ยุคก็สมัย	ภูบ้านภูเมือง	เก็บเงินเก็บทอง
เกรงอกเกรงใจ	แก้จิตแก้ใจ	แก้เล็กแก้น้อย	

ข

ขยับเนื้อขยับตัว	ขวางหูขวางตา	ของรักของหวง	ข้อดีข้อเสีย
ข้อมือข้อมือ	ข้ามน้ำข้ามทะเล	ข้ามวันข้ามคืน	ขายดิบขายดี
ขายสิทธิ์ขายเสียง	ขาเข้าขาออก	เข้าอกเข้าใจ	แขกบ้านแขกเมือง

ค

คนจนคนรวย	คนเด่นคนดัง	คนเฒ่าคนแก่	คนยากคนจน
คนละไม้คนละมือ	คนละเล็กคนละน้อย	คนหนุ่มคนสาว	ครั้งแล้วครั้งเล่า
ครั้นเนื้อครั้นตัว	ครึ่งหลับครึ่งตื่น	ความดีความชอบ	ความรักความใคร่
คอพับคออ่อน	คิดเล็กคิดน้อย	คิดแล้วคิดอีก	คิดหน้าคิดหลัง
ค้อนทุค้อนตา	คุ่มแดดคุ่มฝน	คู่ทุกข์คู่ยาก	คู่พระคู่นาง
คูบ้านคูเมือง	เคียงบ่าเคียงไหล่	เครื่องมือเครื่องมือ	ใครถูกใครผิด

ง

เงินดาวเงินเดือน

จ

จงเกลียดจงชัง	จนเฒ่าจนแก่	จนแล้วจนรอด	จงล้างจงผลาญ
จงเวรจงกรรม	จะกินจะอยู่	จะจดจะจำ	จะตีจะซ้ำ
จักจบบักสิ้น	จับจิตจับใจ	จับไม้จับมือ	จับปากจับคอ
จุดใดจุดหนึ่ง	เจ้าก็เจ้าการ	เจ้าข้าวเจ้าของ	เจ้าบทเจ้ากลอน
เจ้าบ่าวเจ้าสาว	เจ้าหน้าเจ้าตา	เจ็บอกเจ็บใจ	เจียมเนื้อเจียมตัว
เจริญหูเจริญตา	ใจจดใจจ่อ	ใจบุญใจกุศล	ใจหายใจคว่ำ

ฉ

ฉุดไม้ฉุดมือ

ช

ชอบอกชอบใจ	ชักดินชักงอ	ชด้อยชดค่า	ชัวกับปชัวกลับ
ชั่วครั้งชั่วคราว	ชั่วลูกชั่วหลาน	ช่างจดช่างจำ	ชายหูชายตา
ชาวบ้านชาวช่อง	ชาวบ้านชาวเมือง	ชาวไร่ชาวนา	ชิงดีชิงเด่น
ชิงร้อยชิงล้าน	ชิงไหวชิงพริบ	ขึ้นเล็กขึ้นน้อย	ชู้ถูกชู้ผิด
ชีนอกชีนใจ	ชั่วรดาชื่อนน		

ช

ชอกเล็กชอกน้อย ช้อยเล็กชอยน้อย

ค

คลจิตคลใจ	ด้วยเหตุด้วยผล	คีวันคีคืน	ค็อกค็ใจ
คูกูกูแคลน	คูหมื่นคูแคลน	เค็กหนุ่มเค็กสาว	คั้งหน้าคั้งหลัง
คีนเข้า คีนออก	คีนไป คีนมา	เค็ยวดีเค็ยวร้าย	คั้งงานคั้งการ
คัคิบคัคิต	คัคินคัคั้ง	คัคู้คัคัเห็น	คัคัคัคัคัคั

ค

คอกอกค็ใจ	ค้องคาค้องใจ	ค้อล้อค้อเกียง	ค้อว่าค้อขาน
ค้อหน้าค้อตา	ค้อเนื้อค้อตัว	ค้อบ้านค้อเมือง	ค้อหน้าค้อตา
ค้ออกค้อใจ	ค้อคัคัคัคั	ค้อกค้อค้อค้อ	ค้อกค้อค้อค้อ
ค้อจิตค้อใจ	ค้อชาติค้อภาษา	ค้อเผ่าค้อพันธุ์	ค้อบ้านค้อเมือง
ค้อยุคค้อสมัย	ค้อบุญค้อกรรม	ค้อยุคค้อสมัย	ค้อเรื่องค้อราว
ค้อล้างค้อผลาญ	ค้อบ่าค้อคอง	ค้อคูกูกูกูค้อ	ค้อค้อค้อค้อ
ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ
ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ
ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ
ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ

ค

ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ
ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ
ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ	ค้อค้อค้อค้อ

ท

ท้องไร่ท้องนา	ตั้งนี้ตั้งนั้น	ตั้งเนื้อตั้งตัว	ตั้งบ้านตั้งเมือง
ตั้งวันตั้งคืน	ทันอกทันใจ	ทั่วบ้านทั่วเมือง	ทางใดทางหนึ่ง
ทำนั่นทำนี่	ทำงานทาการ	ทาบุญทากุศล	ทาบุญทาทาน
ทาไร่ทานา	ทาเวรทากรรม	ที่ถูกที่ควร	ที่ละ เล็กที่ละน้อย
ที่หน้าทีหลัง	ทุกชาติทุกภาษา	ทุกบาททุกสตางค์	ทุกเพศทุกวัย
ทุกยุคทุกสมัย	ทุกรูปทุกนาม	ทุกสิ่งทุกอย่าง	ทุกหนทุกแห่ง
ทุกหมู่ทุกเหล่า	ทูลเกล้าทูลกระหม่อม	แทบ เป็นแทบตาย	

น

น้อมเกล้าน้อมกระหม่อม	น้อยออกน้อยใจ	น่าเกลียดน่าชัง	น่ารักน่าชัง
น่ารักน่าเอ็นดู	น้ำกินน้ำใช้	น้ำจิตน้ำใจ	น้ำอดน้ำทน
นบ้านนเมือง	นริ้วนางวัง		

บ

บางครั้งบางคราว	บางยุคบางสมัย	บางสิ่งบางอย่าง	แบ่งพรรคแบ่งพวก
บอกไม้บอกมือ			

ป

ประทับอกประทับใจ	ปล่อยเนื้อปล่อยตัว	ปลื้มอกปลื้มใจ	ปวดเสบบวดร้อน
ปะติดปะต่อ	เป็นก๊กเป็นเหล่า	เป็นกลุ่มเป็นก้อน	เป็นชั้นเป็นตอน
เป็นงานเป็นการ	เป็นเงินเป็นทอง	เป็นจริงเป็นจัง	เป็นเด็กเป็นเล็ก

เป็นเตี๊อดเป็นแค้น	เป็นตัวเป็นตน	เป็นที่ เป็นทาง	เป็นบาปเป็นกรรม
เป็นผักเป็นฝ้าย	เป็นพิษเป็นภัย	เป็นเรื่องเป็นราว	เป็นลมเป็นแล้ง
เป็นลูกเป็นหลาน	เป็นเวรเป็นกรรม	เป็นศักดิ์เป็นศรี	เป็นสาวเป็นนาง
เป็นหนี้เป็นสิน	เป็นหนุ่มเป็นสาว	เป็นหลักเป็นฐาน	เป็นหลุมเป็นบ่อ
เป็นหวังเป็นใย	แปลกหูแปลกตา	ไปกไปกอด	ไปผูกไปเกิด

ผ

ผลดีผลเสีย	ผ่านไ้ผ่านมา	ผ่านหูผ่านตา	ผิดที่ผิดทาง
ผิดตัวผิดเมีย	ผิดรูปผิดร่าง	ผิดหูผิดตา	ผีบ้านผีเมือง
ผีบ้านผีเรือน	เผาบ้านเผาเมือง	เผื่อเหลือเผื่อขาด	ผู้เฒ่าผู้แก่
ผู้ใดผู้หนึ่ง			

ผ

ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

พ

พันทุกข์พันร้อน	พันทุกข์พันโศก	พันเวรพันกรรม	พันหูพันตา
พร้อมหน้าพร้อมตา	พรากลูกพรากแม่	พลัดพ่อพลัดแม่	พอดิบพอดี
พอมีพอกิน	พออกพोज		

ม

มันอกมันใจ	มิตีมีร้าย	มีเรื่องมีราว	มีลูกมีเต้า
มีเหย้ามีเรือน	มีหลักมีเกณฑ์	มีหลักมีฐาน	แม่บ้านแม่เรือน
เมืองนอกเมืองนา	ไม่กัลไม่ไกล	ไม่ดีไม่งาม	ไม่ถูกไม่ควร
ไม่รู้ไม่ชี้	ไม่รู้ไม่เห็น		

ย

ยกแข้งยกขา	ย้อนไปย้อนมา	ยินดียินร้าย	ย้มน้อยย้มาใหญ่
ยัดเส้นยัดสาย			

ร

ร่วมกินร่วมนอน	ร่วมจิตร่วมใจ	ร่วมมือร่วมใจ	ร่วมมือร่วมแรง
ร่วมไม้ร่วมมือ	ร่วมแรงร่วมใจ	ระวังเนื้อระวังตัว	รักบ้านรักเมือง
รักสวยรักงาม	ร่นลูกร่นหลาน	ร่นแล้วร่นเล่า	รู้ดีรู้ชั่ว
รู้เนื้อรู้ตัว	รู้แพ้รู้ชนะ	รู้เรื่องรู้ราว	รู้แล้วรู้รอด
ร่างกายแรงใจ			

ล

ลงไม้ลงมือ	ลอยหน้าลอยตา	ลับหูลับตา	ล้อมหน้าล้อมหลัง
เลี้ยงปากเลี้ยงท้อง	ลูกเล่นลูกฮา	ลูกหูลูกตา	ลูบหลังลูบไหล่
ลืมนเป็นลืมนตาย			

ว

วันแล้ววันเล่า ว่าเหมาะว่าควร เวียนไปเวียนมา

ส

สงบปากสงบคำ	สนอกสนใจ	สบายเนื้อสบายตัว	สบายอกสบายใจ
สมจริงสมจัง	สมเหตุสมผล	สร้างบ้านสร้างเมือง	ส่วนได้ส่วนเสีย
ส่วนเว้าส่วนโค้ง	สอดรู้สอดเห็น	สะกดตาสะกดใจ	สิ่งใดสิ่งหนึ่ง
สิ้นชาติสิ้นแผ่นดิน	สิ้นเวรสิ้นกรรม	สิ้นเรื่องสิ้นราว	สุดจิตสุดใจ
สุตรักสุดบูชา	เสี่ยง เป็นเสี่ยงตาย	- เสียเงินเสียทอง	เสียเลือดเสียเนื้อ
เสียอกเสียใจ	ใส่ปากใส่ท้อง		

ห

หกล้มหกลุก	หนักอกหนักใจ	หน้าอกหน้าใจ	หมดเนื้อหมดตัว
หมดเรื่องหมดราว	หมดโรคหมดภัย	หมดไส้หมดพุง	หม้อข้าวหม้อแกง
หลงหูหลงตา	หลบแดดหลบฝน	หลบหน้าหลบตา	หลังชดหลังแข็ง
หลายชั้นหลายตอน	หลายครั้งหลายครา	หลายครั้งหลายหน	หลายยุคหลายสมัย
หลายรูปหลายนาม	หลายสิ่งหลายอย่าง	ห่างหน้าห่างหลัง	หอบข้าวหอบของ
หักอกหักใจ	หันรีหันขวาง	หัวจิตหัวใจ	หัวชุกหัวชุน
หัวเรี่ยวหัวแรง	หาข้าวหาปลา	หาใจหาคอ	หายทุกข์หายโศก
หายวันหายคืน	หายหน้าหายตา	หึงผิวหึงเมีย	เห็นจริง เห็นจัง
เห็นดีเห็นงาม	เห็นเดือนเห็นตะวัน	เห็นถูกเห็นควร	เห็นหน้า เห็นตา
เห็นอกเห็นใจ	เหมือนลูกเหมือนหลาน	เหลือกินเหลือใช้	เหลืออดเหลือทน

อ

อดหลับอดนอน	อยากรู้อยากเห็น	อย่างใดอย่างหนึ่ง	อยู่บ้านอยู่ช่อง
ออกงานออกการ	อันหนึ่งอันใด	อาบน้ำอาบท่า	เอางานเอากการ
เอาจริงเอาจัง	เอาเรื่องเอาราว	เอาฤกษ์เอาชัย	เอาอกเอาใจ

ภาคผนวก ช
คำสอนซ้ำที่ใช้ในความหมายเปรียบ

ก

ก้มหน้าก้มตา	กลับเนื้อกลับตัว	กลับหัวกลับหาง	กองเงินกองทอง
กับร่องกับรอย	กินนอกกินใน	กินบ้านกินเมือง	กินเลือดกินเนื้อ
เกินหน้าเกินตา	เก็บเนื้อเก็บตัว	เก็บปากเก็บคำ	

ข

ขลุ่ยขลุ่ย	ขัดแข้งขัดขา	ข้ามหน้าข้ามตา	ขึ้นหน้าขึ้นตา
ขูดเลือดขูดเนื้อ	เข้าท่าเข้าทาง	เข้าที่เข้าทาง	เข้าพกเข้าห่อ
เข้าพระเข้านาง	เข้ารักเข้าพวง	เข้ารูปเข้ารอย	แข่งบุญแข่งวาสนา

ค

คงเส้นคงวา	คนใหญ่คนโต	ความเป็นความตาย	คับอกคับใจ
คาบลูกคาบดอก			

ง

งอมืองอตีน	งอมืองอเท้า
------------	-------------

จ

จะเป็นจะตาย	ใจจิตใจตา
-------------	-----------

ช

ชาวฟ้าชาวสวรรค์ ชี้เป็นชี้ตาย

ค

คู่ค้าคู่ดี คู่หน้าคู่หลัง ใต้เนื้อใต้หนัง ใต้ผุดใต้เกิด

ด

ตรงไปตรงมา	ตอดนิดตอดหน่อย	ต่อปากต่อคำ	ต้อนหน้าต้อนหลัง
ตัดเป็นตัดตาย	ตัดมือตัดตีน	ตัวใครตัวมัน	ตัวเงินตัวทอง
ตัวตั้งตัวตี	ตัวตายตัวแทน	ตาม้าตาเรือ	ตาเล็กตาน้อย
ตามมีตามเกิด	ตามล้างตามเช็ด	ตายอดตายอยากร	ติดเนื้อติดตัว
ตื่นโรงตื่นศาล	เต็มเม็ดเต็มหน่วย	เต็มบ้านเต็มเมือง	เต็มปากเต็มคำ
เต็มไม้เต็มมือ			

ด

ถอนรากถอนโคน ถึงพริกถึงชিং ถึงลูกถึงคน

ท

ที่เล่นที่จริง ทุกแ่งทุกมุ่ม ทุกชอกทุกมุ่ม ทุกทิศทุกทาง
 เทหน้าเทท่า

น

นอกรีตนอกรอย

นอกลุ่มนอกทาง

น้ำพักน้ำแรง

น้ำเหลืองน้ำเคล

บ

บ่อเงินบ่อทอง

บาดตาบาดใจ

แบ่งรับแบ่งสู้

เบื้องหน้าเบื้องหลัง

ป

มัดแข้งมัดขาค

ปากหอยปากปู

ปากเหยี่ยวปากกา

ปิดหูปิดตา

ปุมหน้าปุมหลัง

เป็นกอบเป็นกำ

เป็นกำยเป็นกอง

เป็นคิ่งเป็นแคว

เป็นขึ้นเป็นอัน

เป็นปากเป็นเสียง

เป็นปีเป็นขลุ่ย

เป็นพินเป็นไพ

เป็นมือเป็นเท้า

เป็นรูปเป็นร่าง

เป็นเล่าเป็นสัน

เป็นวัวเป็นควาย

เป็นหน้าเป็นตา

เป็นหูเป็นตา

เป็นนาหุ้เป็นไต

เปิดหูเปิดตา

โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ไปกกไปกอด

ผ

ผ่นสั้นผ่นยาว

ผ่นหนักผ่นเบา

ผ่นร้อนผ่นหนาว

ผีเข้าผีออก

ผูกจิตผูกใจ

ผ

ผากเนื้อผากตัว

ผากผีผากไซ้

พ

พระเดชพระคุณ	พระยศพระเกียรติ	พลอยฟ้าพลอยฝน	พลาดท่าพลาดทาง
พลิกไปพลิกมา	พลิ้วไปพลิ้วมา	พอดีพอร้าย	พอคัดพอเหวี่ยง

ม

มีชื่อมีแป	มีแจ้งมีมูม	มีเอกมีใน	มีปากมีเสียง
มีปี่มีขลุ่ย	มีหน้ามีตา	ไม้เขื่อไม้เมา	

ร

รกหูรกตา	ร่วมโพธิ์ร่วมโพธิ์	รวบหัวรวบหาง	ร่วมทุกข์ร่วมสุข
ร้อนออกร้อนใจ	รักษาเนื้อรักษาตัว	รุ่มทิมรุ่มตา	รู้ดำรู้แดง
รู้ร้อนรู้หนาว	รู้เหนือรู้ใต้		

ล

ลั่นเกล้าลั่นกระหม่อม	ลาห้กลาไค้	เล่นพรรคเล่นพวก	เลียแข้งเลียขา
ลูกพี่ลูกคน	ลูกล่อลูกชน	ลืมหูลืมตา	

ส

สนหน้าสนเนื้อ	สนหน้าสนตา	สร้างเนื้อสร้างตัว	สองแง่สองง่าม
สองจิตสองใจ	สุมสี่สุมห้า	สูบเลือดสูบเนื้อ	เสมอต้นเสมอปลาย
เสียงนกเสียงกา	เสียผู้เสียคน	แสงเงินแสงทอง	

ห

หน้าตาหน้าแดง	หน้าสีหน้าชวาน	หลงทิศหลงทาง	หอมปากหอมคอ
หัวแก้วหัวแหวน	หัวทิ่มหัวตา	หัวปักหัวปำ	หัวฟัดหัวเหวี่ยง
หัวหลักหัวคอ	หัวเลี้ยวหัวต่อ	หัวหงอกหัวดำ	หามรุ่งหามค่ำ
เห็นดาเห็นแดง	เห็นรูปเห็นร่าง	แหกหม้อแหกไห	

อ

ออกหน้าออกตา	ออกหัวออกก้อย	อ่อนนอกอ่อนใจ	อันหนึ่งอันเดียว
อู๋ข้าวอู๋น้ำ	เอาเป็นเอาตาย	เอาหน้าเอาตา	

ภาคผนวก ฅ
คำอธิบายที่มีความหมายเท่ากับ
ความหมายของหน่วยใดหน่วยหนึ่ง

ก

กัปร่องกัปรอย	การบ้านการ เรือน	กาลี่บ้านกาลี่เมือง	กาลี่งกัณกาลี่งนอน
กัณทังกัณขว้าง	กัณเล็ดกัณเนื้อ	กัณร้งกัณ	กัณคกัณสมัย
กัณเงินกัณทอง	กัณปากกัณค้ำ		

ข

เข้าพกเข้าห่อ	เข้ารกเข้าพง	แข่งบุญแข่งวาสนา
---------------	--------------	------------------

ค

คนยากคนจน	คนเต่าคนแก่	เคียงบ่า เคียงไหล่
-----------	-------------	--------------------

จ

จกเกลียดจกขัง	จนเต่าจนแก่	จองล้างจองผลาญ	จองเวรจองกรรม
จกจบจกลิ้น	จกค้จกคู้หนึ่ง	เจ้ากัเจ้าการ	เจ้าบทเจ้ากลอน
จกบุญจกกุศล			

ช

ชกดินชกงอ	ชกต้อยชกค้ำ	ชกกับชกกลับ	ชกคร้งชกคราว
ชาวฟ้าชาวสวรรค์	ชาวบ้านชาวเมือง	ชกดีชกเด่น	ชกร้อยชกล้าน

ค

ดูถูกดูแคลน

ดูหมิ่นดูแคลน

ได้ยินได้ฟัง

ด

ต่างชาติต่างภาษา
ตามยุคตามสมัย
แต่ไหนแต่ไร

ต่างเผ่าต่างพันธุ์
ตามล้างตามผลาญ

ต่างยุคต่างสมัย
ตามป่าตามดง

ตามบุญตามกรรม
ติดคุกติดตะราง

ด

ทางใดทางหนึ่ง
ที่ถูกต้องควร
ทุกยุคทุกสมัย

ทำบุญทำกุศล
ที่หน้าทีหลัง
ทุกสิ่งทุกอย่าง

ทำบุญทำทาน
ทุกแง่ทุกมุม
ทุกหมู่ทุกเหล่า

ทำเวรทำกรรม
ทุกซอกทุกมุม
ทุล เกส้าทุลกระหม่อม

น

นอกกลุ่มนอกทาง

น้อมเกล้าน้อมกระหม่อม

นำ เกสียดนำช้าง

นำรักษาเอ็นดู

บ

บางครั้งบางคราว

บางยุคบางสมัย

บางสิ่งบางอย่าง

แบ่งพร อดแบ่งพวก

บ

เป็นก๊กเป็นเหล่า	เป็นกอบเป็นกา	เป็นจริงเป็นจัง	เป็นขึ้นเป็นอัน
เป็นเด็ดเป็นเค้น	เป็นตัวเป็นตน	เป็นบาปเป็นกรรม	เป็นพิษเป็นภัย
เป็นมือเป็นเท้า	เป็นรูปเป็นร่าง	เป็นเวรเป็นกรรม	

โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ผ

ผิดรูปผิดร่าง	ผีบ้านผีเรือน	ผู้เต่าผู้แก่	ผู้ใดผู้หนึ่ง
---------------	---------------	---------------	---------------

ผ

ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด

พ

พันทุกข์พันร้อน	พันทุกข์พันศึก	พันเวรพันกรรม
-----------------	----------------	---------------

ม

มีลูกมีเต้า	มีเหย้ามีเรือน	แม่บ้านแม่เรือน	ไม่ดีไม่งาม
ไม่ถูกไม่ควร			

ย

ยกแข็งยกขา

ร

รักสวยรักงาม

ล

ลั่นเกล้าลั่นกระหม่อม

เลียแข้งเลียขา

เลี้ยงปากเลี้ยงท้อง

ว

ว่าเหมาะว่าควร

ส

สงบปากสงบคำ

สมจริงสมจัง

สิ่งใดสิ่งหนึ่ง

สิ้นชาติสิ้นแผ่นดิน

สิ้นเวรสิ้นกรรม

สัสปากสัสท้อง

ห

หลายครั้งหลายครา

หลายครั้งหลายหน

หลายยุคหลายสมัย

หลายสิ่งหลายอย่าง

หัวทิ่มหัวตา

หัวปักหัวปำ

หัวหลักหัวตอ

หายทุกข์หายโศก

เห็นเดือนเห็นตะวัน

เห็นถูกเห็นควร

เห็นรูปเห็นร่าง

อ

อดหลับอดนอน

ภาคผนวก ๑
คำอธิบายที่มีความหมายเพิ่ม
จากความหมายของแต่ละหน่วย

ก

ก้มหน้าก้มตา	กลางวันกลางคืน	กองเงินกองทอง	แก่เล็กแก่น้อย
--------------	----------------	---------------	----------------

ข

ขวางหูขวางตา	ของรักของหวง	ขัดแข้งขัดขา	ข้ามน้ำข้ามทะเล
ข้ามวันข้ามคืน	ชายสิทธิ์ชายเสียง	ชูดเลือดชูดเนื้อ	เข้ารูปเข้ารอย

ค

คงเส้นคงวา	คนเด่นคนดัง	คนละเล็กคนละน้อย	คนใหญ่คนโต
ครึ่งแล้วครึ่งเล่า	ความดีความชอบ	ความรักความใคร่	คิดเล็กคิดน้อย
คิดแล้วคิดอีก	คู่ทุกข์คู่ยาก		

ง

งอมืองอตีน	งอมืองอเท้า		
------------	-------------	--	--

จ

จนแล้วจนรอด	ใจจดใจจ่อ	ใจจืดใจดำ	
-------------	-----------	-----------	--

ช

ชู้เน่เล็กชู้เน่้อย

ซ

ซอกเล็กซอกน้อย ซอย เล็กซอยน้อย

ด

ดีวันดีคืน ดูตาดูดี ได้รู้ได้เห็น

ด

ตรงไปตรงมา	ตอดนิดตอดหน่อย	ต่อล้อต่อเถียง	ต่อปากต่อคำ
ต่อหน้าต่อตา	ตัดแขนตัดขา	ตัดมือตัดตีน	ตัวเงินตัวทอง
ตัวตั้งตัวตี	ตาเล็กตาน้อย	ตามมีตามเกิด	ตามล้างตามเช็ด
ตายอดตายอยาก	ตื่นตาตื่นใจ	เต็มเม็ดเต็มหน่วย	เต็มปากเต็มคำ
เต็มไม้เต็มมือ	แต่เล็กแต่น้อย	แต่อ่อนแต่ออก	

ด

ถอนรากถอนโคน	ถึงพริกถึงขิง	ถึงลูกถึงคน	ถึงเลือดถึงเนื้อ
ถ้อยศถ้อยศักดิ์			

ท

ทองไรท์องนา	ทั้งวันทั้งคืน	ทั่วบ้านทั่วเมือง	ทำนั่นทำนี่
ท่าไรท์ทานา	ทีละ เล็กทีละน้อย	ทุกทิศทุกทาง	ทุกบาททุกสตางค์
ทุกรูปทุกนาม			

น

น้ำพิกน้ำแรง

น้ำเหนือน้ำโคล

น้ำอดน้ำทน

นบ้านนเมือง

บ

บ่อเงินบ่อทอง

บาดตาบาดใจ

ป

ปวดแสบปวดร้อน

ปะติดปะต่อ

ปักแข็งปักชา

ปากหอมปากบู

ปากเหยี่ยวปากกา

เป็นชั้นเป็นตอน

เป็นคู้ง เป็นแคว

เป็นเงินเป็นทอง

เป็นปากเป็นเสียง

เป็นเป็ เป็นขลุ่ย

เป็นล่า เป็นสัน

เป็นวัว เป็นควาย

เป็นศักดิ์ เป็นศรี

เป็นหลักเป็นฐาน

เป็นหลุม เป็นบ่อ

แปลกหูแปลกตา

ผ

ผิดหูผิดตา

ผีบ้านผีเมือง

เผาบ้านเผาเมือง

พ

พระเดชพระคุณ

พระยศพระเกียรติ

พลอยฟ้าพลอยฝน

พลิกไปพลิกมา

พลิ้วไปพลิ้วมา

พอพืดพอเหวี่ยง

พอมีพอกิน

ม

มีแง่มุม
มีหลักมีฐาน

มีปากมีเสียง
ไม้เบื่อไม้เมา

มีปี่มีขลุ่ย

มีหลักมีเกณฑ์

ย

ย้มน้อยย้มาใหญ่

ร

ร่วมพิธีร่วมไทร
รักบ้านรักเมือง

ร่วมมือร่วมใจ
รุมทึมรุมตา

ร่วมมือร่วมแรง
รู้ดำรู้แดง

ร่วมแรงร่วมใจ
รู้แล้วรู้รอด

ล

ลงไม้ลงมือ

ลูกล่อลูกชน

ลูกเล่นลูกฮา

ลิ้มหลิมตา

ว

วันแล้ววันเล่า

ช

สนน้ำสนเนื้อ
สับเลือดสับเนื้อ
แสงเงินแสงทอง

สอดรู้สอดเห็น
เสียงนกเสียงกา

สุดรักสุดบูชา
เสียเงินเสียทอง

สุมสี่สุมห้า
เสียเลือดเสียเนื้อ

ห

หน้าตาหน้าแดง	หน้าลี้วหน้าขวาน	หมดโรคหมดภัย	หมดไล่หมดพุง
หม้อข้าวหม้อแกง	หลังชดหลังแข็ง	หลายชั้นหลายตอน	หลายรูปหลายนาม
หัวแก้วหัวแหวน	หัวซุกหัวซุน	หัวพัดหัวเหวี่ยง	หามรุ่งหามค่ำ
หายวันหายคืน	เห็นจริงเห็นจัง	เห็นดาเห็นแดง	เห็นดีเห็นงาม
เหลืออดเหลือทน			

อ

อยากรู้อยากเห็น	อันหนึ่งอันเดียว	อู่ข้าวอู่น้ำ	เอาฤกษ์เอาชัย
-----------------	------------------	---------------	---------------

ภาคผนวก ๘

คำสอนซ้ำที่มีความหมายปรากฏที่หน่วยหน้า

ก

กลับบ้านกกลับช่อง เกินหน้า เกินตา

ข

ขลุ่ยขนพอง ข้ามหน้าข้ามตา ขึ้นหน้าขึ้นตา เข้าท่าเข้าทาง
เข้าที่เข้าทาง

ค

คอพับคออ่อน

จ

จีบปากจีบคอ เจ้าหน้าเจ้าตา ใจหายใจคว่า

ช

ชาวบ้านชาวช่อง

ด

ได้งานได้การ ได้เนื้อได้หนัง

ด

ต่อว่าต่อขาน	ตั้งหน้าตั้งตา	ตามเรื่องตามราว	เต็มบ้านเต็มช่อง
แต่งงานแต่งงาน			

ถ

ถูกปากถูกคอ	ถูกรื่องถูกราว
-------------	----------------

ท

ทำงานทำการ	เทน้ำเทท่า
------------	------------

น

นอกรีตนอกรอย	น่ารักน่าชัง
--------------	--------------

บ

เป็นกลุ่มเป็นก้อน	เป็นงานเป็นการ	เป็นเด็กเป็นเล็ก	เป็นที่ เป็นทาง
เป็นเรื่องเป็นราว	เป็นลมเป็นแล้ง	เป็นสาวเป็นนาง	เป็นหน้าเป็นตา
เป็นหนี้เป็นสิน	เป็นห่วงเป็นใย	เป็นใหญ่เป็นโต	

ผ

ผิดที่ผิดทาง

พ

พร้อมหน้าพร้อมตา

พลาดท่าพลาดทาง

ม

มดมีร้าย
ไม่รู้ไม้อ้อ

มีเรื่องมีราว

มีหน้ามีตา

เมืองนอกเมืองนา

ย

ยัดเส้นยัดสาย

ร

รู้เรื่องรู้ราว

ล

ลอยหน้าลอยตา

ส

สมหน้าสมตา

สองแฉ่สองง่าม

สิ้นเรื่องสิ้นราว

ห

หกล้มหกหลุก	หน้าอกหน้าใจ	หมดเรื่องหมดราว	หลบหน้าหลบตา
หอมปากหอมคอ	หายใจหายใจ	หายหน้าหายตา	เห็นหน้าเห็นตา
แหกหม้อแหกไห			

อ

อยู่บ้านอยู่ช่อง	ออกงานออกการ	ออกหน้าออกตา	อันหนึ่งอันใด
อาบน้ำอาบท่า	เอางานเอาการ	เอาจริงเอาจัง	เอาเรื่องเอาราว
เอาหน้าเอาตา			

ภาคผนวก ก

คำอธิบายที่มีความหมายปรากฏที่หน่วยหลัง

ก

กลับเนื้อกลับตัว	กับเนื้อกับตัว	การบ้านการเมือง	กินบ้านกินเมือง
กู้บ้านกู้เมือง	เก็บเนื้อเก็บตัว	เกรงอกเกรงใจ	แก้จิตแก้ใจ

ข

ขยับเนื้อขยับตัว	ข้อไม้ข้อมือ	ขายดิบขายดี	เข้าอกเข้าใจ
แขกบ้านแขกเมือง			

ค

คนละไม้คนละมือ	ครั้นเนื้อครั้นตัว	คับอกคับใจ	คู่บ้านคู่เมือง
เครื่องไม้เครื่องมือ			

ด

เงินดาวเงินเดือน

จ

จะจตจะจา	จะเป็นจะตาย	จับจิตจับใจ	จับไม้จับมือ
เจ้าข้าเจ้าของ	เจ็บอกเจ็บใจ	เจียมเนื้อเจียมตัว	เจริญหูเจริญตา

ฉ

ฉุดไม้ฉุดมือ

ช

ชอบอกชอบใจ	ช่างจดช่างจำ	ชายหูชายตา	ชีนอกชีนใจ
------------	--------------	------------	------------

ค

คดจิตคดใจ ได้ลี้คได้ส่วน	ค็อกค็ใจ	คัคคิบบัคค็	คัคค็คัคค็เกิด
-----------------------------	----------	-------------	----------------

ด

ดกอกดกใจ ตั้งอกตั้งใจ ติดไม้ติดมือ เต็มบ้านเต็มเมือง	ต้องตาต้องใจ ต่างจิตต่างใจ ติดหูติดตา เต็มอกเต็มใจ	ตั้งเนื้อตั้งตัว ต่างบ้านต่างเมือง ติดอกติดใจ แต่งเนื้อแต่งตัว	ตั้งบ้านตั้งเมือง ติดเนื้อติดตัว ตื่นโรงตื่นศาล
---	---	---	---

ด

ถึงเนื้อถึงตัว	ถึงอกถึงใจ	ถือเนื้อถือตัว	ถูกอกถูกใจ
----------------	------------	----------------	------------

ท

ทั้งเนื้อทั้งตัว แทบเป็นแทบตาย	ทั้งบ้านทั้งเมือง	ทันอกทันใจ	ทุกหนทุกแห่ง
-----------------------------------	-------------------	------------	--------------

น

น้อยอกน้อยใจ

น้ำจิตน้ำใจ

น้าวานวัง

บ

บอกไม้บอกมือ

ป

ประทับอกประทับใจ
เป็นฝักเป็นฝาย

ปล่อยเนื้อปล่อยตัว
เป็นเพื่อนเป็นไฟ

ปลื้มอกปลื้มใจ
ไปก่ไปกอด

เป็นกำยเป็นกอง
ไปพูดไปเกิด

ผ

ผูกจิตผูกใจ

ฝ

ฝากเนื้อฝากตัว

พ

พอดิบพอดี

พอกพองใจ

ม

มันอกมันใจ

น

ร่วมจิตร่วมใจ
รักษาเนื้อรักษาตัว

ร่วมไม้ร่วมมือ
รู้เนื้อรู้ตัว

ร้อนนกร้อนใจ

ระวังเนื้อระวังตัว

อ

ลูกหลูกตา

เล่นพรรคเล่นพวก

ส

สนอกสนใจ
สองจิตสองใจ

สบายเนื้อสบายตัว
สุดจิตสุดใจ

สบายอกสบายใจ
เสียผู้เสียคน

สร้างเนื้อสร้างตัว
เสียอกเสียใจ

ท

หนักอกหนักใจ
หักอกหักใจ

หมดเนื้อหมดตัว
หัวจิตหัวใจ

หลงทิศหลงทาง
หัวเรี่ยวหัวแรง

หอบข้าวหอบของ
เห็นอกเห็นใจ

อ

อย่างใดอย่างหนึ่ง

อ่อนนอกอ่อนใจ

เอาอกเอาใจ

ภาคผนวก ข
ดาข้อนซ้าที่มีความหมายรวม

ก

กลับไปกลับมา	กลับหัวกลับหาง	กลางเก่ากลางใหม่	กลางแดดกลางฝน
กล้าได้กล้าเสีย	ลี้้งไปลี้้งมา	กับข้าวกับปลา	การกินการอยู่
การเรียนการสอน	กินนอกกินใน		

ข

ข้อดีข้อเสีย	ขาเข้าขาออก	เข้าพระเข้านาง
--------------	-------------	----------------

ค

คนจนคนรวย	คนหนุ่มคนสาว	ครึ่งหลับครึ่งตื่น	ความเป็นความตาย
คาบลูกคาบดอก	คิดหน้าคิดหลัง	คู้หูคู้ตา	คุ่มแดดคุ่มฝน
คู่พระคู่นาง	ใครถูกใครผิด		

จ

จะกินจะอยู่	จะดีจะชั่ว	เจ้าบ่าวเจ้าสาว
-------------	------------	-----------------

ช

ชั่วลูกชั่วหลาน	ชาวไร่ชาวนา	ชิงไหวชิงพริบ	ชู้ถูกชู้ผิด
ชู้เป็นชู้ตาย	ใช้รถใช้ถนน		

ด

ด้วยเหตุด้วยผล	ดูหน้าดูหลัง	เด็กหนุ่มเด็กสาว	ตั้งหน้าตั้งหลัง
เดินเข้าเดินออก	เดินไปเดินมา	เดี๋ยวดีเดี๋ยวร้าย	

ต

ต้อนหน้าต้อนหลัง	ตัดแขนตัดขา	ตัดเป็นตัดตาย	ตัวใครตัวมัน
ตัวตายตัวแทน	ตาม้าตาเรือ	ตากแดดตากฝน	ตากแดดตากลม
เตรียมตัวเตรียมใจ			

ถ

ถอยหน้าถอยหลัง	ถูตาถูใจ	ถูปากถูคอ
----------------	----------	-----------

ท

ทั้งนี้ทั้งนั้น	ที่เล่นที่จริง	ทุกชาติทุกภาษา	ทุกเพศทุกวัย
-----------------	----------------	----------------	--------------

น

น้ำกินน้ำใช้

บ

แบ่งรับแบ่งสู้	เบื้องหน้าเบื้องหลัง
----------------	----------------------

บ

บิดหูบิดตา
เป็นหูเป็นตา

บวมหน้าบวมหลัง
เปิดหูเปิดตา

เป็นลูกเป็นหลาน

เป็นหนุ่มเป็นสาว

ผ

ผลดีผลเสีย
ผ่านไปผ่านมา
เพื่อเหลือเพื่อขาด

ผอนสั้นผอนยาว
ผ่านหูผ่านตา

ผอนหนักผอนเบา
ผิดตัวผิดเมีย

ผ่านร้อนผ่านหนาว
ผีเข้าผีออก

ฝ

ฝากผีฝากไข้

พ

พันหูพันตา

พรากลูกพรากแม่

พลัดพ่อพลัดแม่

พอดีพอร้าย

ม

มีนอกมีใน

ไม่รู้ใกล้ไม่ไกล

ไม่รู้ไม่เห็น

ย

ย้อนไปย้อนมา

ยินดียินร้าย

ร

รกรุกตา	รวบหัวรวบหาง	ร่วมกินร่วมนอน	ร่วมทุกข์ร่วมสุข
รู้ลูกรู้หลาน	รู้แล้วรู้เล่า	รู้ดีรู้ชั่ว	รู้แพ้รู้ชนะ
รู้ร้อนรู้หนาว	รู้เหนือรู้ใต้	ร่างกายแข็งแรงใจ	

ล

ลับลับตา	ล้อมหน้าล้อมหลัง	ลาหักลาโค่น	ลูกผีลูกคน
ลูบหลังลูบไหล่	ลืมเป็นลืมตาย		

ว

เวียนไปเวียนมา

ส

สมเหตุสมผล	สร้างบ้านสร้างเมือง	ส่วนได้ส่วนเสีย	ส่วนเว้าส่วนโค้ง
สะดุดตาสะดุดใจ	เสมอตันเสมอบลาย	เสียงเป็นเสียงตาย	

ห

หลงหูหลงตา	หลบแดดหลบฝน	ห่วงหน้าห่วงหลัง	หันรีหันขวาง
หัวเลี้ยวหัวต่อ	หัวหงอกหัวดำ	หาข้าวหาปลา	หิ้งผ้าหิ้งเมีย
เหมือนลูกเหมือนหลาน	เหลือกินเหลือใช้		

อ

ออกหัวออกก้อย	เอาเป็นเอาตาย		
---------------	---------------	--	--

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางบุญเกื้อ แทนวันชัย
วัน เดือน ปี	18 เมษายน 2502
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	32/8 หมู่ 5 ถนนเพชรเกษม แขวงหนองแขม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
สถานที่ทำงาน	สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2521	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนวัดรางบัว กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2525	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศิลปากร
พ.ศ.2537	การศึกษามหาบัณฑิต (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร